

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Filmová hudba a její využití v hodinách HV na 1. stupni ZŠ
Film music and it's utilization in Music lessons on 1st degree of
primary school

Kateřina Větrovská

Vedoucí práce: PhDr. Kateřina Hurníková, Ph.D.
Studijní program: Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Odevzdáním této diplomové práce na téma Filmová hudba a její využití v hodinách HV na 1. stupni ZŠ potvrzují, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 7. 2021

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí práce PhDr. Kateřině Hurníkové, Ph.D. za čas, který mi věnovala, velkou míru ochoty a trpělivosti a za velmi cenné a odborné rady, které jsem během psaní potřebovala. Poděkování patří i mé rodině za podporu při práci.

ABSTRAKT

Diplomová práce pojednává o filmové hudbě a jejím využití ve výuce HV na 1. stupni ZŠ. Teoretická část se zabývá charakteristikou, typy a specifičností filmové hudby. Dále se věnuje stručnému pohledu do historie filmové hudby světové i české a nalezneme zde také významné hudební skladatele z této oblasti. Teoretická část obsahuje dále kapitoly, které se zabývají začleňováním filmové hudby do výuky na 1. stupni ZŠ z hlediska RVP a učebnic HV. Praktická část je tvořena metodickým materiálem, v němž je filmová hudba začleněna do výuky hudební výchovy na 1. st. ZŠ. Metodický materiál je rozdělený do kapitol podle ročníků na 1. stupni ZŠ.

KLÍČOVÁ SLOVA

film, hudba, filmová hudba, hudební výchova, 1. stupeň ZŠ, metodika HV

ABSTRACT

The thesis analyses film music and its use in Music lessons in the first grades of Primary school. The theoretical section focuses on characteristics, types and specifics of film music. It also briefly elaborates on the history of film music, both Czech and worldwide, and contains information about life and work of significant musical composers from this focus area. This section also analysis the approach to including film music in education for the first grades in Primary school, with respect to the curriculum framework and musical textbooks.

Practical part consists of methodical material, in which film music is integrated into Music lessons in the first grade of Primary school. Methodical material is divided into chapters based on Primary school grades.

KEYWORDS

film, music, film music, music education, first grades of Primary school, methodology of music education

Obsah

Úvod.....	8
Teoretická část.....	12
1 Filmová hudba.....	12
1.1 Charakteristika, vymezení pojmu	12
1.2 Typy filmové hudby.....	12
1.3 Specifičnost filmové hudby	13
1.4 Stručný pohled do historie filmové hudby.....	14
1.4.1 Němý film.....	14
1.4.2 Zvukový film	15
1.4.3 Zlatý věk Hollywoodu	16
1.5 Osobnosti filmové hudby	17
1.5.1 Skladatelé vážné hudby s přesahem do hudby filmové.....	18
1.5.1.1 Camille Saint-Saëns.....	19
1.5.1.2 Darius Milhaud	20
1.5.1.3 Arthur Honegger.....	20
1.5.1.4 Dmitrij Šostakovič	20
1.5.1.5 Max Steiner.....	21
1.5.1.6 Sergej Prokofjev	21
1.5.2 Skladatelé filmové hudby	22
1.5.2.1 Ennio Morricone.....	24
1.5.2.2 John Williams	25
1.5.2.3 Hans Zimmer	29
1.6 Česká filmová hudba.....	32
1.6.1 Karel Svoboda	37
1.6.2 Jaroslav Uhlíř.....	39
2 Filmová hudba v rámci HV na 1. st. ZŠ.....	41
2.1 Začlenění filmové hudby do výuky 1. st. ZŠ z hlediska RVP ZV.....	41
2.2 Učebnice hudební výchovy pro 1. st. ZŠ z hlediska využití filmové hudby.....	45
2.2.1 Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 1. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY .46	
2.2.2 Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 2. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY .48	
2.2.3 Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 3. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY .49	
2.2.4 Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 4. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY .50	

2.2.5	Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 5. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY	.51
	Praktická část.....	52
3	Práce s filmovou hudbou v hodinách hudební výchovy na 1. stupni ZŠ	52
3.1	Metodické využití hudby z filmu „Zlatovláska“ v 1. ročníku základní školy	53
3.1.1	Metodické využití hudby z filmu „Tři bratři“ v 1. ročníku základní školy	58
3.2	Metodické využití hudby z filmu „Petr Pan“ ve 2. ročníku základní školy.....	63
3.3	Metodické využití hudby z filmu „Lotrando a Zubejda“ ve 3. ročníku základní školy	69
3.4	Metodické využití hudby z filmu „Harry Potter a Kámen mudrců“ ve 4. ročníku základní školy	76
3.5	Metodické využití hudby z filmu „Piráti z Karibiku“ v 5. ročníku základní školy ..	84
	Závěr.....	91
	Seznam použitých informačních zdrojů	92
	Přílohy	101
	Příloha 1: Diplom „Slytherin“	101
	Příloha 2: Diplom „Rawenclaw“	102
	Příloha 3: Diplom „Hufflepuff“	103
	Příloha 4: „Galeony“	104

Úvod

My lidé milujeme příběhy. Dávají nám smysl, mohou v nás probudit různé emoce, vzpomínky a nálady, umíme na ně reagovat a vytvářet si názory, baví nás, jsou pro nás zdrojem ponaučení, můžeme díky nim uniknout od reality. Kdyby si lidé od počátku věků nepředávali příběhy, ani bychom neznali naši historii. Dá se tedy říci, že nás spojují s minulostí a díky fantazii, kterou máme, si skrze příběhy můžeme povídat i o budoucnosti. Proč si pravěcí lidé malovali obrázky v jeskyních? Nejspíš ze stejného důvodu, proč my dnes čteme knihy a sledujeme filmy. Knihy a filmy, to jsou formy, kterými si v dnešní době předáváme příběhy. Kniha nám umožňuje rozproudit fantazii (postavy i prostředí si můžeme vysnit podle svého). Naproti tomu film je mnohem více uchopitelný – nemusíme si postavy ani prostředí představovat, ale rovnou je vidíme tak, jak vypadají. Neopomenutelnou součástí filmu je filmová hudba, která dodá dílu tu správnou atmosféru a emoce.

Dá se říci, že film je v dnešní době možná nejoblíbenějším zdrojem kulturní zábavy. Je pravdou, že někteří lidé ještě nikdy nebyli v divadle či v opeře nebo na koncertě vážné hudby, ale v kině byl nejspíš každý. Otázkou je, zda tento fakt brát jako kulturní úpadek společnosti, nebo se smířit s tím, že společnost jde s dobou a ta je v současnosti více zaměřena právě na filmovou scénu. Vlastně se tomu nelze ani moc ubránit, protože film můžeme vidět každý den doma v televizi, zatímco do divadla, opery nebo na koncert se člověk zase tak často nedostane. O to je ale pak zážitek větší a jistě se mezi lidmi stále najdou tací, kteří takový druh kulturní zábavy patřičně ocení.

Proč do hodin hudební výchovy na 1. stupni základní školy zařazovat práci s filmovou hudbou? Je moc důležité děti seznamovat s hudebními poklady vážné hudby, které se napříč dějinami nahromadily, ale může se stát, že taková hudba dnešní děti příliš neosloví. Samozřejmě také záleží na učiteli, jakým způsobem tyto „poklady“ žákům předává. Nicméně pokud zařadíme do výuky hudbu filmovou, hned je to pro děti přitažlivější zážitek a domnívám se, že i díky ní si mohou najít cestu k poslechu klasické vážné hudby. Můžeme dětem pustit kousek filmu bez zvuku a tím i bez hudby, aby si uvědomily, jak je pro celé dílo důležitá. Naopak také můžeme společně zjistit, jak je příjemné poslouchat a vnímat krásu hudby i bez obrazové složky a tím si najít cestu právě k poslechu klasické vážné hudby, která se mimochodem ve filmech také často vyskytuje. Zařazení filmové hudby do výuky je třeba brát jako zpestření a možné nalákání k poslechu klasické vážné hudby, ale určitě není dobré se omezit pouze na ni, protože posluchači ji přeci jen mají hodně spojenou s obrazem a posluchačsky se tak dál moc nevyvíjejí. Mohlo by se zdát, že filmovou hudbu lze do výuky

zařadit pouze v rámci poslechových činností, ale její zařazení je možné napříč všemi hudebními činnostmi, mezi které kromě zmíněných poslechových patří ještě hudební činnosti vokální, instrumentální a hudebně pohybové.

Teoretická část se v první řadě zabývá charakteristikou a vymezením pojmu filmová hudba, dále zmiňuje typy filmové hudby a její specifčnost. Tyto úvodní kapitoly by měly poskytnout srozumitelný a ucelený obrázek o světě filmové hudby. Literatura, o kterou jsem se v této části opírala, zahrnuje publikace „Teória filmovej hudby“ slovenského autora Juraje Lexmanna (Lexmann, 2006), „Hudba, film, kritika“ Vladimíra Bora (Bor, 1990) a dílo Milana Kuna „Zvuk a hudba ve filmu“ (Kuna, 1969). Ucelený přehled o filmové hudbě poskytuje diplomová práce Michaela Ratislava „Specifika filmové hudby“ (Ratislav, 2006), kterou mezi závěrečnými pracemi na obdobné téma považuji za nejvíce přínosnou.

Teoretická část práce se dále zabývá pohledem do historie filmové hudby a jejími významnými představiteli světovými i českými. Při tvorbě v oblasti světové filmové hudby jsem často čerpala z obsáhlého díla Mervyna Cooka „Dějiny filmové hudby“ (Cooke, 2011). K zařazení představitelů vážné hudby (jejichž tvorba zahrnuje i hudbu filmovou) do historického kontextu mi významně pomohla publikace „Stručný průvodce dějinami evropské hudby“ Kateřiny Hurníkové (Hurníková, 2007). Závěrečných prací, které se zabývají filmovou hudbou, je poměrně dostatek. Mezi práce, ze kterých jsem čerpala v oblasti osobností světové filmové hudby (především těch soudobějších, o kterých je toho více k dohledání na internetu než ve faktické literatuře), patří opět „Specifika filmové hudby“ Michaela Ratislava (Ratislav, 2006), „Zvuk a hudba Ennia Morriconeho v kontextu filmu The Good, The Bad and The Ugly“ Pavla Kunce (Kunc, 2009), „Filmová hudba jako hudební fenomén, John Williams a filmová hudba“ Lucie Rušové (Rušová, 2011) či „Filmová Filharmonie – vznik, činnost a ambice nového hudebního tělesa“ Václava Šmiráka (Šmirák, 2015). Autoři Antonín Matzner a Jiří Pilka poskytují svým dílem „Česká filmová hudba“ ucelený přehled o světě české filmové hudby, a právě jejich dílo mi bylo velkou oporou (Matzner & Pilka, 2002). Starší publikací, která poskytuje stručné informace o současnějších skladatelích, je dílo „Čeští skladatelé současnosti“, na kterém spolupracoval kolektiv autorů, knihu redigovala Alena Martínková (Martínková, 1985). Mezi skladatele české filmové hudby, kterým jsem v této práci věnovala větší pozornost, patří Karel Svoboda a Jaroslav Uhlíř. Karlu Svobodovi je věnována celá kniha zabývající se jeho životem. Jde o knihu „Lásko má, já stůňu – Karel Svoboda“ autora Roberta Rohála (Rohál, 2007). Jaroslav Uhlíř není v žádné literatuře významně zmiňován, nicméně jsem zhlédla dokumentární film „Svěřák

a Uhlíř – Padesát let spolu“ režiséra Viktora Polesného, který mi poskytl dostatek informací (Polesný, 2019).

V další části práce se soustředím na začlenění filmové hudby do hodin hudební výchovy na 1. stupni základní školy z hlediska RVP (MŠMT, 2021) a dále také na její začlenění v dostupných učebních materiálech. K učebnicím, se kterými jsem pracovala a které mi poté byly inspirací v praktické části, patří řada pro 2. až 5. ročník ZŠ autorky Jindřišky Jaglové, kterou nabízí nakladatelství Nová škola Brno v edici Hudební výchova pro 1. stupeň ZŠ. Konkrétně jsem čerpala z učebnic „Hudební výchova 2 – Učebnice pro 2. ročník základní školy“ (Jaglová, 2020), „Hudební výchova 3 – Učebnice pro 3. ročník základní školy“ (Jaglová, 2016) a „Hudební výchova 5 – Učebnice pro 5. ročník základní školy“ (Jaglová, 2016), ve kterých se vyskytuje filmová hudba v podobě písní.

Řada učebnic pro první stupeň ZŠ, která se stala pro mou práci stěžejní, je od autorky Marie Liškové. Na některých dílech této řady se spolupodílel Lukáš Hurník, Ph.D. Jedná se o učebnice „Hudební výchova pro 1.–5. ročník základní školy“ (Lišková & Hurník, 2000–2013). V teoretické části jsem se zabývala charakteristikou jednotlivých dílů této řady se zaměřením na filmovou hudbu. Jeden z důvodů, proč jsem se právě na tyto učebnice zaměřila, je ten, že se v nich s filmovou hudbou vůbec nesetkáme. Proto v této části navrhuji možnosti, jak by se v rámci učebnic dala filmová hudba do výuky zařadit. Některé z těchto návrhů poté zpracovávám ve formě podrobných metodických ukázek v praktické části. Dalším důvodem zaměření se na zmíněnou řadu učebnic je její největší rozšířenost a oblíbenost ve školách a tedy největší možnost využití metodických návrhů, které se od témat v učebnici odvíjejí. Metodické ukázky a praktické návrhy jsou koncipovány tak, že jimi můžeme témata v učebnici zpestřit o práci s filmovou hudbou, ale dají se využít i naprosto bez návaznosti na tyto učebnice. Praktická část je rozdělena do kapitol dle ročníků na prvním stupni základní školy a každá kapitola je zaměřena na využití hudby z konkrétního filmu v hodině hudební výchovy. Tyto metodické ukázky obsahují různé aktivity a cvičení v rámci všech hudebních činností, pracovní listy, notové ukázky a shrnutí dalšího materiálu, který je pro uskutečnění konkrétní hodiny potřeba.

Při zkoumání dalších dostupných materiálů jsem se nesetkala s tématem začlenění filmové hudby do výuky na prvním stupni základní školy, a také proto jsem se pro téma nadchla a vybrala si ho ke zpracování. Při práci s dětmi jsem se vždy dočkala nadšených ohlasů a zaujetí, když jsem do výuky začlenila práci s filmovou hudbou. Sama se filmovou

hudbou nechávám okouzlit a myslím, že jako oživení a zpestření se dá vhodně do výuky hudební výchovy (ale i jiných předmětů) zařadit.

Cílem práce je podat ucelený přehled o filmové hudbě, její historii a významných osobnostech z této oblasti. Dalším záměrem je prozkoumat, jak se filmová hudba začleňuje do výuky z hlediska RVP a učebních materiálů. Praktická část má nabídnout možnosti, jak filmovou hudbu začlenit do hodin hudební výchovy na prvním stupni základní školy.

Nemyslím si, že by měla být filmová hudba stěžejním tématem v hodinách hudební výchovy na prvním stupni základní školy, ale vzhledem k pozitivním zkušenostem, které mám s jejím začleněním do výuky, se domnívám, že její zařazení je vhodné, zábavné, lákavé a nejspíš také povzbuzující v zájmu o hudební výchovu. Vzbudit v dětech pozitivní přístup k hudbě je dle mého názoru hlavním posláním každého učitele hudební výchovy.

Teoretická část

1 Filmová hudba

1.1 Charakteristika, vymezení pojmu

„Dnešní svět kinematografie si bez filmové hudby nelze už ani představit“ (Ratislav, 2006, str. 7). To dokazuje Milan Kuna ve svém díle „Zvuk a hudba ve filmu“, kde poukazuje na fakt, že hudba filmu dodává ty správné emoce. Také je pravdou, že bez hudby by byl prožitek z filmového díla o dost menší (Kuna, 1969). „Filmová hudba je charakterizována jako hudba doprovázející film neboli hudba, kterou vnímáme společně s filmem. Patří mezi nejmladší druhy umění“ (Ratislav, 2006, str. 7).

Lze tvrdit, že lidský zrak je silnější smyslový orgán než sluch. Proto se spíše zaměřujeme na složku obrazovou než na složku zvukovou (Lexmann, 2006). Filmový kritik Vladimír Bor se ve své publikaci zmiňuje o tom, jak se snažil filmaře přesvědčit, že správná muzika může dát filmovému dílu křídla i hloubku, druhý smysl, dimenzi navíc. Ovšem jak již bylo zmíněno, zrak je silnější než sluch. Navíc filmaři jsou zaměřeni spíše na optickou stránku než akustickou. Tím se autor dostává k myšlence, že hudba ve filmu je až druhotnou záležitostí (Bor, 1990). Pravděpodobně více uspokojivá myšlenka spočívá v tom, že úkolem filmové hudby je spoluutvářet filmové dílo (Ratislav, 2006). „I když prvotní význam má ve filmu složka obrazová, bohatství hudební složky spočívá ve vyvolání pocitů a dojmů“ (Ratislav, 2006, str. 15). Při sledování filmu se člověk přirozeně více zaměřuje na dialog postav než na hudbu, která děj doprovází.

1.2 Typy filmové hudby

Pokud bychom chtěli vymežit různá kritéria dělení filmové hudby, nejprve zmíníme logičtější a pro nás nejpodstatnější dělení: podle toho, zda byla hudba komponována přímo pro film nebo ne. V tomto případě můžeme rozdělovat filmovou hudbu na **archivní** a **původní**. Archivní hudba je taková, která byla původně vytvořena pro jiné účely než pro film (jedná se především o známé písně různých interpretů). Hudba původní je složena přímo pro konkrétní film (Kuna, 1969). Další možné dělení zmiňuje jiný autor ve své práci „Specifika filmové hudby“, kde člení filmovou hudbu „podle funkce, jakou reprezentuje ve filmu“ (Ratislav, 2006, str. 17). V tomto případě můžeme mluvit například o hudbě **reálné**, která „zaznívá ve filmu z konkrétního zdroje přítomného v obraze“ (Ratislav, 2006, str. 17).

Mluvíme zde například o televizi, kterou sledují postavy příběhu, o rozhlasu či rádiu, které poslouchají atd. Naproti tomu filmová hudba **funkční** nevychází z žádného předmětu, který ve filmu přímo vidíme, ale je ke snímku dodána jako prostředek, jež má vyvolat žádoucí emoce (smutná hudba při dojemných scénách, dramatická hudba zdůrazňující napětí ve filmu atd.). Dle funkce lze zmínit i takovou filmovou hudbu, která slouží v díle jako **kontrapunkt**, tj. kontrast mezi dějem a hudbou, která ho doprovází – např.: „V pokoji umírá starý opuštěný člověk a z okna do místnosti zaznívá veselý hlahol po ulici procházejícího průvodu“ (Ratislav, 2006, str. 18). Součástí každého filmu jsou úvodní a závěrečné titulky – dle funkce můžeme tedy zmínit ještě **hudbu k titulům**, která slouží v úvodu jako predehra a v závěru jako dohra k filmovému dílu (Ratislav, 2006).

1.3 Specifičnost filmové hudby

„Filmová hudba a zvuk obecně jsou neodmyslitelnou a nedělitelnou součástí filmu“ (Ratislav, 2006, str. 16). Zvuk i hudba jsou součástí díla a není možné je od sebe oddělit, aniž by celek ztratil smysl. „Hudba je plnohodnotným doplněním vizuální stránky snímku, teprve spolu tvoří jednotu uzavřeného celku. Zkuste sledovat film s vypnutým zvukem: brzy se ztratíte v labyrintu obrazů bez navazujících souvislostí“ (Ratislav, 2006, str. 16).

Pokud bychom během filmu zavřeli oči, zjistíme, že vnímáme nejen hudbu, ale mnoho dalších zvuků. Celkově se jedná o zvukovou dramaturgii. Podle Milana Kuna není pojem filmová hudba či termíny jako „zvuk filmu“, „hudba a zvuk ve filmu“ adekvátní a dává přednost termínu zvuková dramaturgie. Tento termín naznačuje, že zvuk ve filmu není jen doprovodnou a druhořadou složkou, ale že má v díle své nezastupitelné místo. Zvukovou dramaturgii chápeme jako vnitřní řád a z hlediska kompozice logické uspořádání všech auditivních prvků (Kuna, 1969). Autor ve své publikaci rozděluje zvukovou dramaturgii na čtyři základní auditivní složky – hluk, slovo, ticho a hudba (Kuna, 1969).

Hlukem rozumíme zvuk s neurčitou výškou – takové zvuky často označujeme jako zvuky nehudební, ačkoli se v hudbě normálně užívají. Mluvíme zde o různém prskání, šumění, práskání, dunění, hřmění atd. Hluky jsou neopomenutelnou součástí zvukové dramaturgie (Kuna, 1969).

Samozřejmě mezi další zvuky, které můžeme ve filmu vnímat, patří mluvené slovo neboli filmová řeč (Kuna, 1969).

Někdo by nejspíš tvrdil, že ticho nemůžeme řadit ke zvukovým pojmům. Dříve bylo ticho ve filmu často přehlíženo a nebyl v něm spatřován potenciál a důležitost. Ticho bylo bráno jako zbytečná odmlka mezi dalšími zvukovými prostředky. Je ale třeba uvědomovat si jeho význam pro napětí a atmosféru určitého filmového díla (Kuna, 1969).

1.4 Stručný pohled do historie filmové hudby

Jak již bylo zmíněno, filmovou hudbu řadíme mezi nejmladší druhy umění. I přes tento fakt stačil její vývoj projít několika změnami, které souvisí především se stále se rozvíjejícími audiovizuálními technologiemi. V práci „Specifika filmové hudby“ autora Michaela Ratislava je uvedeno, že počátky filmu můžeme spojovat s obdobím rychlého rozvoje průmyslu a technologií na přelomu 19. a 20. století. Velký zájem o film narůstal i díky tomu, že se nemalá část obyvatelstva přesouvala z vesnic do měst, kde měli samozřejmě novinku v podobě filmového díla na dosah. Lidé filmovou tvorbu rychle přijali jako lehce dostupný způsob kulturní zábavy a její příchod se tak již od počátku těšil velké oblibě. Nejprve byl film záležitostí vědců a techniků a pozornost se ubírala především k technické než ke kulturní stránce věci. Na film bylo zprvu nahlíženo jako na novou technickou vymoženost a až později se začal brát jako nový druh umění (Ratislav, 2006). „28. 12. 1895 se konalo první filmové představení na světě“ (Ratislav, 2006, str. 8) a film se brzy stal vyhledávanou zábavou, která byla navíc téměř každému cenově dostupná (Ratislav, 2006).

1.4.1 Němý film

Ačkoli se počátky filmové hudby obvykle spojují až s příchodem zvukového filmu, tedy od sklonku 20. let 20. století, ve skutečnosti bylo celé předchozí období kinematografie érou tzv. němého filmu. „Němý“ film můžeme považovat za rané období, ve kterém byla hudba čistě auditivní složkou, což znamená, že film byl doprovázen živou hudbou. Jak už poznamenali mnozí jiní, tak i autor Mervyn Cooke pojednává ve svém díle „Dějiny filmové hudby“ o tom, že film nikdy nebyl němý. Takzvané němé filmy, které od 90. let 19. století do 20. let 20. století přinesly první zásobu filmových představení, často využívaly zvuk jako stěžejní prvek filmového prožitku. Právě v úplných počátcích (cca 1895–1913) ale nebylo nijak nezvyklé promítat filmy bez začlenění zvukové složky (Cooke, 2011). Autor také ve svém díle zmiňuje „Altmanův výzkum“, který prokázal, že němé filmy byly občas skutečně němé, nicméně hlučení publika bylo v těch dobách opravdu veliké, takže z tohoto pohledu

můžeme stále tvrdit, že se filmy v tichu opravdu nikdy nepromítaly. Touha zamaskovat hluk a odradit diváky od zvukových projevů bývá uváděna jako jedna z možných vysvětlení, proč se při promítání němých filmů začala objevovat doprovodná zvuková složka. Snad každé kino mělo aspoň gramofon nebo klavír, přepychovější kina disponovala i celým orchestrem (Cooke, 2011).

Zpočátku bylo promítání filmů obohacováno o hudbu především proto, že byla vždy nezastupitelným doplňkem většiny forem populární zábavy. Hudba měla divákům zpříjemnit pohled na živé filmové herce, kteří hrají a mluví, a přesto jsou absolutně němí (Cooke, 2011). Zvuk doprovázející film nebyl vždy pouze hudební, ale diváci mohli vnímat i reálné zvuky, které vydávaly buď speciální stroje, nebo je vytvářeli účinkující za pomoci všemožného náčiní, které se dodnes užívá k výrobě ruchů při rozhlasových hrách (Cooke, 2011).

Pokud mluvíme o němých filmech, bylo by vhodné zmínit velkou postavu tohoto žánru. Charlie Chaplin byl jedním z nejúspěšnějších režisérů a herců němých filmů, který bral hudbu ve filmu obzvláště vážně. Jeho kariéra začala v roce 1913 a během svého působení natočil mnoho filmů, přičemž k většině z nich napsal scénář, sám je režíroval a vytvořil v nich hlavní roli. Za zmínku stojí například filmy: „Chaplin hasičem“ (1916) či „Chaplin strážcem veřejného pořádku“ z roku 1917 (Cooke, 2011).

1.4.2 Zvukový film

Již bylo zmíněno, že počátky filmové hudby bývají spojovány až s příchodem zvukového filmu, který je datován na 20. léta 20. století. V letech 1926–1927 vznikly první zvukové filmy a rok 1927 se stal neskonale významným, jelikož s ním spojujeme pokrok, o který se zasloužili filmoví zvukaři. Pokusili se totiž zaznamenávat zvuk a hudbu na stejný pásek s obrazovou složkou. Tento pokrok přinesl velký posun ve filmové tvorbě a už tak oblíbená kulturní zábava se stala pro společnost ještě přitažlivější, došlo k masovému nárůstu diváků, kteří toužili navštěvovat kina (Soušková, 2008). Od tohoto pokroku se film jen stále více zdokonaloval. Michael Ratislav se ve své práci zmiňuje o dohodě jednotného záznamu zvuku, která vznikla v roce 1931. Némý film je pomalu vytlačován a dostává se do pozadí zájmu obecnosti, které je nadšeno zvukovým filmem (Ratislav, 2006).

Naše společnost je zvyklá na veškerý komfort, který film nabízí, a zvuk a hudba k filmovému dílu jsou pro nás samozřejmostí. Dřív ovšem byla tato novinka, která nahradila němý film, naprostou senzací. Filmová tvorba v dnešní době nám umožňuje dílo nejen vidět,

ale i slyšet. Hudba a zvuk jsou ve filmu nepostradatelnou složkou, bez které si dnešní divák neumí film ani představit, nicméně nesmíme zapomínat, že auditivní filmová složka je sice nepostradatelná, ale stále ji musíme vnímat jako víc obohacující než kralující. Nemělo by se stávat, že hudba překryje základní emocionální účinek, který nabízí děj filmu.

Mervyn Cooke ve svém díle cituje autora jménem Ernő Rapeé. Jde o člověka s bohatými zkušenostmi s hudební režii v evropských i amerických biografiích. Rapeé si uvědomil obecný paradox filmové hudby, k němuž se často obrací pozornost ještě dnes: „Pokud odcházíte z kinosálu a téměř ani nevíte, jaká hudba právě zhlédnutý snímek doprovázela, potom odvedl hudební režisér dobrou práci. Bez hudby by se dnešní diváci cítili nadobro ztraceni. Právě ona by měla umocňovat jejich uspokojení z představení, a přece by vůbec neměli vnímat, z čeho toto uspokojení pramení“ (Cooke, 2011, str. 31).

1.4.3 Zlatý věk Hollywoodu

Filmová hudba stačila během svého vývoje projít mnoha změnami, které souvisí především s rozvíjením různých technologií. Vzhledem k milionovým investicím do technologických inovací, které se týkají především obohacení němému filmu o synchronizovaný zvuk, potřeboval filmový průmysl natáčet filmy, které na sebe vydělávají. Stejně jako jsme my zvyklí na filmy se zvukem, tak i dříve kolem roku 1933 musela zhruba třetina kin ve Spojených státech zavřít, protože lidem zvuková stopa zevšedněla a návštěvnost kin se rapidně snížila. Filmový průmysl krizi přežil především proto, že začal tvořit díla, která přitáhnou většinové publikum (Cooke, 2011). Autor Mervyn Cooke popisuje, že se filmy začaly vyrábět jako na běžícím páse. Dle tohoto výroku by se dalo usuzovat, že si studia a zejména hudební oddělení příliš nelámala hlavu s výslednou podobou svých děl. Tato domněnka je ovšem velice vzdálena pravdě. Zaměstnanci hollywoodských studií byli na svá zaměstnání tak pyšní, že pracovali s obrovským nasazením, a i proto lze o filmových dílech této doby mluvit jako o „zlaté éře“ (Cooke, 2011).

Největšího rozkvětu dosáhla filmová hudba ve Spojených státech amerických v 80. letech 20. století. Hollywoodská produkce zaznamenala stovky známých i méně známých autorů z tohoto období. Skladatelé filmové hudby se inspirovali ve všech možných odvětvích (klasická hudba, pop, rocková hudba aj.). Ale právě ve zmíněných „osmdesátkách“ dochází k průlomům v americké filmové hudbě tím, že se navrací k symfonické tradici 30. a 40. let. Cílem bylo dosáhnout vysoké kvality v tomto oboru (Ratislav, 2006).

Michael Ratislav ve své práci zmiňuje, že během vývoje komponování filmové hudby se postupně ustálily tři základní hudební proudy (Ratislav, 2006):

- 1) symfonický orchestr
- 2) pop rock
- 3) elektronická hudba

Tyto základní proudy se dále rozvíjely a v 80. letech je začali skladatelé navzájem propojovat a kombinovat. Kromě zmíněného symfonického orchestru bylo hojně užíváno právě dalších dvou proudů. Některé filmy jsou známé třeba jen díky známým melodiím, které byly ve filmu použity. Vhodný výběr populárních skladeb může být pro diváky velice lákavým faktorem, proč se na film podívat.

Filmová hudba je jednou z nejvýraznějších forem současnosti. Má bohatou minulost prostoupenou dějinami hudby, ale zároveň se stále obohacuje, hledá inspiraci a nebojí se osvěžit aktuálními trendy. Poslech filmové hudby patří k velice vyhledávaným kulturním zážitkům dnešní doby. Nejspíš je to proto, že filmy jsou nejdostupnější a nejběžnější zábavou pro většinu lidí. Člověku je bližší to, co zná, většinou nechce zkoušet nic nového. Pokud má někdo zájem o poslech vážné hudby, se kterou ovšem dosud nemá zkušenosti, bude pro něj jistě lákavý poslech známých filmových melodií. Nicméně i náročnější posluchači si poslechem kvalitní filmové hudby přijdou na své.

1.5 Osobnosti filmové hudby

Hudební skladatelé, kteří byli zaměřeni na film, se v minulosti potýkali s mnoha nepříjemnostmi, které pramenily z nedostatečného uznání filmové hudby, a to jak ze strany odborníků, tak veřejnosti. V současné době je filmová hudba uznávaným a oblíbeným žánrem, který disponuje velkými snímky. Skladatelům filmové hudby vděčíme za nezapomenutelné melodie z filmů „Tenkrát na západě“¹, „Pán prstenů“², „Harry Potter“³ a dalších.

---

¹ Film z roku 1968, který je považován za jeden z nejlepších westernů v historii. Ennio Morricone složil hudbu k filmu podle scénáře a film se pak natočil podle hudby.

² Filmová trilogie (2001–2003), která mezi fanoušky i kritiky patří k těm nejvíc oceňovaným. Hudbu k filmu složil Howard Shore.

Filmové umění, jako každé jiné, se vyvíjí. Styl se mění za okolností historických, geografických, vlivem společnosti atd. V důsledku toho se mění i estetické požadavky na hudbu. Podle díla „Teória filmovej hudby“ slovenského autora Juraje Lexmanna musí každý skladatel filmové hudby řešit při tvorbě dva základní problémy: problém dramatické funkčnosti hudby a problém tvořivého využití specificky hudebních vyjadřovacích prostředků. Zkušený skladatel se inspiruje vlastním povedeným dílem a vydařené postupy aplikuje i při tvorbě dalšího. Tímto způsobem si vytvoří vlastní specifický styl. Skladatel při práci využívá svého talentu hudebně kompozičního, ale také smyslu pro filmovou dramaturgii (Lexmann, 2006).

Jsou skladatelé, jejichž hudba je vhodná pouze pro jeden příslušný film, pro který byla vytvořena. Naproti tomu hudba některých jiných skladatelů je vhodná k celé kategorii dalších filmů. Z toho dle Lexmanna vyplývá, že filmové umění má zřejmě rovinu typických nálad a pocitů, což způsobuje, že i tematicky odlišná díla vnímáme stejně. Někteří skladatelé dovedou svou hudbou v posluchači vyvolat přesně tu pocitovou a smyslovou rovinu, kterou chtějí, a to za použití pokaždé nových a jiných prostředků. Skladatelé filmové hudby se musí řídit tím, co po nich smysl filmového děje žádá, a podle toho volí vhodný hudební doprovod, který vyvolá ty správné emoce (Lexmann, 2006).

1.5.1 Skladatelé vážné hudby s přesahem do hudby filmové

Už za dob němého filmu bychom se mohli setkat s výraznými hudebními skladateli, kteří svou tvorbou přispěli do světa filmu. Tvorba těchto osobností je z oblasti vážné hudby a vůbec prvním skladatelem filmové hudby, která byla složena speciálně pro film, byl Camille Saint-Saëns (Ratislav, 2006). Mervyn Cooke zmiňuje několik dalších významných skladatelů vážné hudby, kteří přispěli filmu svou tvorbou ve 20. letech 20. století. Převážně se jedná o hudbu archivní, tedy hudbu, která byla původně složena za jiným účelem než pro film. Jedná se například o tyto osobnosti: Darius Milhaud, Arthur Honegger, Dmitrij Šostakovič (Cooke, 2011).

Již jsme uvedli, že po období němého filmu přišel zlom v podobě spojení zvuku a obrazu na jednu pásku. Jednalo se o veliký technologický pokrok a více skladatelů se začalo

---

³ Hudbu k prvním třem dílům složil věhlasný John Williams, o hudbu k dalším filmům se postarali: Patrick Doyle, Nicholas Hooper, Alexandre Desplat.

zaměřovat na filmovou hudbu. Hollywoodská práce se zvukem se tehdy velmi podobala principu operní tvorby. „Hudba tu graduje na vrcholu dramatického momentu, naproti tomu v dialogu utichá“ (Kunc, 2009, str. 18). Ve 30. letech v oboru filmové hudby působí například Max Steiner nebo Sergej Prokofjev.

50. létům věnoval Mervyn Cooke jednu kapitolu ve svém díle, která nese název „Přeběhlíci k televizi“. V 50. letech postihnul kinematografický svět hluboký a trvalý pokles zájmu, neboť se na scéně objevila televize. Hollywood se snažil konkurovat nástupu televize a začal začleňovat novější hudební postupy (Cooke, 2011). Pavel Kunc uvádí, že tradice symfonismu filmové hudby ještě pokračovala, ale začaly se využívat také nové styly. Jednalo se o žánry lidové, zábavné a staré hudby, často se komponovala swingová hudba, populárním se stal i jazz. Režisérům se zdálo, že jsou filmy hudbou přeplněné. Začali proto ubírat, zajímali se více o dialogy a ruchy a snažili se využívat hudbu, která byla zvukově jednotná (Kunc, 2009).

Navazující 60. léta se vyznačují pokračujícím vývojem techniky, „začaly se prosazovat myšlenky avantgardy a Nové hudby, které velice dobře vyhovovaly požadavkům tehdejšího filmového světa“ (Kunc, 2009, str. 20). Skladatelé se přestávají držet tradic (pokud jde o rytmus, melodii a tóninu) a vkládají do svých děl i nehudební zvuky. Umění celkově bylo zasaženo úsilím hledat nové výrazové prostředky. Na konci 60. let se začaly objevovat písňové soundtracky složené pro film (Kunc, 2009).

1.5.1.1 Camille Saint-Saëns

Camille Saint-Saëns byl francouzský hudební skladatel, který se narodil v roce 1835 a zemřel roku 1931. „Z jeho rozsáhlého díla se dnes hraje jen několik skladeb (opera „Samson a Dalila“, některé symfonické básně a sólové koncerty). Výjimečným dílem je vtipný „Karneval zvířat“ pro dva klavíry a komorní orchestr“ (Hurníková, 2007, str. 60). Camille Saint-Saëns je sice údajně prvním skladatelem, který složil hudbu vyloženě pro film, nicméně známější je ve filmech svými existujícími a úspěšnými kusy, které byly původně složeny za jiným účelem. V tomto případě můžeme mluvit o filmové hudbě archivní. Například během úvodních titulků ve filmu „Babe – galantní prasátko“ z roku 1995 zazní část z jeho symfonie č. 3 „Varhanní“ (Noonan, 1995). Taktéž jeho věhlasný „Karneval zvířat“ zaznívá v několika filmech. Jako příklad můžeme uvést film „Až vyjde měsíc“ z roku 2012, ve kterém zazní tři části této hudební suity. Zajímavostí je, že ve filmu je můžeme slyšet v pořadí „Voliéra“,

„Klavíristé“ a „Kukačka v hlubokém lese“, zatímco originální pořadí těchto částí je „Kukačka v hlubokém lese“, „Voliéra“ a „Klavíristé“ (Červák, 2013).

1.5.1.2 Darius Milhaud

Darius Milhaud (1892–1974) byl jedním z nejvýznamnějších skladatelů „Pařížské šestky“. Umělce ze skupiny Les Six – Pařížské šestky, „spojoval odmítavý postoj k romantickému patosu a impresionistické přejemnělosti, nadšení z prudkého vývoje technické civilizace, zaujetí pro hudbu všedního dne, pro jazz, humor a jednoduchou melodiku“ (Hurníková, 2007, str. 81).

Darius Milhaud přispěl svou tvorbou i do světa filmové hudby a jeho díla můžeme slyšet v řadě filmů, které byly natočeny převážně ve druhé polovině 20. století. V hojném zastoupení jsou Milhaudovou hudbou obohaceny dokumentární filmy. Za zmínku stojí španělský dokumentární film „Země bez chleba“ z roku 1933 (Buñuel, 1933).

1.5.1.3 Arthur Honegger

Arthur Honegger (1892–1925) je další významný zástupce skupiny Les Six. Tvorba Honeggera se vyznačuje tradičním stylem, ale vychází také z moderních vlivů. „Jeho hudba je dramatická, výrazově drsná a myšlenkově hluboká. Dobové futuristické tendence a okouzlení technikou se promítají do orchestrálních skladeb „Pacific 231“ nebo „Rugby“, která zachycuje atmosféru rugbyového zápasu“ (Hurníková, 2007, str. 82).

Hudba Arthura Honeggera prostupuje nemalou řadu filmů, které jsou žánrově zcela rozličné. Již byla zmíněna Honeggerova zapálenost do techniky, se kterou souvisí konkrétně nadšenost a zaujetí vlaky. Tento železniční fanoušek promítl svou vášeň ve zmíněné skladbě „Pacifik 231“ a nutno zmínit, že existuje i stejnojmenný krátkometrážní film, díky kterému můžeme tuto vášeň pocítit nejen poslechem, ale také pohledem (Mitry, 1949).

1.5.1.4 Dmitrij Šostakovič

Dmitrij Šostakovič (1906–1975) je výrazná skladatelská osobnost ruské hudby 20. století. „Jeho hudba vyjadřuje hluboký humanismus, patos, tragiku, je plná vnitřního dramatismu“ (Hurníková, 2007, str. 83). Významnou součástí jeho tvorby zaujímají symfonie.

Složil jich celkem patnáct a mezi nejznámější patří například symfonie „č. 7 Leningradská“. Šostakovič se věnoval i baletu, operě a komorní tvorbě (Hurníková, 2007).

V časopisu „Harmonie“ věnovala Lenka Foltýnová článek Šostakovičovi a jeho hudbě k filmům. Autorka zmiňuje jako velkou škodu, že za dob Šostakoviče nevyšly žádné soundtracky z filmů, protože jeho tvorba by za pozornost jistě stála. Tento ruský autor je v článku považován za rozporuplnou postavu hudebních dějin 20. století a na jeho tvorbu je třeba nahlížet z mnoha aspektů. Oceňováno je jeho skladatelské řemeslo, a je proto řazen ke klasikům hudby 20. století. Jeho filmová hudba je popisována jako mimořádně silná, intelektuální, dramatická, plná emocí a vnitřního poselství. Řeč je konkrétně o hudbě k filmům „Král Lear“ ze sedmdesátých let, dále „Muž se zbraní“ či „Samotná dívka“ (němý film). Autorka poukazuje také na zajímavý fakt, že řada nahrávek filmové hudby je handicapována svým určením vyloženě pro film a na samostatném CD vyzní mnohdy prázdně či neúplně. Tato problematika se ovšem Šostakoviče netýká, jelikož jeho hudba je považována za plně funkční a dala by se zařadit i do koncertních sál (Foltýnová, 2004).

1.5.1.5 Max Steiner

Max Steiner (1888–1971) byl rakouský hudební skladatel působící v USA. Známý je zejména jako autor filmové hudby. Složil hudbu k více než 300 filmům a za svá díla si vysloužil tři Oscary. Za Steinerův nejvýznamnější počín se obecně považuje ambiciózní hudba k filmu „King Kong“ z roku 1933. Mezi další známé filmy, jež zdobí hudba Maxe Steinera, patří „Jih proti severu“ nebo „Casablanca“ (Cooke, 2011).

1.5.1.6 Sergej Prokofjev

Ruský hudební skladatel Sergej Prokofjev (1891–1953) byl pianistou, dirigentem a mimo jiné také skladatelem filmové hudby. Napsal hudbu k velké řadě filmů. Jako příklad uveďme filmy „Alexandr Něvský“ (1938) nebo „Ivan Hrozný“ (1941). Režisérem těchto filmů je nepřehlédnutelný Sergej M. Ejzenštejn. Hudbu k filmu „Alexandr Něvský“ upravil Prokofjev do podoby stejnojmenné kantáty (Cooke, 2011).

1.5.2 Skladatelé filmové hudby

Na vzniku filmového díla se podílí celá řada tvůrců a každý má své nezastupitelné místo. Jde tedy o práci kolektivu, která je mezi jeho členy rozdělena na mnoho různorodých složek. Filmová hudba je složkou audiovizuální a podílí se na ní nejen autor filmové hudby, ale také mistr zvuku (zvukař), kameraman, střiháč, scénárista a režisér. Skladatel filmové hudby a zvukař jsou osoby, které jsou přímo zodpovědné za výsledek zvukové složky, nicméně hudbu ve filmu je třeba brát jako audiovizuální celek, tedy je nutná souhra složky zvukové i obrazové. Proto se na celkové realizaci podílí celý zmíněný kolektiv lidí (Bláha, 2004).

Už autor scénáře má při tvorbě jistou představu, jak by měl vypadat filmový hudební doprovod. Je třeba brát ohled na žánr filmu a podle toho volit vhodné zvukové prostředky. Pokud jde o film dokumentární či vzdělávací, je jeho účel zaměřit pozornost diváka na informace a ponaučení, proto by hudba neměla příliš odvádět pozornost. Neporovnatelně vyšší postavení zaujímá hudební složka v dramatických dílech, kde je třeba zdůraznit děj, emoce, nálady, pocity atd. (Bláha, 2004).

Skladatel filmové hudby začne tvořit většinou ve chvíli, kdy dostane do rukou hotový scénář s poznámkami režiséra, který v nich vyjadřuje svou představu o díle. To ovšem neznamená, že se skladatel musí poznámek striktně držet, protože stále platí, že film je prací kolektivu, takže se všichni tvůrci v průběhu domlouvají a upravují dílo za chodu. Většinou se film točí podle scénáře a hudba se k filmu dodává až ve chvíli, kdy jsou konkrétní scény natočené (Pilka, 1960). Tento postup práce je nejvíc běžný, ale najdou se i výjimky. Za zmínku mezi výjimkami stojí připomenout film „Tenkrát na západě“ z roku 1968, který se netočil podle scénáře, nýbrž podle nezapomenutelné a dojemné hudby skladatele Ennia Morriconeho. Výjimečnou situací nejsou ani případy, kdy je režisér nebo scénárista hudbou tak okouzlen, že je kvůli ní ochoten přepracovat svou verzi, aby dal větší prostor emocím, které hudba podtrhuje (Ratislav, 2006).

Každý film je jiný a specifický, proto se autor filmové hudby musí umět přizpůsobit tak, aby film svým doprovodem co nejlépe vystihnul a podpořil. Nároky na skladatele jsou dost vysoké, když si uvědomíme všechny okolnosti, které musí splňovat. Autor musí umět vystihnout hudbu podle období a prostředí, ve kterém se odehrává děj, musí mít cit pro drama, musí mít dostatek zkušeností a citu, měl by hudbou vystihnout atmosféru děje, měl by být

pohotový a nápaditý a nejlépe ještě vtisknout do díla svůj osobitý styl, podle kterého je pro diváky lehce rozeznatelný (Pilka, 1960).

„Není divu, že autor filmové hudby, který splňuje výše nastíněné kvality, je nedostatkovým zbožím a režiséři se snaží si jej udržet u filmu nabídkami závratných honorářů“ (Ratislav, 2006, str. 24). Častým jevem potom je, že vznikají sehrané a ustálené dvojice režisér – skladatel, kteří společně tvoří tým při tvorbě dalších filmů. Jako příklad uveďme dvojice Sergio Leone – Ennio Morricone či Steven Spielberg – John Williams (Ratislav, 2006).

Autor filmové hudby byl dříve považován za pouhou součást hudebního oddělení u filmu a nebyl kladen důraz na jeho individuální schopnosti, které může filmu nabídnout a vtisknout mu tak svůj osobitý styl, díky kterému je pak film známý nejen dějem, ale také hudbou, co ho doplňuje. Jméno autora filmové hudby tak přestalo být upozadováno a na výsluní se dostává řada významných a nám známých osobností (Eisler, 1965).

Mezi největší skladatelské osobnosti novodobější filmové hudby řadíme tyto autory: Ennio Morricone, John Williams, Hans Zimmer, Alan Silvestri,⁴ Howard Shore,⁵ Danny Elfman,⁶ James Horner,⁷ Thomas Newman.⁸

---

⁴ Alan Silvestri (1950) je americký filmový skladatel. Z jeho nejznámějších filmových děl uveďme film „Forrest Gump“ (1994), který vzbudil mnoho pozornosti systematickým užitím populárních písní z různých ér. Dalším známým snímkem, kde kraluje Silvestriho hudba, je animovaný film „Polární expres“ (2004). Právě „Polární expres“ mu přinesl nominaci na Oscara za nejlepší píseň k filmu (Cooke, 2011).

⁵ Howard Shore (1946) je kanadský hudební skladatel, který má na kontě nespočet filmových melodií. Mezi nejznámější patří hudba k filmové trilogii „Pán prstenů“ (2001–2003), (Cooke, 2011).

⁶ Danny Elfman (1953) je americký hudební skladatel, kterého řadíme mezi nejoriginálnější skladatele vůbec a můžeme o něm mluvit jako o „hudebním buřiči“. Možná právě díky tomu je oblíben především u mladého publika (Ratislav, 2006). Filmovou hudbu, kterou Elfman složil, můžeme slyšet například ve filmech: „Dobry Will Hunting“ (1997), „Batman“ (1989), „Batman se vrací“ (1992), „Karlík a továrna na čokoládu“ (2005), „Alenka v říši divů“ (2010) nebo seriál „Simpsonovi“ (1987), kde je Elfman podepsán jako autor hlavní znělky.

⁷ James Horner (1953–2015) byl americký skladatel filmové hudby. Je autorem mnoha hollywoodských trháků, mezi které patří i hudba k filmu „Titanic“ (1997) – dodnes nejprodávanější filmový soundtrack. Mezi další snímky, ve kterých je Hornerova hudba, patří „Apollo 13“ (1995), „Statečné srdce“ (1995), „Avatar“ (2009), (Cooke, 2011).

⁸ Americký skladatel filmové hudby Thomas Newman (1955) je autorem hudby k filmům „Vykoupení z věznice Shawshank“ (1994), „Zelená míle“ (1999) nebo „Hledá se Nemo“ (2003).

1.5.2.1 Ennio Morricone

Italský hudební skladatel Ennio Morricone se narodil 10. listopadu 1928. Bohužel je to jen chvíle od doby, co nás tento velikán opustil. Morricone zemřel 6. července 2020 a celý svět byl o této smutné události informován pomocí různých článků či reportáží a jeho úmrtí nám připomínala hudba hrající z rádií a televizí. Tato vzpomínková gesta dokazují, o jak velkou a váženou osobnost jsme přišli. Ennio Morricone byl jednou z největších osobností filmové hudby všech dob. I přes svůj vysoký věk neúnavně jezdil po světě a jeho hudba vyprodávala velké haly. Po pěti nominacích na Oscara získal cenu americké filmové akademie až v roce 2016, a to za hudbu ke snímku Quentina Tarantina „Osm hrozných“⁹. Přitom Oscara za celoživotní dílo získal paradoxně už v roce 2007, kromě toho i tři ceny Grammy a tři Zlaté Glóby. Morricone svými melodiemi doprovodil více než pět stovek filmů a seriálů. Z teskných tónů harmoniky v ikonickém westernu „Tenkrát na západě“¹⁰ se stal zřejmě nejslavnější hudební motiv v historii filmu (ČT24, 2020).

Ennio Morricone pocházel z Říma, konkrétně ze čtvrti Trastevere. Jeho otec hrál na trubku v nočních klubech a kabaretech, kde ho Ennio už jako malý chlapec často zastupoval. Již v šesti letech složil své první krátké skladby. Studoval na konzervatoři Accademia Nazionale di Santa Cecilia hru na trubku a také skladbu, sborovou hudbu a dirigování dětských sborů (Kunc, 2009). „Po absolvování konzervatoře se věnoval instrumentacím, vedl pěvecký sbor a spolupracoval s rozhlasem“ (Ratislav, 2006, str. 42). V padesátých a šedesátých letech se věnoval úpravám skladeb, pocházejících od tehdy populárních italských skupin a autorů a byl považován za nejoriginálnějšího hudebního aranžéra, neboť do skladeb vnášel něco, co ho odlišovalo od ostatních autorů (jednalo se o nečekané a neobvyklé zvuky, například cinkot plechovek, údery do kláves psacího stroje, údery kladiv do kovadlin atd.). Něco takového byla naprostá novinka, stejné zvuky začal později vkládat i do vlastních skladeb. Morricone nejprve skládal pro televizi, rozhlas, divadlo a nakonec se dostal i k vysněnému filmu (Ratislav, 2006).

Hudbu pro film začal Ennio Morricone skládat v roce 1962, kdy se věnoval spíš klasickému formátu. Od roku 1964 se začal věnovat hudebním doprovodům k filmům z Divokého západu, kterými je nejvíce proslulý, ačkoli je to jen střípek z jeho celkové, velmi

---

⁹ „The Hateful Eight“ (2015) – Hudbu k filmu „Osm hrozných“ natáčel Morricone v roce 2015 v hostivařských studiích Českého národního symfonického orchestru (ČNSO). Spolupráci s ním označil šéf orchestru za jeden z vrcholů jejich dosavadní činnosti a za zcela výjimečnou zkušenost (ČT24, 2020).

¹⁰ „Once Upon a Time in the West“ (1968)

obsáhlé tvorby. Poté, co v 50. letech začal westernový žánr v USA skomírat, dočkal se v 60. letech nečekaného oživení v Evropě, v sérii koprodukcí z dílny režiséra Sergia Leoneho. Jeho zásadní žánr obecně označujeme jako „spaghetti western“ – „vyznačuje se znepokojivou směsí vysoce stylizovaných obrazů, amorality, brutálního násilí a hrdinného akčního dobrodružství. Tyto prvky silně ovlivnily celou moderní kinematografii. Spaghetti westerny byly výsledkem týmové práce, na níž Leone spolupracoval především s Eniem Morricone, jehož hudba stála v popředí coby nejvýraznější prvek filmu“ (Cooke, 2011, str. 372). Ve spolupráci se Sergiem Leonem složil Morricone hudbu k westernovým filmům „Pro hrst dolarů“¹¹, „Pro pár dolarů navíc“¹² a „Hodný, zlý a ošklivý“¹³. Jejich spolupráce vygradovala v roce 1968 filmem „Tenkrát na západě“. Morriconeho úžasné doprovody v Leoneho filmech o něj vzbudily zájem po celém světě. Poslední snímek, který vyšel z rukou této dvojice, byl film „Tenkrát v Americe“¹⁴.

Významně se Ennio Morricone proslavil díky hudbě k filmu „Mise“¹⁵. Jedná se o britský velkorozpočtový film, který Morriconeho poprvé od úspěchu spaghetti westernu znovu uvedl na mezinárodní scénu. „Dominantou tohoto filmu je slavné téma pro hoboj, které vychází z hry hlavního hrdiny na tento nástroj. Šlo o Morriconeho druhý nejprodávanější soundtrack (po filmu „Hodný, zlý a ošklivý“),“ (Cooke, 2011, str. 380).

Morriconeho řadíme k nejoblíbenějším a nejtalentovanějším autorům filmové hudby, který dokáže dokonale vystihnout atmosféru jednotlivých scén, využívá netradiční nástroje (Panova flétna, harmonika, varhany...) a má sklon vyhledávat stále nové možnosti hudebního výrazu (Ratislav, 2006).

1.5.2.2 John Williams

John Towner Williams je americký hudební skladatel, který se narodil 8. února 1932 v New Yorku. Známe ho především pro jeho filmovou hudbu, se kterou se nesetkal jen málokterý člověk. V současné době je Williamsovi 89 let a za dobu svého života zatím stihnul složit hudbu k více než stovce filmů a posbírat nemalou řadu ocenění.

---

¹¹ „Per un pugno di dollari“ (1964)

¹² „Per qualche dollaro in più“ (1965)

¹³ „Il buono, il brutto, il cattivo“ (1966)

¹⁴ „Once Upon a Time in America“ (1984)

¹⁵ „The Mission“ (1986)

Williams se věnoval hudbě už od dětství. Jako malý chlapec se učil hrát na klavír, trombón, trubku a klarinet, a když byl starší, hrál ve školní kapele, pro kterou i skládal hudbu. Po dokončení střední školy začal studovat kompozici a hru na klavír na Kalifornské univerzitě v Los Angeles. Psal se rok 1952 a John Williams byl odveden k americkému letectvu, kde dirigoval a aranžoval hudbu pro armádní kapelu. Když byl propuštěn ze služby, věnoval se skladatelské činnosti, učil se, zdokonaloval se a brzy si jeho talentu začali všimati mistři z filmového oboru (Ratislav, 2006).

V roce 1959 složil hudbu ke svému prvnímu filmu „Daddy-O“ a od té doby jeho kariéra nezadržitelně stoupala, ze všech stran byl oceňován za svou všestrannost v tvorbě (Rušová, 2011). V následujícím období se Williams věnoval zejména komediím. Úspěšná je například komedie „Jak ukrást Venuši“¹⁶. Nutno zmínit, že byl také zaměstnán u televize a věnoval se tedy i skládání hudby k televizním filmům. Za vynikající výkon v hudební kompozici obdržel dvě ceny Emmy, konkrétně jde o filmy „Heidi“ a „Jane Eyre“ (Ratislav, 2006).

Začátek sedmdesátých let je významným mezníkem v kariéře Johna Williamse, neboť dostává nabídku spolupráce s režisérem Markem Rydellem na filmu „Pobertové“ (1969). Právě hudba k filmu „Pobertové“¹⁷ přivedla k Williamsovi režiséra Stevena Spielberga, který si ho díky zmíněnému dílu všiml a později ho požádal o spolupráci. Významnou událostí je také první Oscar za hudební aranž k filmu „Šumař na střeše“¹⁸ (Rušová, 2011).

Hudba Johna Williamse může být do jisté míry spojována se žánrem katastrofických filmů. Ty se stávají oblíbenými a Williams jim svým nadáním dokonale vystihnout atmosféru dodává tu pravou náladu. Jeho prvním katastrofickým filmem je „Dobrodružství Poseidonu“¹⁹ a následují filmy: „Zemětřesení“²⁰ či „Skleněné peklo“²¹. Již bylo zmíněno osudové setkání dvojice Williams – Spielberg, kteří jsou spojováni pro společnou práci na řadě světoznámých filmů. V roce 1975 přichází film „Čelisti“²². Jedná se o jeden z nejúspěšnějších filmů všech dob. „Hudba k Čelistem je dramatická, plná napětí, děsivá a zároveň velice melodická. Motiv žraloka je na první poslech naprosto primitivní, avšak plný děsu a dnes již chronicky známý

---

¹⁶ „How to Steal a milion“ (1966)

¹⁷ „The Revers“ (1969)

¹⁸ Filmová verze muzikálu „Fiddler on the Roof“ (1971)

¹⁹ „The Poseidon adventure“ (1972)

²⁰ „Earthquake“ (1974)

²¹ „The Towering Inferno“ (1974)

²² „Jaws“ (1975)

a neodmyslitelně spjatý s představou žraloka. Za tuto hudbu obdržel svého druhého Oscara, tentokrát však za původní kompozici, a také cenu Grammy a Zlatý glóbus“ (Rušová, 2011, str. 28).

V roce 1977 začíná John Williams spolupracovat s režisérem Georgem Lucasem a společně tvoří fantasy film „Hvězdné války“²³. Soundtrack ke „Star Wars“ měl fenomenální úspěch. Williams vychází z reformy Richarda Wagnera a využívá leitmotivů, tedy motivů, které prostupují celé dílo a charakterizují například konkrétní postavu, takže si pak divák vše snáze vybaví a spojí. Williams za „Hvězdné války“ získal svého třetího Oscara, cenu Grammy a Zlatý glóbus. „Hvězdné války“ mají rozsáhlé pokračování, v němž zní hudba Johna Williamse, který si i za další tvorbu odnesl řadu ocenění a úspěchů (Cooke, 2011). Ačkoli se mnozí skladatelé poutají k hudbě populární a elektronické, pro Williamse je toto období symbolické tím, že se navrácí k tradici velkých symfonických orchestrů. Této tradice se velmi úspěšně drží a píše partitury úžasných rozměrů. Není tedy divu, že se z něj stává slavný a vlivný muž Hollywoodu, je vzorem mnoha skladatelů a stojí za ním nemalá řada obdivovatelů.

Proslulá dvojice autorů Williams a Spielberg stojí i za filmy o „Indianu Jonesovi“²⁴, kterého ztvárnil známý herec Harrison Ford. Ústřední melodie filmů je tak známá, že jen málokdo si při poslechu nevybaví archeologa s bičem a kloboukem – Indiana Jonese. Neopomenutelným filmem z dílny této dvojice je „E. T. – Mimoszemšťan“²⁵ z roku 1982, ke kterému Williams složil dojemnou pohádkovou hudbu, za kterou získal Oscara, tři ceny Grammy a Zlatý glóbus (Rušová, 2011). Michael Ratislav ve své práci cituje Stevena Spielberga: „Johnova hudba k filmu E. T., je odlišná od té předešlé. Je uklidňující a laskavá. Je postrašená, plná napětí a ve vyvrcholení je naprosto působivá. Pro mě je to nejlepší Johnova práce pro film. John Williams je E. T.“ (Ratislav, 2006, str. 32).

Těžko si lze představit Vánoce bez proslulé vánoční komedie „Sám doma“²⁶ (1990). V komedii zní titulní píseň „Somewhere in my memory“, která byla s celým hudebním doprovodem k tomuto úspěšnému filmu nominována na Oscara. Film „Sám doma“ si nachází diváky především mezi dětmi a stejně tak film na motivy pohádky o Petru Panovi „Hook“ z roku 1991.

---

²³ „Star Wars“

²⁴ „Indiana Jones a dobyvatelé ztracené archy“ (1981), „Indiana Jones a chrám zkázy“ (1984), „Indiana Jones a poslední křížová výprava“ (1989), „Indiana Jones a království křišťálové lebky“ (2008)

²⁵ „E.T.: The Extra-Terrestrial“

²⁶ „Home alone“ (1990)

Rok 1993 je ve znamení dvou velkofilmů, na kterých opět spolupracují Williams se Spielbergem. Jedná se o filmy „Jurský park“²⁷ a „Schindlerův seznam“²⁸. „Schindlerův seznam“ pojednává o vyhlazování židů v nacistických táborech za 2. světové války. Williamsova hudba podtrhuje zneklidňující téma dokonale, s určitou pokorou a soucitem (Thompsonová & David, 2011).

Film, který se také může pyšnit hudbou Johna Williamse, je „Sedm let v Tibetu“²⁹ s Bradem Pittem v hlavní roli. Oblíbený a známý je i snímek, který zachycuje vyloďení spojenců v Normandii za 2. světové války. Jedná se o film „Zachraňte vojína Ryana“³⁰, ve kterém můžeme vidět Toma Hankse a Matta Damona. Trýznivá hudba definuje pocity a utrpení vojáků.

Snad každý člověk se setkal s příběhy o mladém kouzelníkovi Harry Potterovi, který společně se svými přáteli Ronaldem Weaslym a Hermionou Grangerovou zažívá dobrodružství ve světě čar a kouzel. Jedná se o fantasy romány, jejichž autorkou je britská spisovatelka J. K. Rowlingová. Hlavní série knih má 7 dílů a všechny byly také zfilmovány. Rok 2001 byl dobou, kdy jsme mohli vidět v kinech první film o Potterovi, a je také dobou, kdy se John Williams ujímá skládání hudby pro tento film. Údajně nezachoval svůj tradiční postup při tvorbě, protože v případě Harryho Pottera si knihu nejdříve přečetl, a až potom začal tvořit. Harry Potter hned v prvním díle svého příběhu dostane sovu Hedviku, jejíž jméno také nese název ústřední melodie k filmu. „Hedwig’s Theme“ (téma Hedviky) není motivem typickým pouze pro první díl, ale prostupuje i celým dalším pokračováním. John Williams udal styl hudby Harryho Pottera a kromě hlavního „Hedwig’s Theme“ obohatil podívanou o další nezapomenutelné melodie, které všemi díly prolínají a obměňují se. Williams vytvořil hudbu k prvním třem dílům („Harry Potter a Kámen mudrců“³¹, Harry Potter a Tajemná komnata“³², Harry Potter a vězeň z Azkabanu“³³). V dalších dílech navazují jiní autoři, mezi které patří William Ross, Patrick Doyle, Nicholas Hooper, Alexandre Desplat. Zůstává otázkou, zda by filmy o Harrym Potterovi dosáhly takového úspěchu bez hudby, která dokonale vystihuje a podtrhuje celou atmosféru.

---

²⁷ „Jurassic Park“

²⁸ „Schindler’s List“

²⁹ „Seven Years in Tibet“ (1997)

³⁰ „Saving Private Ryan“ (1998)

³¹ „Harry Potter and the Philosopher’s Stone“ (2001)

³² „Harry Potter and the Chamber of Secrets“ (2002)

³³ „Harry Potter and the Prisoner of Azkaban“ (2004)

Ani v dalších letech Williams nepolevil a podepsal se pod další řadu známých a úspěšných filmů – „Chyt' mě, když to dokážeš“³⁴, „Válka světů“³⁵, „Gejša“³⁶, „Mnichov“³⁷, „Válečný kůň“³⁸, „Tintinova dobrodružství“³⁹ a další. Nejnovější snímek z roku 2019, ve kterém nesměla chybět hudba Johna Williamse, je „Star Wars: Vzestup Skywalkera“⁴⁰ (ČSFD, © 2001-2021).

Johna Williamse známe především jako skladatele filmové hudby a celkově ho lze považovat za jednoho z nejúspěšnějších soudobých skladatelů. Svědčí o tom nespočet ocenění, která za svůj život obdržel. Zřejmě se nenajde člověk, který by alespoň nějaké filmy, ve kterých zní geniální hudba Johna Williamse, neviděl. Vděčíme mu za nádherné kulturní zážitky během filmové podívané, protože si lze jen těžko představit „Čelisti“ bez typického žraločího motivu, či čaroděje „Harryho Pottera“ bez kouzelné hudby, jež ho podtrhuje. Z jeho tvorby si každý jistě odnese pro něj nezapomenutelné zážitky.

1.5.2.3 Hans Zimmer

„Hans Zimmer se proslavil tím, že dokáže nenapodobitelným způsobem smíchat zvuky syntezátorů se zvuky orchestru“ (Ratislav, 2006, str. 35).

Dalším světově proslulým skladatelem filmové hudby je Hans Zimmer. Narodil se roku 1957 ve Frankfurtu nad Mohanem. V brzkém věku přišel o otce a jeho touhou bylo stát se skladatelem. Možná právě hudba ho dokázala odtrhnout od vzpomínek na onu smutnou událost. Domovem se pro něj brzy stal Londýn, kam se posléze odstěhoval se svou matkou (Šmirák, 2015). V počátcích svého působení v hudebním světě a ještě než se začal věnovat filmové hudbě, skládal znělky pro společnost Air Edel a spolupracoval s Trevorem Hornem a Geoffem Downsem⁴¹ (Ratislav, 2006).

Do prostředí filmové hudby se Hans Zimmer dostal v roce 1980 díky kontaktu s britským skladatelem filmové hudby Stanleaym Myersem. Ze spolupráce těchto osobností

---

³⁴ „Catch Me If You Can“ (2002)

³⁵ „War of the Worlds“ (2005)

³⁶ „Memoirs of a Geisha“ (2005)

³⁷ „Munich“ (2005)

³⁸ „War Horse“ (2011)

³⁹ „The Adventures of Tintin: Secret Of The Unicorn“ (2011)

⁴⁰ „Star Wars: The Rise of Skywalker“ (2019)

⁴¹ Členové britské skupiny „The Buggles“, se kterými Zimmer napsal světový hit „Video Killed the Radio Star“ (Šmirák, 2015).

vzešlo několik hudebních podkladů k filmům a za nejúspěšnější je považován seriál „Měsíční svit“⁴². Spojení práce těchto skladatelů bylo výjimečné propojováním hudební formy klasické, kterou prosazoval Myers, s elektronickou, o kterou obohacoval jejich tvorbu Zimmer. Jejich vzájemná spolupráce trvala zhruba sedm let, a potom se Hans Zimmer rozhodl vydat se vlastní cestou. Jako jeho první samostatný počín uvedme hudbu k filmu „Poslední expozice“⁴³ (Šmirák, 2015).

Oscarový film „Rain Man“ nese hudbu Hanse Zimmera, který dostal příležitost ji v roce 1988 zkomponovat a tuto příležitost také patřičně využil. Za zmíněný film byl Zimmer oceněn první nominací na Oscara za originální hudbu. Dalo by se říci, že rok 1988 a film „Rain Man“ jsou pro Zimmera zásadním mezníkem v kariéře, protože díky nebývalému úspěchu se stal velice žádaným skladatelem filmové hudby (Rušová, 2011). O rok později slaví Zimmer další úspěch za hudbu k americkému komediálnímu dramatu „Řidič slečny Daisy“⁴⁴. Následují filmy „Pták na drátě“⁴⁵, komedie „Zelená karta“⁴⁶ nebo thriller „Psychopat ze San Franciska“⁴⁷ (ČSFD, © 2001-2021).

Ačkoli se předchozí tvorba Hanse Zimmera těšila velkému úspěchu, stále se nedočkal vytouženého Oscara. To se ovšem změnilo, když byl požádán Disneyho studiem, aby složil hudbu k novému projektu „Lví král“⁴⁸. K napsání soundtracku Zimmera údajně inspirovala hudba Ennia Morriconeho z dramatu „Mise“⁴⁹ (Masopustová, 2010). „Kopii tohoto soundtracku se prodalo přes patnáct milionů a stal se tak nejprodávanějším v historii společnosti Walta Disneyho. Kromě Oscara získal ještě za tento film Zlatý Globus“ (Rušová, 2011, str. 19). Dílo Hanse Zimmera mělo takový úspěch, že ho finančně zajistilo na celý život a také mu přineslo možnost rozšířit jeho vlastní hudební studio (Masopustová, 2010). Podle autora Václava Šmiráka byl Zimmer k napsání úspěšné hudby k filmu „Lví král“ inspirován též svou návštěvou Afriky, kde trávil čas zkoumáním tamních perkusních nástrojů (Šmirák, 2015).

---

⁴² „Moonlighting“ (1985)

⁴³ „Terminal Exposure“ (1987)

⁴⁴ „Driving Miss Daisy“ (1989)

⁴⁵ „Bird on a Wire“ (1990)

⁴⁶ „Green Card“ (1990)

⁴⁷ „Pacific Heights“ (1990)

⁴⁸ „The Lion King“ (1994)

⁴⁹ „The Mission“ (1986)

Za jeden z nejlepších Zimmerových soundtracků k filmu je dodnes považováno drama „Krvavý příliv“⁵⁰, ve kterém ideálně kombinuje tradiční nástroje se zvuky syntezátorů. Za tento počín získal Zimmer v roce 1996 cenu Grammy (Cooke, 2011). Ve stejném roce, kdy zkomponoval hudbu ke „Krvavému přílivu“, přichází hudba k filmu „Hračky“⁵¹, kterou fanoušci příliš neocenili nejspíš proto, že se omezil pouze na elektronickou hudbu, chyběla jim tak vyváženost díla. Přízeň fanoušků si opět získal díky soundtracku k filmu „Skála“⁵². Všestrannost Hanse Zimmera lze vidět na komedii „Lepší už to nebude“⁵³, kde zase naopak nevyužívá syntezátorů, ale hudba je plná romantických melodií nahraných orchestrem (Ratislav, 2006).

Něžný motiv „The Earth“ (Země) či skladbu „Now we are free“ (Nyní jsme volní), můžeme slyšet ve velkofilmu režiséra Ridleyho Scotta „Gladiátor“⁵⁴. Tento veleúspěšný film získal všemožná ocenění, proto nás překvapuje, že Oscara za hudbu nezískal (Cooke, 2011). S režisérem Ridley Scottem spolupracoval Hans Zimmer ještě na válečném filmu „Černý ještřáb sestřelen“⁵⁵ (Šmirák, 2015). Ve stejném roce složil hudbu k filmům „Pearl Harbor“ (2001) či „Hannibal“ z roku 2001 (ČSFD, © 2001-2021).

Mezi další filmy, které nesou hudbu Hanse Zimmera, patří: „Kruh“⁵⁶, „Švindlíři“⁵⁷ nebo „Poslední samuraj“⁵⁸, jež „je výsledkem Zimmerových studií japonské hudby, která jej v té době velice zajímala“ (Šmirák, 2015, str. 16).

Soundtrackem k filmu „Poslední samuraj“ zaujal producenta Jerryho Bruckheimera, který v té době dokončoval velkofilm „Piráti z Karibiku: Prokletí Černé perly“⁵⁹. Na hudbě ke zmíněnému filmu pracoval skladatel Alan Silvestri, ale s tou nebyl Bruckheimer spokojen. Proto se rozhodl oslovit Hanse Zimmera. Zimmer tou dobou ale stále pracoval na filmu „Poslední Samuraj“ a nemohl se tedy „Piráťům“ naplno věnovat. Pro Bruckheimerův film doporučil Klause Badelta, který je uveden jako skladatel k prvnímu dílu Pirátů z Karibiku. Zajímavostí je, že i když Zimmer není uveden jako autor hudby k „Černé perle“, složil

---

⁵⁰ „Crimson Tide“ (1995)

⁵¹ „The Toys“ (1995)

⁵² „The Rock“ (1996)

⁵³ „As Good As It Gets“ (1997)

⁵⁴ „Gladiator“ (2000)

⁵⁵ „Black Hawk Down“ (2001)

⁵⁶ „The Ring“ (2002)

⁵⁷ „Matchstick Men“ (2003)

⁵⁸ „The Last Samurai“ (2003)

⁵⁹ „Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl“ (2003)

některé ze známých filmových motivů, včetně nejoblíbenější skladby „He’s a Pirate“ (Šmirák, 2015). Dalších dílů pirátů z Karibiku se už ujal Zimmer sám („Piráti z Karibiku: Truhla mrtvého muže“⁶⁰, „Piráti z Karibiku: Na konci světa“⁶¹, „Piráti z Karibiku: Na vlnách podivna“⁶² (ČSFD, © 2001-2021).

Za zmínku stojí i novější filmy podtržené hudbou Hanse Zimmera: „Lepší pozdě nežli později“⁶³, „Madagaskar“⁶⁴, „Simpsonovi ve filmu“⁶⁵, „Sherlock Holmes“⁶⁶, „Počátek“⁶⁷, „Rivalové“⁶⁸, „12 let v řetězech“⁶⁹, „Dunkerk“⁷⁰, „Lví král“⁷¹ (ČSFD, © 2001-2021).

Hanse Zimmera můžeme právem považovat za jednoho z nejvýznamnějších skladatelů filmové hudby. Zimmerovy úspěchy zaznamenáváme již od počátku jeho kariéry. „Dějiny filmové hudby“ Mervyna Cooka naznačují snahu Zimmera o kombinaci klasické hudby s elektronickou, což se mu daří a je to pro něj typické. Jeho talentu a úspěchům také odpovídá prostředí, ve kterém pracuje. Má k dispozici špičkovou techniku a jeho studio je nejmodernější na světě (Cooke, 2011).

1.6 Česká filmová hudba

První filmové představení na světě se konalo roku 1895 v Paříži, takže tento rok spojujeme s úplným počátkem filmové tvorby. 15. července roku 1896 proběhla v Karlových Varech první projekce francouzských filmů. Tento rok považujeme za začátek české kinematografie. Postupně se promítání dostalo i do dalších měst a ke konci roku se první němé filmy promítaly také v Praze. V počátcích Praha disponovala šesti kiny, ale jejich počet mohutně narůstal. Kolem dvacátých let jich bylo téměř sedmdesátkrát více (Matzner & Pilka, 2002).

---

⁶⁰ „Pirates of the Caribbean: Dead Man's Chest“ (2006)

⁶¹ „Pirates of the Caribbean: At World's End“ (2007)

⁶² „Pirates of the Caribbean: On Stranger Tides“ (2011)

⁶³ „Something's Gotta Give“ (2003)

⁶⁴ „Madagascar“ (2005)

⁶⁵ „The Simpsons Movie“ (2007)

⁶⁶ „Sherlock Holmes“ (2009)

⁶⁷ „Inception“ (2010)

⁶⁸ „Rush“ (2013)

⁶⁹ „12 Years a Slave“ (2013)

⁷⁰ „Dunkirk“ (2017)

⁷¹ „The Lion King“ (2019)

Pro němý film je jedním ze stěžejních žánrů groteska, která má jako svůj hlavní atribut humor. Humor v grotesce hraje tak významnou roli, že často upozaduje samotný děj, zápletku apod. Právě grotesky byly prvními českými filmy⁷² a za jejich vznikem stál režisér Jan Kříženecký, který jimi započal historii české kinematografie (Matzner & Pilka, 2002).

V době němého filmu znamenaly biografy pro mnohé hudebníky zdroj obživy či slušný přívídělek. Hudebníci němé filmové snímky doprovázeli živou hudbou známých autorů, ale mnohdy prosazovali i své vlastní autorské kusy, což pro ně mohlo znamenat dobrou příležitost ke zviditelnění. Česká kina měla obsazení doprovodných hudebníků poměrně málo početné a nejčastěji němé filmy doprovázel klavír či akordeon. Větší kina disponovala menším salónním orchestrem. Hudebníků, kteří se angažovali v biografech, byl také omezený počet, a proto se jejich repertoár skládal především z hudby minulosti (W. A. Mozart, A. Dvořák, B. Smetana aj.). Původní hudba k němým filmům se v té době tvořila hlavně v Americe, kde měla kina větší a ustálenější složení orchestru. Český film se doprovodné hudby, která byla složena jemu na míru, dočkal až se vznikem Československé republiky. Archivní hudbu, která doposud doprovázela filmové snímky, nahradila hudba původní, která má v moci snímek lépe podtrhnout, protože je tvořena přímo pro něj (Matzner & Pilka, 2002).

Prvním českým filmem, ve kterém zní jeho původní hudba, je dokumentární snímek „Cesta kolem republiky“ (1923). Režisérem tohoto dokumentu je Jan A. Palouš a významným faktem také zůstává, že autorem oné první původní hudby k filmu je Bohuslav Martinů. Škoda, že se film ani partitura nedochovaly (Matzner & Pilka, 2002).

Mezi další české filmy s původní hudbou patří: „Magdalena“ z roku 1921, „Svatý Václav“⁷³, zfilmované písně Karla Hašlera „Tulák“⁷⁴, „Neříkej hochu, že máš mne rád“⁷⁵ nebo „Vdávala se jedna panna“⁷⁶ (Obdržálková, 2017).

20. léta 20. století uzavírají etapu „němého filmu“ a do popředí se postupně dostává zvukový film, který němý film posléze úplně nahradil. Příchod zvukového filmu měl ale neblahý dopad na hudebníky, kteří účinkovali v biografech jako doprovodná složka němých filmů. Mnoho z nich přišlo o práci (Matzner & Pilka, 2002).

---

⁷² „Dostaveníčko ve mlýnici“ (1898), „Žofínská plovárna“ (1898), „Výstavní párkař a lepič plakátů“ (1898)

⁷³ Jedná se o film z roku 1929, který režíroval Jan Stanislav Kolár. Na hudbě k filmu se podílel Jaroslav Kříčka a Oskar Nedbal.

⁷⁴ V roce 1925 režíroval „Tuláka“ Josef Kokeisl.

⁷⁵ Jde o film z roku 1926, který režíroval Josef Kokeisl.

⁷⁶ Jde o film z roku 1926, který režíroval Josef Kokeisl.

Ve 30. letech, kdy byl němý film definitivně nahrazen filmem zvukovým, začaly pomalu vznikat první snímky, které zatím samozřejmě nedosahovaly takové kvality, jakou známe z dnešní doby. Technické vybavení bylo ve svých počátcích a jeho kvalita se postupem času vyvíjela, stejně jako je tomu i dnes se vším. Můžeme mluvit i o jakési ostýchavosti z „nového“ a o nejistotě, zda nové zvukové filmy budou úspěšné, proto se nejprve točily zvukové reprízy již zaběhnutých němých filmů. Například film „Tonka Šibenice“ z roku 1930 byl původně natočen jako němý a ozvučen byl až dodatečně. Ke zmíněnému filmu napsal hudbu skladatel E. Košťál⁷⁷. Třicátá léta provázely filmy s komikem Vlastou Burianem v hlavní roli a k těmto snímkům se jako skladatel nejčastěji podepsal Jára Beneš. Mezi další osobnosti tvořící v oblasti filmové hudby kolem 30. let patří: E. F. Burian, Karel Hašler, Otakar Jeremiáš, Jaroslav Ježek, Jiří Srnka, Jiří Fiala, Julius Kalaš⁷⁸, František Škvor⁷⁹, Roman Blahník⁸⁰ (Matzner & Pilka, 2002).

Ze zmíněných skladatelů je pro širokou veřejnost asi nejvíce povědomá a rezonující osobnost Jaroslava Ježka. Ježka spojujeme s proslulou dvojicí Voskovec a Werich, pro jejich společnou tvorbu v rámci Osvobozenického divadla. Vytvořili několik filmů, které tuto trojici vyzdvihují na post tvůrců velmi zdařilé a originální tvorby české předválečné kinematografie. Z dílny V+W a Jaroslava Ježka pochází například filmy „Peníze nebo život“⁸¹, „Hej rup!“⁸² či „Svět patří nám“⁸³ (Matzner & Pilka, 2002).

V poválečné době film procházel těžším obdobím. Mnoha předním filmovým tvůrcům byla zakázána činnost. Umělci ztratili možnost originálního vyjádření a film se stal nástrojem politické propagandy. Jako pozitivum této doby uvedme vznik studia na výrobu animovaných filmů „Bratři v triku“ nebo založení Akademie múzických umění se samostatnou filmovou fakultou (1945). Mezi aktivní skladatele z oblasti filmové hudby, kteří skládali již

---

⁷⁷ Hudební skladatel Arnošt (Erno) Košťál (1889–1957) komponoval hudbu pro film a rozhlas a byl také dirigentem. V jeho díle nalezneme operety, orchestrální přehledy či suity. Z jeho filmové tvorby připomeňme snímky: „Fidlovačka“ (1930), „Za rodnou hroudou“ (1930), „Psohlavci“ (1931), „Švanda dudák“ (1937), „Lidé pod horami“ (1937) nebo „Pozor, straší!“ z roku 1938 (Martínková, 1985).

⁷⁸ Hudební složka ve filmech, byla často opomíjena. Julius Kalaš apeloval na tvůrce a výrobce, aby filmová hudba „nebyla pokládána jen za rekvizitu, ale za cenný výrazový prostředek, který by byl opravdu spojen s filmem nejen na celuloidovém pásu, ale i ideově“ (Matzner & Pilka, 2002, str. 110).

⁷⁹ František Škvor složil hudbu například k filmu „Zem spieva“ (1933).

⁸⁰ Z tvorby Romana Blahníka zmiňme například hudbu k filmu „Cesta do hlubin študákovy duše“ (1939).

⁸¹ Film z roku 1932, ve kterém můžeme slyšet známou píseň „Život je jen náhoda“.

⁸² (1934)

⁸³ (1937)

v předválečném období a po válce stále tvořili, patří František Škvor, Julius Kalaš⁸⁴, Emil F. Burian⁸⁵. Mimo tyto zkušené skladatele přichází i nová generace, která mohla získat dovednosti na konzervatoři či nově vzniklé Akademii múzických umění (AMU) (Matzner & Pilka, 2002).

Významnou skladatelkou osobností, která působila u filmu ještě v předválečném období, je Jiří Srnka. Vrcholným obdobím jeho tvorby jsou však 50. až 60. léta, kdy ho můžeme označit za nejžádanějšího filmového skladatele, který svůj talent vložil převážně do filmu, se kterým spolupracoval dlouhá léta. Během dlouhého působení u filmu se svou hudbou podepsal pod celou řadu různých snímků⁸⁶ (Matzner & Pilka, 2002).

Kolem 60. let přichází nová vlna v podobě mladé generace, která přináší subjektivní pohled bez působení vyššího vlivu, oživení, nové hudební a výrazové prostředky. Touto novou tendencí se nechala osvěžit i střední generace skladatelů, která spolu s dalšími těšila publikum kina, jež bylo i v té době jednou z nejatraktivnějších forem společenské zábavy (Matzner & Pilka, 2002). „S mírným poklesem úrovně a nutností čelit negativním vlivům cenzury se musela česká filmová produkce vypořádat v době normalizace. I přes nepříznivé podmínky však naši špičkoví skladatelé filmové hudby dokázali udržet vysoký standard“ (Matzner & Pilka, 2002, str. 416). Mezi výrazné a žádané skladatele té doby (příčemž někteří z nich byli v tvorbě donedávna aktivní a další jsou v tvorbě aktivní dodnes) patří například: Jiří Šust, Zdeněk Liška⁸⁷, Svatopluk Havelka⁸⁸, Luboš Fišer⁸⁹, Petr Hapka⁹⁰, Karel Svoboda (Matzner & Pilka, 2002), později i Jaroslav Uhlíř.

---

⁸⁴ Z jeho tvorby uvedme hudbu k oblíbené pohádce „Císařův pekař – Pekařův císař“ z roku 1951.

⁸⁵ Napsal hudbu k filmu „Cesta do pravěku“ (1955).

⁸⁶ Z tvorby Jiřího Srnky uvedme hudbu k snímkům: „Ohnivě léto“ (1939), „Rozina sebrance“ (1945), „Kratatit“ (1948), „Měsíc nad řekou“ (1953), „Vlčí jáma“ (1957), „Broučci“ (TV seriál z roku 1966), „F. L. Věk“ (TV seriál z let 1970–1971), „Kladivo na čarodějnice“ (1969).

⁸⁷ Zdeněk Liška (1922–1983) byl český hudební skladatel, který svou tvorbu zasvětil především filmové hudbě. Díky hudbě k filmu „Vynález zkázy“ Karla Zemana (1958) se proslavil a za svůj život vytvořil velké množství hudby k filmu. „Mnohé z filmů, k nimž Zdeněk Liška vytvořil hudbu, byly vyznamenány doma i v zahraničí“ (Martínková, 1985, str. 173). Mezi filmy, které se pyšní hudbou Z. Lišky, patří: „Markéta Lazarová“ (1967), „Údolí včel“ (1967), „Spalovač mrtvol“ (1968) nebo „Jáchyme, hoď ho do stroje“ z roku 1968 (Martínková, 1985).

⁸⁸ Svatopluk Havelka (1925–2009) byl českým hudebním skladatelem a pedagogem. „Početná je jeho tvorba filmová a scénická, jež obsahuje desítky kompozic k celovečerním, středometrážním i krátkým filmům, skladby k rozhlasovým a televizním inscenacím aj. V tomto oboru byl S. Havelka vyznamenán cenou za nejlepší filmovou hudbu (1963, 1968)“ (Martínková, 1985, str. 94). Z jeho tvorby pro film uvedme: „Kdo chce zabít Jesii?“ (1966), „Všichni dobří rodáci“ (1968), „Pane, vy jste vdova“ (1970), „Marečku, podejte mi pero“ (1976) a pohádka „Princ a Večernice“ (1979).

Ze zmíněných hudebních skladatelů byl Jiří Šust (1919–1995) jedním z nejproduktivnějších. Již od předškolního věku se věnoval hře na klavír, která formovala jeho vztah k hudbě. Převážnou část díla Jiřího Šusta tvoří hudba pro film. „V tomto oboru vynikl jako progresivní tvůrce, který dokázal spojovat vlastní invenci s reálnými zvuky, s citacemi žánrových skladeb i využit funkčně technických možností. Šustův smysl pro dramatickou roli hudby, umění účelné zkratky a přitom osobitost zvukového řešení z něj vytvořily vyhledávaného autora jak v oboru filmu, tak v televizi“ (Martínková, 1985, str. 291). V roce 1941 byl zaměstnán v gottwaldovských filmových ateliérech a roku 1953 se stal hudebním dramaturgem v Čs. armádním filmu. Známy je také díky spolupráci s Jiřím Menzelem. Pro tuto dvojici byl asi největším úspěchem film „Ostře sledované vlaky“ (1966), který získal mnoho českých i zahraničních ocenění, což se dosud u jiného československého filmu nestalo (Matzner & Pilka, 2002). Za zmínku stojí i další výběr z jeho obsáhlé filmové tvorby: „Rozmarné léto“ (1967), „Na samotě u lesa“ (1976), „Postřižiny“ (1980), „Slavnosti sněženek“ z roku 1982 (Martínková, 1985).

Zlatý věk 60. let neměl dlouhého trvání. Nastalo období normalizace, které následovalo po invazi sovětských vojsk v srpnu 1968. V oblasti kultury dochází k úpadku, který se týkal i filmu a filmové hudby. Mnohé osobnosti z tohoto odvětví se odmlčely či emigrovaly. Nehledě na světové a politické dění se filmová hudba dál rozvíjela a procházela řadou změn, které se týkaly především technologických záležitostí. Obliba filmu ve spojení s hudbou, která dílu dodá patřičnou atmosféru, stále rostla a přetrvává dodnes. Populární, ve velké míře a s oblibou navštěvované, jsou v posledních letech také koncerty filmové hudby. Diváky takový druh zábavy láká, i když nejsou velkými fanoušky vážné hudby, ale možná právě díky filmové hudbě si vážná hudba své publikum získá.

---

⁸⁹ Český hudební skladatel Luboš Fišer (1935–1999) se stal vyhledávaným a úspěšným skladatelem hudby filmové, televizní a scénické. Kromě děl, ve kterých hudba plní záměr režiséra a dalších filmových tvůrců, se podílel i na takových, kde hudba hraje hlavní roli a ovlivňuje celek (např. ve filmu P. Weigla „Bludiště noci“ (1969) bylo veškeré filmové dění podřízeno jeho hudbě) – (Martínková, 1985). Krásná hudba Luboše Fišera provází filmy „Adéla ještě nevečeřela“ (1977) nebo „Smrt krásných srnců“ (1986). Také bylo zmíněno, že o Fišerův hudební talent byl zájem i v oblasti televizní tvorby, proto nesmíme zapomenout na několik známých snímků: „Chalupáři“ (1975), „Mach a Šebestová“ (Večerníček 1976–1983), „Arabela“ (1979), „Vlak dětství a naděje“ (1985).

⁹⁰ Petr Hapka (1944–2014) byl český skladatel, zpěvák, dirigent a vynikající hudebník (od pěti let se učil hrát na klavír a od deseti na violu). Významná byla jeho spolupráce s Hanou Hegerovou, pro kterou napsal řadu písní (Martínková, 1985). Svou tvorbu soustřeďoval především k filmu, uveďme jeho doprovody k filmům „Páni kluci“ (1975), „Krackonoš a lyžníci“ (1980), „Copak je to za vojáka...“ (1987) či novodobější film „František je děvkař“ (2008).

Následující dvě kapitoly jsou věnované skladatelům, kteří se významně podílejí na hudební stránce české kinematografie a jejich díla jsou blízka srdcím dětí na 1. stupni základní školy.

1.6.1 Karel Svoboda

Jedním z našich nejvýznamnějších a nejoblíbenějších skladatelů populární hudby je Karel Svoboda. Tento umělec se narodil 19. prosince roku 1938 v Praze. Studoval soukromě hru na klavír a po maturitě navštěvoval lékařskou fakultu. Studium ovšem nedokončil, protože dal přednost hudbě. „Nechybělo mnoho a česká pop music mohla být o hitmakera Svobodu ochuzena. Maminka totiž chtěla mít ze svého staršího syna zubaře. Pravda, Karel Svoboda se coby hodný a slušně vychovaný synek ze začátku snažil mamincino přání do puntíku naplnit, ale volání múz bylo přece jen nakonec silnější...“ (Rohál, 2007, str. 14).

V počátcích své hudební kariéry působil jako člen různých pražských orchestrů a později jako klavírista v Laterně magice a v divadle Rokoko. V roce 1963 vznikla skupina Mefisto (kterou Svoboda spoluzaložil) složená z nadšených muzikantů, jejichž domovskou scénou byla právě Laterna magica a divadlo Rokoko (Martínková, 1985). „V té době tam zrovna měli angažmá i Marta Kubišová, Václav Neckář a Helena Vondráčková, a tak není těžké uhodnout, komu první skladby Karla Svobody patřily.“ (Rohál, 2007, str. 13). Z písniček se brzy staly hity a z Karla Svobody vytížený a vyhledávaný skladatel. Nejvíce se ale kolotoč úspěchů roztočil v roce 1968, kdy se Karel Svoboda s Helenou Vondráčkovou (která seděla v porotě) účastnil festivalu v Rio de Janeiru, na kterém soutěžil Karel Gott s jeho písní „Lady Carneval“ a získal za něj zlatou medaili. Tento hit započal letité a významné spojení brilantního zpěváka a světového hitmakera. Skupina Mefisto tak přišla o svého hlavního člena a neměla velkou šanci na přežití. Karel Svoboda ovšem skupině vděčí za nabyté první skladatelské zkušenosti a považuje ji za svůj odrazový můstek do světa muziky. Kromě toho, že se tedy Svoboda stal „dvorním“ skladatelem Karla Gotta, stačil ještě k tomu tvořit hity osobnostem, jako je Eva Pilarová, Hana Zagorová, Jiří Korn či Helena Vondráčková a mnoho dalších (Rohál, 2007).

Od roku 1974 se Karel Svoboda stále více zaměřuje na scénickou a filmovou hudbu. Za hudbu pro celovečerní film „Tři oříšky pro Popelku“⁹¹ získal 1. cenu na filmovém festivalu v Panamě. „Tři oříšky pro Popelku“ otevřely Svobodovi cestu k pozdější spolupráci na poli filmové hudby v zahraničí. Jeho hudba k seriálu „Die biene Maja“⁹² byla oceněna pěti zlatými deskami Polydoru za scénickou hudbu (Martínková, 1985). Do období 70. let patří i muzikálová adaptace „Noci na Karlštejně“ (1973), ze které vzešla nádherná kantiléna „Lásko má, já stůňu“⁹³ (Rohál, 2007). V díle „České zpívající filmy“ je vyjádření Karla Svobody k filmu „Noc na Karlštejně“: „I když jsem později udělal hodně hudby k dalším filmům, tak film Noc na Karlštejně byl úžasný v tom, že se v určitou dobu sešli k určitému dílu lidé, kteří do toho vnesli nejen profesionalismus, ale i velké nadšení“ (Rohál & Chadima, 2010, str. 111).

Za zmínku stojí i hudba k hudebnímu snímku „Romance za korunu“ (1975), který je protkán hity Karla Svobody, nebo vzpomeňme na píseň Jiřího Schelingera „Což takhle dát si špenát?“ ze stejnojmenné komedie režiséra Václava Vorlíčka. Ten využil hudbu Karla Svobody i v některých svých dalších snímcích (Rohál, 2007).

V 80. a 90. letech se Karel Svoboda nadchl pro muzikál. Z jeho muzikálové tvorby zmiňme muzikál „Dracula“⁹⁴, později „Monte Cristo“ (2000) a „Golem“ (2006).

Život Karla Svobody skončil bohužel tragicky. 28. ledna 2007 spáchal sebevraždu zastřelením. Pravděpodobně trpěl psychickými problémy, které se rozhodl vyřešit tímto způsobem. Pohřeb, na kterém zaznělo několik písní z jeho úspěšné tvorby, proběhl 6. února 2007 ve Strašnicích. Karel Svoboda za svůj život dostal nespočet ocenění a jeho mimořádný komerční úspěch na naší scéně dokládá Diamantová deska za prodej deseti milionů desek s jeho skladbami. „Takový počín se dosud nepodařil žádnému z našich hudebních skladatelů, přičemž počet prodaných desek stále stoupá“ (Rohál, 2007, str. 11).

---

⁹¹ Film z roku 1973, pro který je dominantou nezapomenutelná píseň „Kdepak ty, ptáčku, hnízdo máš“, kterou nenazpíval nikdo jiný než Karel Gott. Hlavní role si v pohádce zahráli Pavel Trávniček a Libuše Šafránková.

⁹² Televizní seriál „Včelka Mája“ z roku 1975. Ústřední melodii k seriálu nazpíval Karel Gott.

⁹³ Píseň „Lásko má, já stůňu“ nazpívala Helena Vondráčková. Mezi další písně, které zazněly ve filmu „Noc na Karlštejně“, patří: „Muži sluší nejlíp sólo“, „Do věží“, „Ten, kdo nedumá“, „Kdypak tetřevi hon prohrají“, „Je to něčí dcera“, „Jede král“, „Když mám tekutou révu“, „Hoja hoj“ (Rohál & Chadima, 2010).

⁹⁴ Díky známým partům v muzikálu „Dracula“ (1995) zazářilo několik osobností: Daniel Hůlka, Lucie Bílá („Jsi můj pán“), Jiří Korn („Smrt“).

Karla Svobodu si pamatujeme jako výjimečnou osobnost, bez které by naše životy byly ochuzené o mnoho krás z hudebního světa. Výjimečnost a talent Karla Svobody komentuje Robert Rohál ve své publikaci takto: „Záviděníhodná skutečnost, která se přihodí jen těm pilným, pracovitým, odvážným, riskujícím a navíc ještě stíženým talentem od Boha!“ (Rohál, 2007, str. 11).

1.6.2 Jaroslav Uhlíř

Známým autorem úctyhodného množství krásných písňových melodií je Jaroslav Uhlíř, který se narodil 14. září 1945 v Praze. Jaroslava Uhlíře známe jako hudebního skladatele populární a filmové hudby, zpěváka a klavíristu. Již od mládí působil v různých kavárenských orchestrech jako klavírista. Jeho talentu si považovala Eva Pilarová, která s ním navázala spolupráci, a tak se Uhlíř stal vedoucím její skupiny. Dále působil ve skupinách „Prominence“ nebo „Faraon“. Se skupinou „Faraon“ spojujeme jeho první úspěšné skladby „René, já a Rudolf“⁹⁵ či „Holubí dům“⁹⁶. V 70. letech se Jaroslav Uhlíř rozhodl ke studiu na Lidové konzervatoři (dnešní Konzervatoř Jaroslava Ježka). Původně studoval dirigování, později skladbu. Absolventem se stal v roce 1981, kdy mu bylo 36 let. Během svého života hodně spolupracoval s dlouholetým partnerem Karlem Šípem, který byl také součástí zmiňované skupiny „Faraon“. Mimo jiné spolu v letech 1978–1986 moderovali televizní pořad „Hitšaráda“ (Česká televize, 1996–2021).

Významnou autorskou dvojici v oblasti hudby tvoří Jaroslav Uhlíř se Zdeňkem Svěrákem. Jaroslav Uhlíř nejprve hodně spolupracoval s Miloněm Čepelkou, za kterým ho dovedla touha stát se skladatelem. S Miloněm Čepelkou se Zdeněk Svěrák zná skrz divadlo Járy Cimrmana⁹⁷, ve kterém oba působí jako jeho hlavní protagonisté. Svěrák s Uhlířem k sobě tedy našli cestu právě přes Miloně Čepelku. Jejich prvotinou je píseň „Strašidýlko Emílek“, která započala éru jejich dlouholeté spolupráce⁹⁸.

---

⁹⁵ Nahrávka z roku 1973, ke které napsal text Karel Šíp, píseň nazpíval Jiří Schelinger (Supraphonline, 2019).

⁹⁶ Nahrávka z roku 1973, ke které napsal text Zdeněk Svěrák, hit nazpíval Jiří Schelinger (Supraphonline, 1991).

⁹⁷ I Jaroslav Uhlíř byl krátce členem divadla Járy Cimrmana, ale jeho členství nemělo dlouhého trvání, protože se neosvědčil jako spolehlivý člen souboru. Několikrát se stalo, že zapomněl a nedorazil na představení, proto byl z divadla vyloučen (Polesný, 2019).

⁹⁸ V roce 2017 oslavili půlstoleté výročí své spolupráce velkolepým koncertem v O2 aréně. O této autorské dvojici byl v roce 2019 natočen dokumentární film, který mapuje 50 let jejich společné tvorby (Polesný, 2019).

V dokumentárním snímku „Svěrák a Uhlíř – Padesát let spolu“ autoři zdůrazňují, že původně chtěli být úspěšnými autory pop music. Bylo tomu tak do písně „Severní vítr“ z roku 1980, která je také ústřední melodií k filmu „Vrchní, prchni“ (1980), jehož režisérem byl Ladislav Smoljak, který dvojici Svěráka a Uhlíře o ústřední melodii požádal. Píseň měl původně nazpívat Pavel Bobek, ale dopadlo to tak, že ji v originále nazpíval sám autor Jaroslav Uhlíř. Tím si oba autoři uvědomili, že si vystačí sami, případně své písně ozdobí dětským sborem. Svěrák s Uhlířem vystupovali v televizním pořadu „Hodina zpěvu“ (1988–2017), ve kterém byly uváděny písně z jejich společné tvorby. Mezi známé písně této dvojice patří například: „Když se zamiluje kůň“, „Barbora píše z tábora“, „Chválím tě, země má“, „Krávy, krásy“ a mnoho dalších (Polesný, 2019). Podle Zdeňka Svěráka je „písnička tak krátký útvar, že aby zaujala, musí být trochu kýčovitá“ (Polesný, 2019). Jejich představa byla, že se jejich skladby budou hrát na dětských besídkách, a to se jim také splnilo. Pustili se do tvorby menších operet (např. „Budulínek“ či „O dvanácti měsíčkách“). Tři z nich se staly předlohou k filmu „Tři bratři“ z roku 2014 (Polesný, 2019).

Jaroslav Uhlíř se jako autor filmové hudby podepsal pod celou řadu českých filmů. Jako příklad uveďme: „Ať žijí duchové!“ (1977)⁹⁹, „Princové jsou na draka“ (1980)¹⁰⁰, „Tři veteráni“¹⁰¹ (1983), „S čerty nejsou žerty“ (1984)¹⁰², „Lotrando a Zubejda“ (1996)¹⁰³ či „Vratné lahve“ (2006)¹⁰⁴ (Česká televize, 1996–2021).

---

⁹⁹ Z filmu režiséra Oldřicha Lipského pochází řada známých písní, k nimž napsal text Zdeněk Svěrák: „Zavolejte strážce“, „Hajný je lesa pán“, „Každý den“, „V naší ruině straší“, „Žampióny“, „Skřítkové tesaři“, „Den je slunečný“.

¹⁰⁰ Jedná se o filmovou pohádku, kterou natočil Jiří Adamec. Pohádku proslavily především písně známé dvojice Jaroslav Uhlíř a Zdeněk Svěrák: „Dělání, dělání“, „Hlupáku, najdu tě!“, „Je statisticky dokázáno“ a další.

¹⁰¹ Pohádka „Tři veteráni“ je celovečerním filmem režiséra Oldřicha Lipského. Pro pohádku je typická píseň „Není nutno“ od Svěráka a Uhlíře.

¹⁰² I velice oblíbenou filmovou pohádku režiséra Hynka Bočana provází hudba Jaroslava Uhlíře. Ve filmu zazní píseň „Voda, voděnka“, ke které opět napsal text Zdeněk Svěrák.

¹⁰³ Scénář k této pohádce napsal Zdeněk Svěrák, kterého ve snímku můžeme slyšet také jako vypravěče. Jaroslav Uhlíř se ujal hudby a vzniklo několik nádherných a známých písní: „Pod dubem, za dubem“, „Lotr intelektuál“, „Mniši“, „Řízni, řízni“, „Seznamte se“, „Nám se stalo něco překrásného“.

¹⁰⁴ Na hudbě k filmu „Vratné lahve“ se podíleli Ondřej Soukup s Jaroslavem Uhlířem. Uhlíř ve spolupráci s textařem Zdeňkem Svěrákem jsou autory známé písně „Ani k stáru“. Film režíroval Jan Svěrák a autorem scénáře je jeho otec Zdeněk Svěrák.

2 Filmová hudba v rámci HV na 1. st. ZŠ

V České republice se předmět hudební výchova vyučuje ve všech typech škol, které žákům poskytují základní vzdělávání. Pokud jde o hudební vzdělávání, jeho podstatou je hudebně výchovný proces, který má žáky aktivně a tvořivě spojit s hudbou a pomáhat jim utvářet jejich osobnost. Hudební výchova má kromě poskytnutého základního vzdělání motivovat žáky k utváření vztahu k hudbě, která je bude provázet celý život.

Podle Ladislava Daniela je hlavním cílem hudební výchovy „žáka pomocí uměleckého díla vychovávat“ (Daniel, 2010, str. 12). Hudební výchova by neměla být brána jen jako předmět, kde si zazpíváme písničky, ale jako přirozená výchova, která úzce souvisí s dalšími výchovami, jež jsou jako celek součástí všeho, co člověk k plnohodnotnému životu potřebuje. Člověk díky koordinaci s ostatními předměty lépe pochopí souvislosti. Kromě propojení s dalšími předměty by se měla hudební výchova vztahovat i k běžnému životu a mimoškolním aktivitám (Sedlák, 1985).

Film a filmová hudba jsou neodmyslitelnou součástí našich běžných životů i mimoškolních aktivit, a tak se jejich zařazení do výuky nabízí. Nejedná se sice o téma, které bychom našli v osnovách, ale proč nepropojit a nezpestřit hudební výchovu o něco tak milého, známého a blízkého, jako je filmová hudba. Třeba právě díky ní najde žák v hudbě jako takové zalíbení a utvoří si ten zmíněný vztah a potřebu vyhledávat hudbu pro svůj budoucí život.

2.1 Začlenění filmové hudby do výuky 1. st. ZŠ z hlediska RVP ZV

„Rámcové vzdělávací programy (RVP) tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP) škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)“, (MŠMT, 2011–2021). Prvostupňová hudební výchova je spolu s dalšími předměty vyučovanými na základních školách zakotvena v dokumentu na státní úrovni, který je součástí Národního programu, tzv. Bílé knihy. Jde o Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV). Tento dokument je platný od 1. 9. 2005 a dosud jsme se ve školství řídili jeho nejnovější upravenou verzí z 1. 9. 2013. Není tomu tak dávno, kdy Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) vydalo

revidovaný RVP ZV. Upravená verze je z roku 2021 a jejím cílem „bylo modernizovat obsah vzdělávání tak, aby odpovídalo dynamice a potřebám 21. století“ (MŠMT, 2011–2021). Revidovaný RVP z roku 2021 mohou školy pro své ŠVP využít od 1. září 2021 a povinně se touto upravenou verzí musí řídit všechny ročníky 1. st. ZŠ od 1. září 2023. Z hlediska obsahu vzdělávacího oboru se hudební výchovy 1. stupně ZŠ nejnovější úprava příliš nedotkla, jen se mírně snížily požadavky na očekávané výstupy v každém období (MŠMT, 2021).

RVP vycházejí z nového pojetí vzdělávání, které zdůrazňuje klíčové kompetence, jež mají spojovat vzdělávací obsah s uplatněním získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě. Mezi tyto kompetence patří: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské a kompetence pracovní.

RVP rozděluje jednotlivé předměty do vzdělávacích oblastí. Hudební výchovu společně s výtvarnou výchovou řadíme do vzdělávací oblasti „Umění a kultura“. Na 1. stupni ZŠ je pro tyto předměty vyhrazena časová dotace 12 hodin za měsíc a je na vedení školy, jak vyhrazený čas mezi předměty rozdělí.

Umění a kultura jsou nezastupitelnou součástí lidské existence a díky této vzdělávací oblasti je žákům umožněno nahlížet na svět zase z jiného pohledu, který přináší poznávání spíše z estetické než jen z racionální stránky. Proces uměleckého osvojování světa vede žáky k odhalování vlastního specifického cítění, vnímavosti k umění i sobě samému a tvořivosti, která rozvíjí schopnosti nonverbálního vyjadřování skrze tón, zvuk, tvar, barvu, gesta, mimiku atp. (MŠMT, 2021). Dále se soustředíme pouze na vzdělávací obor Hudební výchova, který lze propojit s filmovou hudbou.

Jak již bylo zmíněno, filmová hudba patří mezi nejmladší druhy umění a je také neodmyslitelnou součástí umění a kultury. Pro dnešní moderní společnost je film a filmová hudba velmi lákavým a dostupným druhem uměleckého osvojování světa. To platí i pro děti, které se již od útlého věku seznamují s řadou filmů, jež provází hudba, bez které si podívanou už ani neumí představit. Filmová hudba není vyložena kapitolou v RVP ZV, nicméně vzdělávací obor Hudební výchova zahrnuje takové hudební činnosti, které se dají obohatit o zážitky z filmové hudby. Následně zmíněné hudební činnosti jsou z hlediska obsahu středobodem hudební výchovy.

Jedná se o hudební *činnosti vokální* (práce s hlasem, která zahrnuje jak pěvecký tak mluvný projev s vedením ke správným pěveckým návykům), *instrumentální* (hra na hudební nástroje), *hudebně pohybové* (tvoření hudby a reagování na ni pomocí pohybu, tance, gest) a *poslechové* (poslech hudby v různých podobách, při němž se žák snaží hudbu poznávat, analyzovat a interpretovat). Tyto činnosti vedou žáky k pochopení hudebního umění, k rozvíjení hudebního vnímání a také k tomu, že dovedou využívat hudbu jako prostředek komunikace. Všechny zmíněné hudební činnosti se vzájemně ovlivňují, doplňují a propojují. Tento systém míří ke vzniku komplexně vybaveného jedince, vedeného k rozvoji jeho hudebnosti (MŠMT, 2021). Existují předpoklady ke zvládnutí určitých hudebních činností. Pokud se setkáme s pojmem hudební vlohy, chápeme ho jako biologický předpoklad, něco s čím se člověk už narodí. Když mluvíme o hudebních schopnostech, mluvíme o vnitřních předpokladech k úspěšnému vykonávání nějaké hudební činnosti. Navenek projevená hudební schopnost se následně projeví individuálními hudebními dovednostmi, kterými jsou například dovednosti sluchové, rytmické, pěvecké, intonační, instrumentální, hudebně pohybové, hudebně tvořivé a poslechové. Zautomatizovaná dovednost je návyk.

Prostřednictvím daných hudebních činností nachází žák cestu k hudbě dle vlastního vkusu, zaměření a individuálního zájmu. Uplatňuje se v sólovém či sborovém zpěvu, uplatňuje své individuální instrumentální a pohybové dovednosti (MŠMT, 2021).

První stupeň základní školy členíme na dva větší úseky. První období trvá od první do třetí třídy a druhé období zahrnuje třídu čtvrtou a pátou. Na konci jednotlivého vzdělávacího období by měl každý žák splňovat určené očekávané výstupy.

První období zahrnuje následující očekávané výstupy:

- žák zpívá v jednohlasu
  - žák rytmizuje a melodizuje jednoduché texty
  - žák využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
  - žák reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku a směr melodie
  - žák rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
  - žák rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální
- (MŠMT, 2021, str. 89)

Mezi očekávané výstupy druhého období řadíme:

- žák zpívá v jednohlase či dvojhlasu v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti
- žák realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not
- žák využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní
- žák rozpozná hudební formu jednoduché písně nebo skladby
- žák vytváří jednoduché přehry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace
- žák rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků
- žák ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace
(MŠMT, 2021, str. 89)

RVP tvoří jasný a závazný rámec, dle kterého se mají školy řídit a tvořit podle něj své Školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP). ŠVP si tvoří každá škola individuálně a učitelé tak mají možnost formulovat vlastní představy, mohou projevit svou kreativitu a zahrnout konkrétní témata a aktivity, která s dětmi otevrou, přičemž jejich nápady budou korespondovat s požadavky Rámcového vzdělávacího programu. V případě, že by učitel a škola shledala práci s filmovou hudbou jako vhodnou formu v hodinách HV na 1. st. ZŠ, touto cestou je možné ji do výuky zařadit. Práci s filmovou hudbou lze využít v rámci všech hudebních činností, které mají být náplní hodin hudební výchovy. Konkrétní návrhy, jak filmovou hudbu začlenit do všech hudebně výchovných činností, předkládáme v praktické části této práce.

Zařazením filmové hudby do výuky splňujeme nové pojetí vzdělávání, které se soustředí na klíčové kompetence a jejich provázání s praktickým životem. Naprostá většina žáků pravděpodobně nevyhledává poslech vážné hudby, ale díky filmu (dá se předpokládat, že v rámci filmu divák lépe přijímá jím obvykle nepreferované žánry), ve kterém je tato hudba ve značné míře zastoupena, se k ní přeci jen dostane a může využít nabyté znalosti v praxi právě při sledování snímku a vnímání jeho zvukové stránky.

Závěrem poukažme i na další části RVP, kam by se případně mohla filmová hudba zařadit. Mezi tzv. „Doplňující vzdělávací obory“ patří „Filmová/Audiovizuální výchova“. Ani zde RVP v popisu oboru přímo nepoukazuje na filmovou hudbu, ale jde spíše o oblast

zaměřenou na film jako takový (jeho hodnocení, utváření si názoru na dílo, co nám film přináší, vlastní tvůrčí zkušenosti, umělecké hodnoty atp.). Potenciální prostor pro práci se zvukovou složkou díla tu ale je (to už ovšem záleží na učiteli, zda se rozhodne něco takového zařadit). Mezi „Doplňující vzdělávací obory“ patří dále „Dramatická výchova“, ve které bychom jistě také našli propojení a spojitosti s filmovou hudbou (MŠMT, 2021).

2.2 Učebnice hudební výchovy pro 1. st. ZŠ z hlediska využití filmové hudby

Učitelé mají k dispozici rozsáhlé množství učebnic, pracovních sešitů a dalších materiálů využívaných ve výuce na 1. st. ZŠ. Každý učitel by si měl vybírat takové materiály, které nejlépe korespondují se složením žáků a s jejich individuálními potřebami. Mezi pedagogy se najdou učitelé, kteří si připravují vlastní pomůcky, pracovní listy a jiné materiály podle svých preferencí a potřeb. Další učitelé dávají přednost práci s učebnicí, kterou o vlastní přípravy obohacují. V učebnicích je učivo koncipováno dle stávajících závazných dokumentů a než vůbec dojde ke schválení nějaké učebnice, musí proběhnout poměrně složité schvalovací řízení, jež má zajistit, že učebnice bude odpovídat všem požadavkům. Další výhodou učebnic je, že jsou systematické a tím přehledné, žáci si jimi mohou listovat a začlenit dřívější poznatky s novými do jakési struktury. Do učebnic mohou nahlédnout také rodiče, takže mohou svým dětem pomoci při domácí přípravě.

V učebnicích hudební výchovy se s filmovou hudbou téměř nesetkáme. Vyskytují se v nich pouze filmové písně, které jsou u dětí velice oblíbené, ale instrumentální filmové skladby v nich nenajdeme. Nakladatelství Nová škola Brno nabízí v edici Hudební výchova pro 1. stupeň ZŠ řadu učebnic pro 2. až 5. ročník, ve které se některé filmové písně objevují. Například v učebnici „Hudební výchova 2“ najdeme průvodní píseň z pohádky „Mach a Šebestová“ (Jaglová, 2020, str. 62) či filmovou píseň „Dělání“ z filmové pohádky „Princové jsou na draka“ (Jaglová, 2020, str. 22). V učebnici „Hudební výchova 3“ se setkáme s filmovou písní „Není nutno“ (Jaglová, 2016, str. 51), kterou můžeme slyšet v pohádce „Tři veteráni“ a známá je také píseň „O šípkových růžích“ (Jaglová, 2016, str. 70) z pohádky „Jak se budí princezny“. Pestřejší výběr filmových melodií nabízí učebnice „Hudební výchova 5“, ve které je možné najít píseň „Hvězda na vrbě“ (Jaglová, 2016, str. 55) z muzikálového filmu „Rebelové“, píseň „Severní vítr“ (Jaglová, 2016, str. 66) z filmu „Vrchní, prchni!“, dále „Tři oříšky“ (Jaglová, 2016, str. 16) z oblíbené pohádky „Tři oříšky pro Popelku“ či „Voda,

voděnka“ (Jaglová, 2016, str. 12), kterou známe z pohádky „S čerty nejsou žerty“. V dalších méně rozšířených řadách učebnic hudební výchovy pro 1. stupeň ZŠ se s filmovou hudbou téměř nesetkáme.

Na většině základních škol je nejrozšířenější a nejpoužívanější řada učebnic („Hudební výchova pro 1., 2., 3., 4. a 5. ročník základní školy“) od SPN – pedagogického nakladatelství a.s. Celá řada obsahuje devět dílů (pro 1.–9. ročník) a je zpracována podle vzdělávacího programu Základní škola. „Vzhledem ke kvalitě celého projektu učebnic jim byla udělena jednotná schvalovací doložka MŠMT ČR“ (Lišková, 2005, str. 4). Autorkou učebnic pro 1. stupeň je Mgr. Marie Lišková, která samostatně zpracovala 1. a 5. díl. Na učebnicích pro 2., 3. a 4. ročník se spolupodílel Lukáš Hurník, Ph.D. „Ke každému titulu je vydán kompaktní disk s nahrávkami hudebních ukázek, s nimiž učebnice pracuje“ (Lišková, 2005, str. 4).

Původní filmová hudba (složena přímo pro konkrétní film) se v této řadě učebnic vůbec nevyskytuje. Pár případů hudby archivní, tedy takové, která v nějakém filmu zaznívá, ale nebyla vytvořena přímo pro něj, se v učebnicích nachází (například „Symfonii č. 9 Z nového světa“ od Antonína Dvořáka, si jistě vybavíme ve filmu „Obecná škola“. S poslechem zmíněné symfonie se žáci setkají ve čtvrtém ročníku (Lišková & Hurník, 2006, str. 7)).

Z důvodu největší rozšířenéosti a oblíbenosti zmíněné řady učebnic, nalezneme v následujících pěti podkapitolách jednotlivé charakteristiky učebnic s návrhy, jakou původní filmovou hudbu do výuky zařadit tak, aby korespondovala s tématem hodiny. Praktická část této diplomové práce obsahuje konkrétní návrhy vyučovacích hodin s filmovou hudbou, které se odvíjí právě od kapitol v učebnicích „Hudební výchova pro 1., 2., 3., 4. a 5. ročník základní školy“.

2.2.1 Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 1. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY“ (Lišková, 2005)

Tato učebnice je určena nejmenším žákům, u kterých je potřeba, aby s nimi stránky učebnice procházel učitel nebo rodič. Děti si tak společně s tímto průvodcem otvírají cestu k novým písničkám, povídají si o tónech, o hudebních nástrojích, poslouchají hudbu, učí se rytmická cvičení a dozvědí se i o to, jak se hudba vlastně dělá. Celá učebnice obsahuje dvacet setkání (kapitol), přičemž každé takové setkání je ve znamení nějaké pohádky. Kapitoly

zahrnují více i méně známé písně s pohádkovými náměty doplněné o pohádkové obrázky, krátké povídaní k tématu a obrázky myšek, které dětem napoví, co je čeká (zpěv, tanec, poslech). Závěrem v učebnici nalezneme pár doplňujících písní pro „pilné zpěváky“, abecední seznam písní, které jsou v učebnici k nalezení a také seznam poslechových skladeb.

V jednotlivých kapitolách nejsou písně přímo z konkrétního filmu či pohádky, ale písně, které se k pohádce tematicky hodí. Pro zpestření a nalákání k poslechu by se například do 1. kapitoly „Zlatovláska“ dalo zařadit hned několik písní ze stejnojmenného filmu „Zlatovláska“¹⁰⁵. Konkrétně zmiňme píseň „Pluj, planá růže“, která je ovšem pro první ročník svým rozsahem i intonačně příliš složitá, proto by bylo vhodnější zařadit ji spíše k poslechovým aktivitám. Dále píseň „Nes mě, loďko, ke břehu“, kterou bychom s dětmi v první třídě mohli využít ke zpěvu i se zařazením hudebně pohybových činností.

Své uplatnění a zahrnutí do výuky by v této učebnici našel i film „Tři bratři“ z dílny Jana a Zdeňka Svěráka. Pohádkou „Tři bratři“ se prolínají tři známé příběhy: „Šípková Růženka“, „O dvanácti měsíčkách“ a „Červená Karkulka“. Všechny zmíněné pohádky jsou také kapitolami v této učebnici¹⁰⁶. Film „Tři bratři“ nabízí cca 40 písní, což je velmi pestrá škála k výběru. V rámci hudebních činností instrumentálních můžeme ve výuce využít písně „Žili, byli bratři tři“ či „Jsme čas“, které mají výrazný rytmus, takže je lze doprovodit hrou na tělo či různými rytmickými hudebními nástroji. Jednoduchá píseň z filmu, kterou bychom mohli zařadit v rámci vokálních činností, je píseň „Kravičko, kravičko“.

Na motivy pohádky o „Šípkové Růžence“ byla v roce 1977 natočena česká filmová pohádka „Jak se budí princezny“, ve které můžeme slyšet známou píseň „O šípkových růžích“. Výše zmiňujeme, že tato píseň je zařazena v učebnici „Hudební výchova 3“, tedy určena pro starší žáky, a proto by se v první třídě hodila spíše k poslechu.

Nakonec se v učebnici setkáme s Popelkou, ke které se samozřejmě nabízí zařadit oblíbenou českou pohádku „Tři oříšky pro Popelku“ s Libuší Šafránkovou a Pavlem Trávničkem v hlavních rolích. Písně, které jistě budou znát i děti, jsou: „Kdepak ty, ptáčku, hnízdo máš?“, „Tři oříšky“. Obě písně bychom zařadili v rámci poslechových činností. Instrumentální verzi písně „Tři oříšky“ slyšíme ve filmu během plesu, kde princové a princezny tančí. Píseň by se tedy dala využít i v rámci hudebně pohybových činností, kdy s dětmi můžeme uspořádat také takový ples s hudbou a tancem.

---

¹⁰⁵ TV film z roku 1973 natočený dle klasické pohádky „Zlatovláska“ od K. J. Erbena.

¹⁰⁶ „Šípková Růženka“ (3. kapitola), „O dvanácti měsíčkách“ (11. kapitola), „Červená Karkulka“ (16. kapitola)

2.2.2 Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 2. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY“ (Lišková & Hurník, 2000)

Také druhý díl učebnic má stejně jako první dvacet kapitol, které už ale nejsou tematicky zaměřené na pohádky, témata se různí. V učebnici je znatelná snaha o zapojení dětí do hry na hudební nástroje a v neposlední řadě je zde zařazeno mnoho poslechových skladeb, které mají dětem ukázat, jak hudba dokáže vyjádřit to, o čem si v hodinách budou povídat (poslechové skladby se váží k názvům kapitol). Prvním dílem děti provázela myška, druhý díl má v režii kočička, kterou můžeme vidět na titulní straně a také napříč celou učebnicí jako průvodkyni, která napovídá, co bude děti v hodině čekat (zpěv, tanec, poslech, hra na hudební nástroje). Učebnice je rozšířena o několik písní „pro pilné zpěváky“ a stejně jako v učebnici pro 1. ročník i zde nalezneme abecední seznam písní a seznam poslechových skladeb. Navíc je v učebnici věnována jedna stránka opakování toho, co jsme se naučili (opěrné písně, melodie písní, hudební nástroje, pojmy z hudební teorie), dále strana věnovaná Orffovým hudebním nástrojům s konkrétními obrázky, jak se na ně hraje a závěrem zásady hlasové výchovy.

Druhé setkání v učebnici „Vlny a vlnky“ pomáhá dětem pochopit hudební tempo (velké vlny – pomalu, malé vlny – rychle). Toto téma bychom mohli spojit s hudbou z filmů „Piráti z Karibiku“. Poslech instrumentální skladby „He’s a pirate“ by u dětí jistě sklidil velký úspěch.

K sedmé kapitole „Na stavbě“ můžeme připojit aktivity spojené s hudbou z filmu „Ať žijí duchové“, ve kterém se děti společně se sympatickými strašidly z hradu Brtník pustí do jeho opravy. Objevují se tedy i na stavbě, kterou provází písnička „Skřítkové, tesaři“. Tuto píseň je vhodné zařadit do výuky v rámci vokálních činností (nácvik písně imitací můžeme vidět přímo ve filmu, kdy děti opakují melodii po rytíři). Mezi další oblíbené a využitelné písně ve výuce můžeme zařadit: „Hajný je lesa pán“, „Zavolejte strážce“, „Pramen zdraví z Posázaví“ a další.

Deváté setkání nese název „Řemesla“. Filmová píseň „Ten umí to a ten zas tohle“ ve které můžeme slyšet opravdu pestrou škálu řemesel, je z filmové pohádky „Císařův pekař – Pekařův císař“. Její zařazení k tématu se opravdu nabízí. Zmíněnou píseň lze dobře provázat s dalšími předměty (např. Člověk a jeho svět – povolání) a v rámci hudební výchovy si ji děti poslechnou, v instrumentálních částech skladby ji mohou doprovodit pohybem. Píseň má velmi komplikovaný text a ke zpěvu tedy není příliš vhodná.

2.2.3 Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 3. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY“ (Lišková & Hurník, 2001)

V učebnici pro třetí ročník je už obsah učiva trochu pestřejší o vyprávění o hudbě, o hudebních nástrojích, o lidech kolem hudby (hráčích i skladatelích) a výuka se už více zaměřuje i na notový zápis. Průvodcem v učebnici je tentokrát pejsek, který opět napovídá, čemu se bude třída v hodině věnovat (zpěv, tanec, poslech, hra na hudební nástroje, hry s textem a melodií). Stejně jako předchozí díly i tento má ve svém závěru písně „pro pilné zpěváky“, abecední seznam písní a seznam poslechových skladeb. Kapitola „Co jsme se naučili“ obsahuje shrnutí učiva, které by měl žák v závěru ovládat (jazykolamy, přibydu další opěrné písně, melodie písní s většími intervalovými skoky, prohlubují se znalosti o hudebních nástrojích, osvojují se další hudební pojmy). V učebnici též nalezneme další poučení o zásadách hlasové výchovy. Oproti předchozím dílům disponuje „Hudební výchova pro 3. ročník základní školy“ 22 kapitolami (setkáními).

U dětí je v posledních letech velice oblíbená pohádka „Ledové království“¹⁰⁷, kterou bychom mohli propojit s desátou kapitolou „Zmrzlá voda“. Největším hitem z pohádky je píseň „Let it go“, v české verzi píseň nazpívala Monika Absolonová (nese název „Najednou“). Píseň je svým rozsahem i intonačně dost náročná, proto se její zařazení hodí spíš v rámci poslechových činností.

Patnácté setkání v učebnici je ve znamení vlaku. Děti se zde dostanou například k poslechu skladby „Pacific 231“ od Arthura Honeggera. Pokud bychom chtěli pokračovat dál s vlakovou tematikou, krásný animovaný film „Polární expres“ se přímo nabízí. Do výuky by se v rámci poslechu dala zařadit ústřední melodie z filmu „The Polar Express“, ve které děti mohou vnímat typické zvuky vlaku, jeho mohutnost, rychlost. Hojně využívanou písní z tohoto filmu (například při vánočních besídkách) je píseň „When Christmas comes to town“ (píseň je dostupná i v české verzi). S písní můžeme pracovat v rámci vokálních činností a také se dá doprovodit hrou na hudební nástroje.

V pohádce Lotrando a Zubejda nakonec vše dobře dopadne a Lotrando si vezme Zubejdu za ženu. Sedmnáctá kapitola v učebnici nese název „Vdavky“ a pohádkou „Lotrando a Zubejda“ bychom mohli kapitolu rozvinout. Písně ze zmíněné pohádky jsou ve výuce hudební výchovy hojně využívané, ovšem nejsou zahrnuté v rámci učebnic „Hudební

---

¹⁰⁷ Animovaná pohádka „Frozen“ z dílny Walta Disneyho vyšla v roce 2013 a stala se oblíbeným dětským motivem posledních let.

výchova pro základní školy“. Mezi využitelné písně ve výuce můžeme zařadit píseň: „Pod dubem, za dubem“, která má výrazný rytmus, který děti mohou podpořit hrou na rytmické hudební nástroje. V písni „Nám se stalo něco překrásného“ můžeme využít střídání mužského a ženského partu jako „rozhovoru“ třídy mezi chlapci a dívkami.

2.2.4 Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 4. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY“ (Lišková & Hurník, 2006)

Ve 4. ročníku se děti znovu setkávají s pokračováním učebnice, která se snaží předat další hudební zajímavosti, radost, ponaučení a příležitosti ke zpěvu. Žáky čekají nové poznatky z hudební teorie, hudba k poslechu, nové a částečně známé písně ke zpěvu. Celkově je v učebnici dvacet setkání, kterými tentokrát žáky provede opice (napovídá, co se bude dít: zpěv, tanec, poslech, hra na hudební nástroje, hry s textem a melodií, řešení hudebních úkolů). Tradičně v závěru nalezneme písně pro „pilné zpěváky“, které jsou zase o něco složitější a bohatší na hudební doprovod, abecední seznam písní a seznam poslechových skladeb. V kapitole „Hlasová výchova“ je spíš už jen připomenutí správných pěveckých zásad a k tomu několik cvičení zapsaných v notách. Shrnutí v kapitole „Co jsme se naučili“ už je obsáhlejší (opěrné písně, solmizační slabiky, notopis, skupiny hudebních nástrojů, hudební pojmy, hudební dovednosti a poznatky, zajímavosti o vybraných hudebních skladatelích).

Milovníci filmu a filmové hudby by jistě nechtěli vynechat zařazení hudby z filmů o Harrym Potterovi. Ve snímku „Harry Potter a kámen mudrců“ chodí Harrymu dopisy, že byl přijat do školy čar a kouzel v Bradavicích. Tuto část filmu provází nejproslulejší a typická melodie „Hedwig’s theme“. První kapitola v učebnici pro 3. ročník nese název „Dopis“ a bylo by tedy možné tuto kapitolu s filmovou hudbou z „Harryho Pottera“ provázat. Zařazení filmové hudby z filmu o kouzelníkovi Harry Potterovi se nabízí i k 19. kapitole „Abraka dabraka“. Filmová hudba k tomuto snímku je povětšinou instrumentální a při zařazení do výuky se nejlépe hodí k poslechu, případně k provázání s hudební teorií (poznávání hudebních nástrojů, tempa, dynamiky, melodie skladeb).

2.2.5 Učebnice „HUDEBNÍ VÝCHOVA PRO 5. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY“ (Lišková, 2013)

Učebnice je koncipovaná podobně jako předchozí díly. V tomto díle je učivo zaměřené více na hudební nauku, která je k pokračování na druhém stupni také důležitá. Učebnice zahrnuje dvacet setkání, kterými nás opět provází kamarád ze zvířecí říše (tentokrát medvěd). Žáci se v učebnici setkají s několika velikány naší i světové vážné hudby a samozřejmě nechybí ani pestrá nabídka písní ke zpěvu. Závěr učebnice je poněkud obsáhlejší a kromě písní „pro pilné zpěváky“, abecedního seznamu písní a seznamu poslechových skladeb zahrnuje obsáhlý slovníček hudebních pojmů a přehled uměleckých směrů v evropské hudbě spolu se zařazením hudebních skladatelů do jednotlivých období. Kapitola „Hlasová výchova“ je opakováním předchozích návyků a v kapitole „Co jsme se naučili“ upevňujeme opěrné písně, notopis, nové hudební pojmy, hudební formy, hudební nástroje, poznatky a dovednosti či hudební skladatele, o kterých jsme se v průběhu roku učili.

Pro děti v pátém ročníku by mohlo být v rámci poslechových činností lákavé zařazení filmové hudby ze „Star Wars“, která by se dala vhodně napojit na sedmnáctou kapitolu „Vesmír“.

Konkrétní návrhy jak s filmovou hudbou v rámci hodin hudební výchovy pracovat, nalezneme v následujících praktických ukázkách.

Praktická část

3 Práce s filmovou hudbou v hodinách hudební výchovy na 1. stupni ZŠ

Tento okruh se zaměřuje na praktické začlenění filmové hudby do výuky hudební výchovy na 1. stupni základní školy. Cílem je poukázat na možné zařazení filmové hudby do hodin hudební výchovy a to napříč všemi hudebními činnostmi.

Celá praktická část je rozdělena do kapitol podle ročníků na prvním stupni základní školy a v každé kapitole nalezneme metodické ukázky s využitím filmové hudby v hodině hudební výchovy. Témata jednotlivých ukázek se vždy vztahují ke konkrétnímu filmu, kterému je celá hodina věnována. Na úvod každá metodická kapitola zahrnuje očekávané výstupy (kde jsou specifikovány cíle hodiny), klíčové kompetence, mezipředmětové vztahy a vazby. V úvodu každého metodického výstupu je také seznam doporučeného materiálu a pomůcek, s nimiž se bude v konkrétní hodině pracovat. Samotná hodina je potom rozdělena na úvod (ve kterém nesmí chybět motivace), hlavní část a závěr.

V kapitole „Učebnice hudební výchovy pro 1. st. ZŠ z hlediska využití filmové hudby“ bylo zmíněno, že nejrozšířenější a nejvyužívanější učebnicí hudební výchovy na základních školách je „Hudební výchova pro 1., 2., 3., 4. a 5. ročník základní školy“ od SPN – pedagogického nakladatelství a.s., jehož autorkou je Mgr. Marie Lišková a na některých dílech se podílel Lukáš Hurník, Ph.D. Praktická část této práce vychází ze zmíněné řady učebnic právě z důvodu největší rozšířenosti, tím pádem největšího dosahu mezi učiteli a žáky. Jednotlivými metodickými ukázkami se zařazením filmové hudby lze navázat na určitá „setkání“ z těchto učebnic (Lišková & Hurník, 2000–2013). Některé ukázky navazují na „setkání“ pouze tematicky (dle názvu „setkání“ – např. v učebnici „Hudební výchova pro 3. ročník základní školy“ nalezneme kapitolu „Létání“ a k ní je zde vytvořena metodická ukázka opírající se o film „Petr Pan“, který vypráví o chlapci, jenž uměl létat), některé ukázky rozvíjí i obsah konkrétního setkání (např. učebnice „Hudební výchova pro 5. ročník základní školy“ zahrnuje kapitolu „U řeky“, ve které se mimo jiné pojednává o symfonickém orchestru. Metodická kapitola s využitím hudby z filmu „Piráti z Karibiku“ navazuje tematicky na téma „voda“ a také v ní nalezneme aktivity vztahující se právě k symfonickému orchestru). Celá práce je koncipovaná tak, že metodickými ukázkami můžeme navázat na zmíněné učebnice, ale zároveň můžeme s vytvořeným materiálem pracovat nezávisle na nich. Veškeré ukázky je třeba brát jako zpestření, nikoli vylepšení.

3.1 Metodické využití hudby z filmu „Zlatovláska“ v 1. ročníku základní školy

První kapitolou v učebnici „Hudební výchova pro 1. ročník základní školy“ je právě „Zlatovláska“. Tuto kapitolu můžeme rozšířit o aktivity spojené se stejnojmenným filmem. Následující metodická ukázka hodiny hudební výchovy se zařazením hudby z filmu „Zlatovláska“ se opírá o kapitolu v učebnici tematicky, ale i obsahem. Ukázka pojednává o zvuku a o tónech, o kterých je v kapitole o „Zlatovlásce“ řeč, a setkáme se v ní i s jednoduchou písní „Zlatá brána“.

Téma hodiny: „Zlatovláska“

Očekávané výstupy (cíle hodiny): žák se aktivně zapojuje do hry na „zlatou bránu“, žák rytmizuje jednoduchý text s využitím hry na tělo či na rytmické hudební nástroje, žák ví, co je to zvuk a tón, žák zpívá osvojenou píseň v jednohlasu, žák se aktivně zapojuje do hudebně pohybových činností

Klíčové kompetence: sociální a personální, pracovní, k učení, komunikativní

Mezipředmětové vztahy a vazby: Český jazyk a literatura – čtení obrázkové pohádky

Pomůcky, materiál: noty a text k písni „Zlatá brána“, rytmické hudební nástroje, obrázková pohádka „Zlatovláska“, noty a text k písni „Nes mě, loďko“, ukázka k poslechu z YouTube, doprovodný hudební nástroj pro učitele (klavír)

Zaměření na hudební činnosti: vokální, poslechové, hudebně pohybové

ÚVOD

V úvodu hodiny si třída jako motivaci zazpívá známý popěvek „Zlatá brána“ z učebnice „Hudební výchova pro 1. ročník základní školy“ (Lišková, 2005, str. 7). Jestliže třída „Zlatou bránu“ ještě nezná, naučí se s učitelem imitační metodou:

Aktivita v kruhu na koberci:

1. Nejdřív se naučíme text jako známé rozpočítadlo, učitel rozpočítává.
2. Učitel přidá k textu jednoduchou melodii, třída opakuje (po 4 taktech).

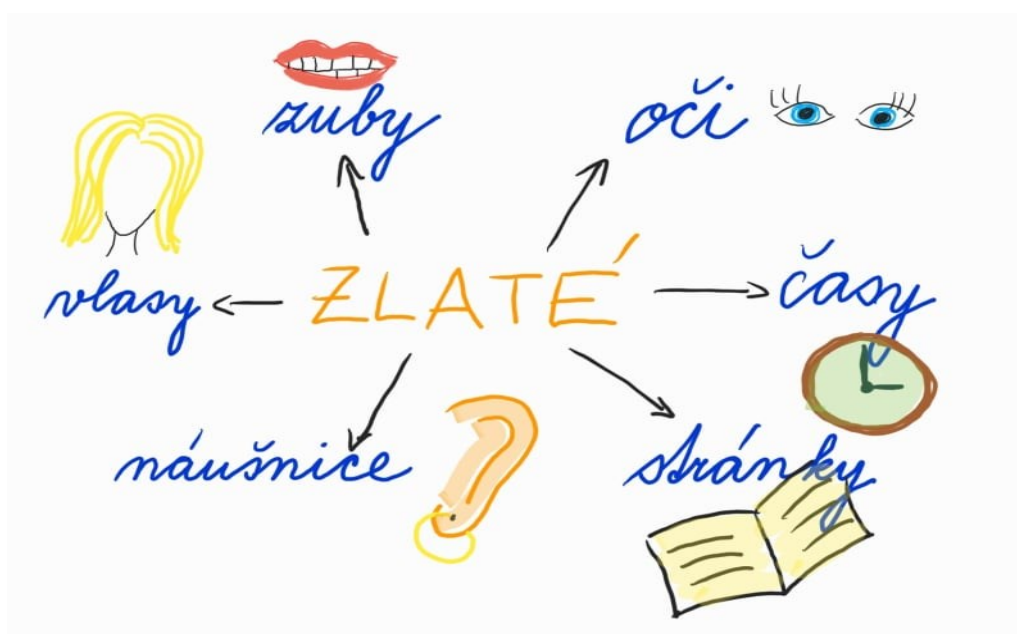
3. Dvě děti spojí ruce a udělají bránu, zbytek třídy utvoří řadu, která branou prochází stále dokola. K tomuto pohybu přidáme zpěv písně „Zlatá brána“.
4. Na poslední tón (-tem) se brána zavře a jedno z dětí v ní zůstane „uvězněno“. Ze hry vypadává. Takto můžeme opakovat několikrát.
5. Učitel se může ke zpěvu připojit s nástrojovým doprovodem.

Zlatá brána

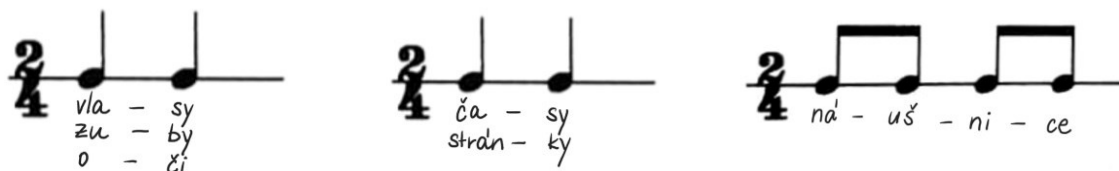
Zla - tá brá - na o - te - vše - ná, zla - tým klí - čem
o - de - mče - ná, kdo do ní ve - jde, to - mu hla - va se - jde,
ať je to ten ne - bo ten, pra - ští - me ho ko - ště - tem.

Notová ukázka č. 1: „Zlatá brána“

Po „zahřívacím“ úvodu se žáci vrátí zpět na svá místa a učitel položí otázku: „Co dalšího může být zlaté?“. Odpovědi učitel zapisuje (případně zakresluje pro lepší orientaci mladších dětí) na tabuli pomocí myšlenkové mapy:

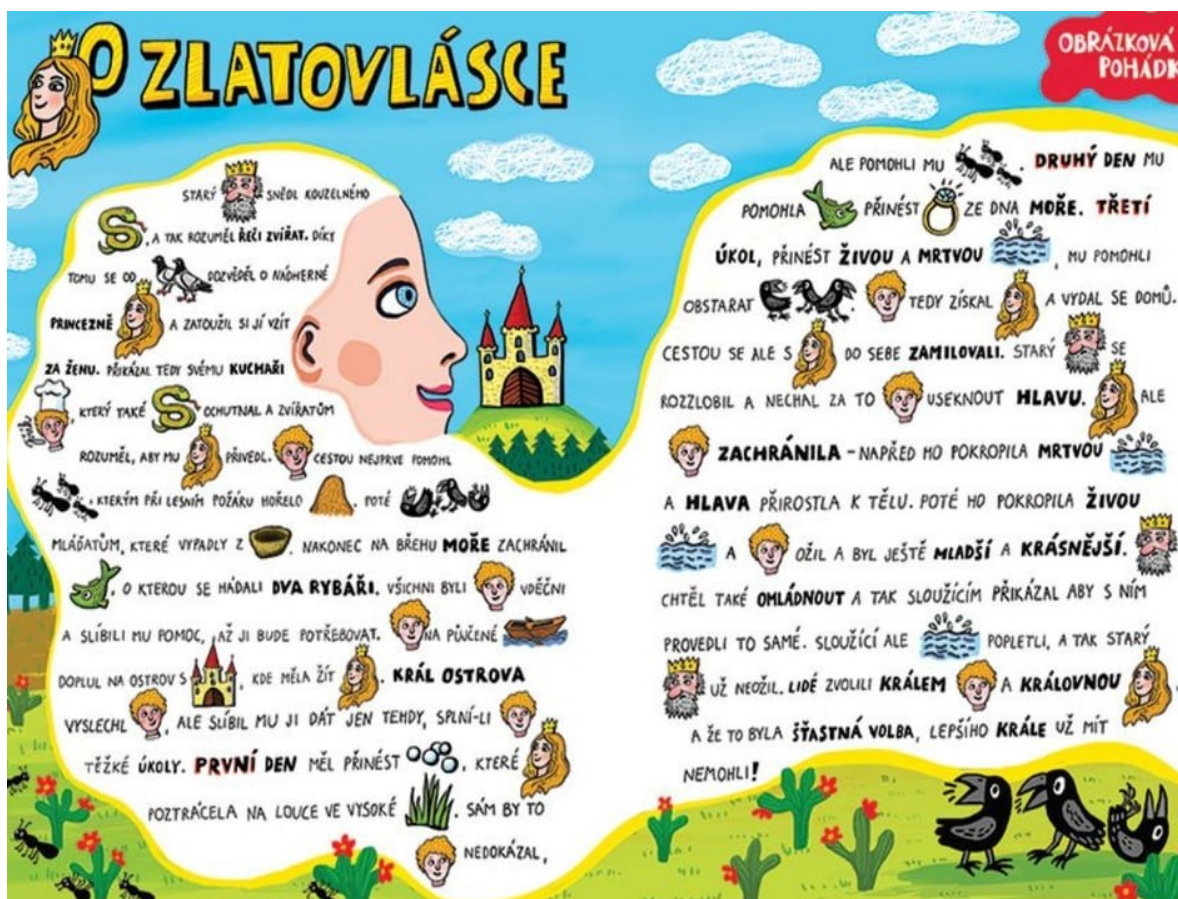

Každý žák si vybere něco, co je zlaté, slova zrytmizuje a vytleská. Tleskání můžeme nahradit hrou na rytmické nástroje (dřívka, buben) či jiným způsobem hry na tělo:

HLAVNÍ ČÁST

Zůstaneme u zlatých vlasů a tím navážeme na pohádku „Zlatovláska“. Žáci dostanou do dvojic obrázkovou pohádku, kterou si společně přečtete. Pohádku může číst jen vyučující a děti nazývají obrázky:

Obr. č. 1: pohádka „O Zlatovlásce“

Žáci se v rámci první kapitoly „Zlatovláska“ (z učebnice „Hudební výchova pro 1. ročník základní školy“) seznamovali s tím, co je to ZVUK. Připomeneme si, že zvuk je vše,

co slyšíme (Lišková, 2005, str. 8). Následně si děti v textu vyberou obrázek a zvukem se ho snaží předvést, zbytek třídy hádá, o jaký obrázek se jedná (had, voda, princezna...).

Zfilmovanou verzi pohádky možná děti také znají. Zkusíme, jestli poznají, z jaké části příběhu je následující ukázka:

"GNRsakuL". (30. červen 2007). *Zlatovláska – Loďka*. Získáno 13. červen 2021, z YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=R9UqAn4m3-A>

V ukázce uvidíme hlavního hrdinu Jiříka, jak se plaví na loďce po cestě za Zlatovláskou. Poprvé uslyšíme píseň „Nes mě, loďko“, kterou se společně naučíme imitací:

1. Děti už se stihly trochu rozezpívat v úvodu hodiny na písni „Zlatá brána“. Před nácvikem učitel dbá na to, aby žáci při zpěvu správně seděli (narovnaní na kraji židle), a provede s nimi nácvik dlouhého výdechu: nádech – zadržení dechu – výdech na slabiku fů (jako když chceme Jiříkovu loďku odfouknout).
2. Učitel nejdřív říká text (po 2 taktech, refrén po 4 taktech), děti opakují.
3. Učitel přidá melodii (po 2 taktech, refrén po 4 taktech), děti opakují.
4. Ve slokách je vždy po 2 taktech mezihra. Děti zpívají, učitel hraje mezihru (při které napoví následující text). Refrén zpívají všichni společně i s doprovodem.
5. K naučené písni můžeme přidat pohybový doprovod v podobě rytmického „pádlování“ (jako Jiřík, když pluje na loďce – můžeme napodobit dle videa).

ZÁVĚR

Učitel se znovu zeptá, co je to ZVUK. Ujasníme si, že všechny zvuky, které jsme teď slyšeli (ty zpívané a hrané), se nazývají TÓNY (Lišková, 2005, str. 9).

Společně s videoukázkou zazpíváme a předvedeme, co jsme se naučili. Nakonec si děti v rámci reflexe zahrají a zazpívají „Zlatou bránu“ z úvodu hodiny. Na koho brána „padne“, odpoví na některou z otázek:

1. O jaké pohádce jsme si dnes povídali?
2. Dokážeš rytmicky vytleskat, co je zlaté? Předved'
3. Jak se říká všemu, co slyšíme?
4. Naučil/a ses dnes nějakou novou písničku? Jakou?
5. Jak říkáme zvuku, který zahrajeme nebo zazpíváme?

Nes mě, loďko

hudba: Angelo Michajlov text: Eduard Krečmar
zpíval: Petr Štěpánek

♩ = 108

Nes mě, loďko, ke bře-hu,
Je - du, je-du pro krá-su, pro

je-du, je-du pro ně-hu.
dív-ku s vla-sy do pa-su.

Zla - to - vlás - ko, krás - ko, kdo ví, co bude dál.

Zla-to-vlás - ko, krás - ko, chce tě boha-tý král.

Jedu, jedu pro pannu, jakpak se k ní dostanu?
Když ji najdu, vyhraji, můj pan král tak získá ji.
Zlatovlásko, krásko, ...

Notová ukázka č. 2: „Nes mě, loďko“

3.1.1 Metodické využití hudby z filmu „Tři bratři“ v 1. ročníku základní školy

Filmem „Tři bratři“ se prolínají tři pohádky. Následující aktivity se odvíjí od části „O dvanácti měsíčkách“. V učebnici „Hudební výchova pro 1. ročník“ nalezneme stejnojmennou kapitolu, o kterou se následné návrhy opírají a je možné jimi navázat či zpestřit další hodiny hudební výchovy.

Téma hodiny: „O dvanácti měsíčkách“

Očekávané výstupy (cíle hodiny): žák zpívá osvojenou píseň v jednohlasu, žák rytmizuje a melodizuje jednoduchý text pomocí hry na hudební otázku a odpověď, žák zná roční doby a měsíce v roce

Klíčové kompetence: k učení, komunikativní, pracovní

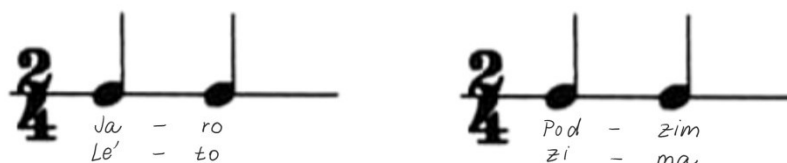
Mezipředmětové vztahy a vazby: Člověk a jeho svět – kalendář, rok, roční doby, měsíce; Český jazyk a literatura – přesmyčky, rozhovor o pohádce; Dramatická výchova – pantomima

Pomůcky, materiál: notový záznam melodie k rozezpívání, papírový kalendář, pracovní list č. 1, pastelky, notový záznam hry na hudební otázku a odpověď, ukázky k poslechu z YouTube, noty a text k písni „Kravičko, kravičko“, doprovodné hudební nástroje (klavír)

Zaměření na hudební činnosti: vokální, poslechové

ÚVOD

Na začátku hodiny provedeme rytmická cvičení hrou na ozvěnu. Učitel předvádí s vytleskáváním, žáci opakují:

Přidáme melodii, na které se s žáky rozezpíváme. Učitel nejprve předvede i s klavírním doprovodem. Poté proběhne nácvik imitací po třech taktech. Melodii posouváme po púltónech:

D   G   D   A   D

Ja-ro, le-to, pod-zim, zi - ma
ce-lý rok se to tak střídá

V rámci motivace si učitel do výuky přinese papírový kalendář a povídá si s dětmi o tom, co vše je možné v něm vyhledat a k čemu je nám takový kalendář užitečný. Očekáváme, že se dobereme k tomu, co je to rok, jaké známe roční doby, že rok má 12 měsíců apod.

Následně děti dostanou pracovní list (každý vlastní nebo do dvojic, záleží na zvážení učitele):

Ve slovech se nám pomotala písmena. Zkus písmena správně poskládat a odhalit tak všech 12 měsíců:

PADLISTO

SINECPRO

JENŘÍ

PENSR

_____

_____

_____

_____

ŘÍZÁ

VENECČER

DENLE

ÚRON

_____

_____

_____

_____

VENČER

ZENBŘE

TENKVĚ

BENDU

_____

_____

_____

_____

12 měsíců v roce můžeme rozdělit do 4 ročních období. Měsíce barevně rozliš:
zeleně = jaro, červeně = léto, žlutě = podzim, modře = zima.

Pracovní list č. 1

Připomněli a procvičili jsme si měsíce a jejich zařazení do ročních období. Dále procvičíme ještě aktivitou na hudební otázku (libovolný měsíc) a odpověď (jeho zařazení do ročního období):

Hudební otázka

Hudební odpověď

HLAVNÍ ČÁST

Zavedeme s dětmi hovor na aktivity, které děláme na jaře, v létě, na podzim a v zimě. Pokud bychom chtěli začlenit trochu pohybu, mohou děti některé aktivity předvádět pantomimou a zbytek třídy hádá, o jakou aktivitu se jedná a kam ji zařadíme. Učitel se děti zeptá, zda můžeme jít v zimě na jahody (cílem je dovést žáky k pohádce o „Dvanácti měsíčkách“, ve které je hlavní hrdinkou Maruška, která žije se svou zlou matkou a sestrou. Ty dvě pošlou nebohou Marušku v zimě pro jahody, naštěstí ale najde pomoc u dvanácti měsíčků). Doplnující otázka od učitele: „Který měsíc Marušce pomůže?“ (Červen). Zda děti odpověděly správně, se dozví v následující filmové ukázce s poslechem:

"Klip Fun". (4. Květen 2019). *Tři bratři – Čas (jahody)*. Získáno 12. Červen 2021, z YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=g5xWSFVbcmk&ab_channel=videostudovna.czvideostudovna.cz

V ukázce je hudební úryvek z filmu „Tři bratři“, ve kterém se Maruška dostane k dvanácti měsíčkům. Ověříme si, že Marušce opravdu pomohl měsíc Červen.

Maruška to doma neměla vůbec jednoduché. Když jí bylo hodně smutno, chodila se vyplakat za kravičkou:

Nácvik písně „Kravičko, kravičko“ imitací:

1. Učitel předvede celou píseň s nástrojovým doprovodem.

- Učitel se zeptá, zda dětem přišla píseň spíš veselá či smutná (Maruška pláče, je smutná a smutná je i melodie). Můžeme se zaměřit i na melodii písňě (stoupavá/klesavá).

Píseň „Kravičko, kravičko“:

Handwritten musical score for the song "Kravičko, kravičko". The score is in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of two staves. The first staff has a treble clef and the second staff has a bass clef. The melody is simple, with notes on a single line. Chords D, A, and D are indicated above the first staff. The lyrics are written below the notes.

Text písňě:

Kravičko, kravičko,
 přišla jsem pro mlíčko.
 Přišla jsem si poplakat,
 nikdo mě tu nemá rád.

Říkáš mi očima,
 že zvíře duši má,
 zahřej svoji Marušku,
 pohladím tě po růžku.
 (Svěrák, 2014)

- Jestliže žáci píseň neznají, učíme se nejprve text (dvakrát po 2 taktech, dvakrát po 3 taktech).
- K textu přidáme melodii, kterou děti opět imitují (dvakrát po 2 taktech, dvakrát po 3 taktech).
- Nakonec zazpíváme píseň vcelku.

ZÁVĚR

A jak to s Maruškou dopadlo? Následuje další filmová ukázka s poslechem:

"Lola Chic". (2. Září 2016). *Tři bratři – Jsem hodný a pracovitý*. Získáno 12. Červen 2021, z YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=l_92LFLzttM&ab_channel=LolaChicLolaChic

Filmovou ukázkou ze závěru pohádky „O dvanácti měsíčkách“ provází píseň „Jsem hodný a pracovitý“, ze které pochopíme šťastný konec Maruščina příběhu. Nakonec proběhne rozhovor o pohádce:

1. Víte někdo, jak to dopadlo se zlou sestrou a matkou?
2. Jak by se k sobě měli lidé chovat?
3. Chtěli byste také navštívit dvanáct měsíčků? Proč ano, proč ne?
4. Zasloužila si Maruška takový konec?

V závěrečné reflexi se chceme dozvědět, zda byly splněny cíle hodiny a co si děti z výuky odnáší. Použijeme barvy pro roční doby z úvodu hodiny a pokládáme otázky dětem, které na ně reagují příslušnou barvou – zvedají pastelky nad hlavu (léto = kladné hodnocení, zima = hodnotím se záporně, jaro/podzim = průměrné hodnocení).

Otázky k reflexi:

1. Dokážeš zazpívat, jaká máme 4 roční období (melodie z úvodu hodiny)?
2. Naučili jste se dnes novou píseň?
3. Dařila se ti hra na hudební otázku a odpověď?
4. Víte, kolik má rok měsíců?
5. Umíte je vyjmenovat?

3.2 Metodické využití hudby z filmu „Petr Pan“ ve 2. ročníku základní školy

Příběh o chlapci „Petru Panovi“ má verzi knižní, divadelní, filmovou či muzikálovou. Filmová podoba příběhu, od kterého se odvíjí následující metodická ukázka, je z roku 2003 a jejím režisérem je P. J. Hogan. Zmíněnou filmovou verzi provází krásné filmové melodie, se kterými mohou děti v hodině hudební výchovy pracovat v rámci poslechové, instrumentálních či hudebně pohybových činností. Jestliže chceme navázat na téma v učebnici „Hudební výchova pro 3. ročník základní školy“, hodí se využít sedmnáctou kapitolu s názvem „létání“. Ústřední filmová melodie z „Petra Pana“ nese název „Flying“, takže se propojení či zpestření hodiny nabízí. Následující metodickou ukázkou lze v hodině hudební výchovy využít i nezávisle na učebnici.

Téma hodiny: „Petr Pan“

Očekávané výstupy (cíle hodiny): žák se aktivně zapojuje do her na rytmickou a melodickou ozvěnu, žák správně pracuje s dechem, žák rytmicky znázorní jednoduchá slova, žák aktivně vnímá poslechovou skladbu a dokáže vyjádřit vlastní dojmy z poslechu, žák hraje na sopránovou zobcovou flétnu tóny h1, a1, g1, žák se aktivně zapojuje k pohybovému doprovodu písně

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, pracovní, sociální a personální

Mezipředmětové vztahy a vazby: Český jazyk a literatura – zápis povolání dle poslechu, práce s pracovním listem; Člověk a jeho svět – povolání, řemesla

Pomůcky, materiál: ukázky k poslechu z YouTube, noty k písni „Až já budu velká“, film „Petr Pan“, pracovní list č. 2, každý svou sopránovou zobcovou flétnu, notová ukázka melodie „Flying“ z filmu „Petr Pan“, obr. č. 2: Zobcová flétna

Zaměření na hudební činnosti: poslechové, vokální, instrumentální, hudebně pohybové

ÚVOD

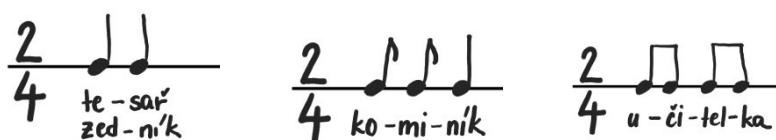
Hned v úvodu hodiny pustíme žákům píseň „Ten umí to a ten zas tohle“ z filmu „Císařův pekař – Pekařův císař“. Každý žák má za úkol zaznamenat co nejvíce povolání, která v ukázce zazní. Píseň můžeme pustit dvakrát, aby měli žáci větší možnost napsat toho co nejvíce.

"JayTeeWee". (21. prosinec 2016). *Jan Werich - Ten dělá to a ten zas tohle - OMPS "Pekařův císař"*. Získáno 1. červenec 2021, z YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=W-GfjYleff4&t=93s&ab_channel=JayTeeWee, (0:50–2:00)

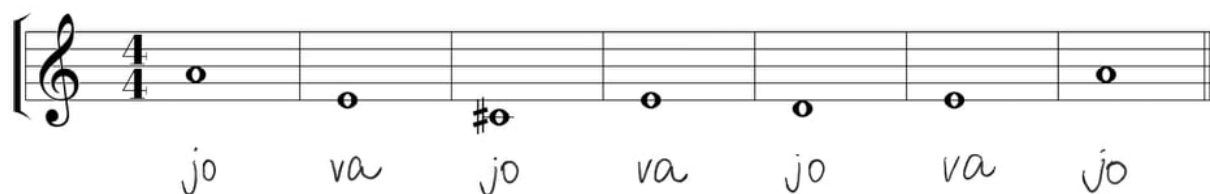
Mezi povolání, která v písni zazní, patří: tesař, klempíř, zedník, kameník, služka, orač, kamnář, kominík, platněř, kočí, havíř, rybář, kejklíř, dudák. Většina z uvedených řemesel je zastaralá a děti nejspíš nebudou vědět, co znamenají. Je tedy namístě neznámá slova vysvětlit (platněř – vyráběl brnění, havíř – pracuje v dole, kde se těží nějaký nerost, kejklíř – provádí „kejkle“, je něco jako kouzelník, žonglér).

Slova z písně využijeme nejprve ke hře na rytmickou ozvěnu (učitel předvádí a třída či vybraný žák opakuje). Později dáme prostor žákům, aby sami vymysleli nějaká další zaměstnání a rytmicky je předvedli (ostatní dělají „ozvěnu“).

Ukázka:

Postavíme se, představíme si, že jsme zahradníci a předvádíme, že utrhneme květinu. Ke květině si zhluboka přivoníme nosem, poté ústy vydechneme. Tímto dechovým cvičením se zklidníme a provedeme nácvik dlouhého výdechu. Dbáme na nadechování „do břicha“ a nezvedání ramen. Několikrát opakujeme, poté výdechy vyměníme za nasazené tóny ve střední poloze. Učitel vždy tón zahraje na klavír nebo zazpívá, žáci opakují:

Se slovy na téma zaměstnání pracujeme dál a tentokrát je využijeme ke hře na melodickou ozvěnu. Učitel předvádí a třída či vybraný žák opakuje. Později vyzveme žáky, aby zkusili sami melodicky ztvárnit některé ze zaměstnání. Ostatní dělají „ozvěnu“.

Ukázka:

zvolání

ozvěna

Po úvodních aktivitách se slovy na téma povolání si zazpíváme známou lidovou píseň „Až já budu velká“. Učitel nejprve zahraje a zazpívá píseň na klavír, třída se poté přidá. Cílem hodiny není naučit se tuto píseň, proto neproběhne podrobný nácvik.

Až já budu velká

Až já bu-du vel - ká, bu-de ze mě sel - ka,
 5 přijd-te k nám, já vám dám pl - ný kra-jáč mlé - ka,
 9 přijd-te k nám, já vám dám pl - ný kra-jáč mlé - ka.

Notová ukázka č. 3: „Až já budu velká“

V průběhu hodiny došlo na téma řemesla/povolání, poté jsme si poslechli a zazpívali píseň „Až já budu velká“. Nyní bychom rádi, aby se žáci podělili o to, čím chtějí být oni, až budou velcí. Každý žák svou odpověď ztvární rytmicky nebo melodicky (podle toho, která varianta mu bude příjemnější a bližší) podobně jako při hrách na melodickou a rytmickou ozvěnu z úvodu hodiny.

Je možné, že někteří ještě nevědí, čím by chtěli být, a také je dost možné, že se ta představa velmi často mění. Český písničkář „Pokáč“, vlastním jménem Jan Pokorný, má mezi svými hudebními kusy populární skladbu „Co z tebe bude“. Skladbu si pustíme a poté si povíme o dojmech, jaké z ní máme, a jestli to vadí, když člověk třeba ještě neví, co by chtěl dělat, až bude velký.

"Pokáčovo Kanál". (26. červenec 2017). *Co z tebe bude*. Získáno 1. červenec 2021, z YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=2ZQ_Ns3xTzQ&ab_channel=Pok%C3%A1%C4%8D-Topic

Navážeme otázkou, zda si žáci vybaví chlapce, který také nevěděl, co bude dělat, až bude velký. On totiž vůbec velký být nechtěl, bavilo ho být dítětem, a proto nikdy nechtěl vyrůst. Pokud by žáci nevěděli, připojíme další nápovědy (žil v „Zemi Nezemí“ s partou kamarádů a jeho úhlavním nepřítelem byl „kapitán Hook“, příběhem Petra provází i jeho věrná přítelkyně „víla Zvonilka“). Odhalíme téma hodiny, kterým je film „Petr Pan“ z roku 2003.

HLAVNÍ ČÁST

Zkráceně si společnými silami povíme, o čem film „Petr Pan“ je:

V londýnském domě žije malá Wendy se svými rodiči a dvěma bratry. Wendy svým bratrům vypráví každý večer dobrodružné příběhy a pohádky. Hlavní hrdina Petr Pan chodívá pohádky poslouchat za okno. Jednoho dne Petr navštíví Wendy a její bratry a přemluví je, aby s ním letěli do kouzelné Země Nezemě, která je plná dobrodružství, bez pravidel dospělých a bez stárnutí. Děti se tak samy stanou hrdiny napínavého příběhu, který se odehrává v Zemi Nezemí, ve které žije obávaný kapitán Hook, piráti, mořské panny, ztracení kluci, víly a další kouzelné bytosti. Budou se chtít děti vrátit domů?

Závěr dětem nevyzradíme, kdyby se ve třídě našel někdo, kdo film neviděl a nechce tak být ochuzen o zážitek.

Po uvedení do děje pustíme dětem krátkou ukázkou z filmu (Hogan, 2003). Pouštíme úryvek v čase 0:20:00–0:25:30. Úryvek je z části, kdy děti odlétají s Petrem Panem do „Země Nezemě“. V této části filmu můžeme slyšet nejznámější melodii „Flying“, se kterou budeme později pracovat. Po zhlédnutí ukázky rozdáme třídě pracovní listy:

Pracovní list – Petr Pan

- 1. Ve filmu mohou děti létat díky vílímu prachu a šťastným myšlenkám. Jaké jsou tvoje šťastné myšlenky?**

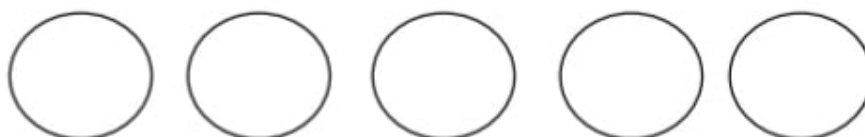
- 2. Poslechneme si hudbu, kterou jste mohli během sledování ukázky slyšet. Pohodlně se usad', polož hlavu na lavici, zavři oči a vychutnej si poslech:**

"Gall Anonim". (14. srpen 2011). *Peter Pan - 02 - Flying*. Získáno 1. červenec 2021, z YouTube:https://www.youtube.com/watch?v=Xbg6g8xlbjo&list=PLE26B33A53C9BCDE2&index=17&ab_channel=GallAnonim

- 3. Jaká podle tebe skladba byla? Zakroužkuj.**

smutná	hravá	veselá	pomalá
rychlá	napínavá	dobrodružná	

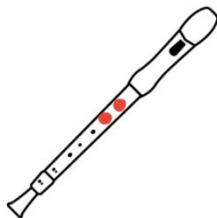
- 4. Vybarvi kolečka. Zvol barvy, které podle tebe nejvíce vyjadřují náladu skladby.**

Po dokončení pracovního listu změňme aktivitu a zaměříme se na instrumentální činnosti. Každý žák má svou sopránovou zobcovou flétnu. Vycházíme z toho, že děti už ví, jak flétna vypadá, jak se správně drží, jak do ní foukáme a jaká je správná technika jazyka. Noty, které se žáci učí na flétnu jako první (h1, a1, g1), by už také měli všichni znát. Před samotným hraním si tyto zásady zopakujeme. Pomocí barev si zahrajeme hlavní melodii „Flying“ z filmu „Petr Pan“:

nota h1

nota a1

nota g1

Obr. č. 2: Zobcová flétna

Nezapomínáme, že ve všech variantách zakrýváme palcem spodní díрку.

ZÁVĚR

Závěrečnou reflexi provedeme v rámci hudebně pohybových činností. Pustíme dětem znovu filmovou melodii „Flying“. Úkolem dětí je rozmístit se po třídě a reagovat na hudbu spontánním pohybem. Kdykoli učitel hudbu „stopne“, z dětí se stanou „sochy“ a učitel do ticha položí otázku vztahující se k proběhlé hodině. „Sochy“ na otázku reagují ukázněm na prstech (1–5), jako při běžném školním hodnocení.

Otázky:

1. Jak hodnotíš svou práci při hře na rytmickou ozvěnu?
2. Jak hodnotíš svou práci při hře na melodickou ozvěnu?
3. Líbí se ti filmová hudba z filmu „Petr Pan“?
4. Jak hodnotíš své hraní na flétnu?

3.3 Metodické využití hudby z filmu „Lotrando a Zubejda“ ve 3. ročníku základní školy

Následující metodická ukázka, jak v hodině hudební výchovy pracovat s filmovou hudbou z pohádky „Lotrando a Zubejda“, je zaměřena na všechny hudební činnosti a děti si tak mají možnost vyzkoušet mnoho různorodých aktivit spojených s hudbou. V rámci motivace lze hodinu rozvinout pomocí pohádek, které ve větší míře sledujeme o Vánocích. Pokud by chtěl učitel „rozbít“ typické vánoční hodiny hudební výchovy, které jsou plné koledí, a zařadit pro změnu něco jiného, určitě je možné vyjít z pohádek, které nás ve vánoční čas v televizi neminou. V učebnici „Hudební výchova pro 3. ročník základní školy“ se nachází kapitola s názvem „Vánoční hudba“, která je protkaná mnoha krásnými koledami, a pro ozvláštnění můžeme zařadit následující metodickou ukázku. Využití najde samozřejmě i kdykoli jindy během roku.

Téma hodiny: „Lotrando a Zubejda“

Očekávané výstupy (cíle hodiny): žák se aktivně zapojuje do hry na hudební otázku a odpověď, žák rytmicky znázorní jednoduchá slova a dokáže k nim přiřadit rytmický záznam v notách, žák umí správně pracovat s dechem, žák zpívá píseň „Nám se stalo něco překrásného“ v jednohlasu, žák se k písni přidá s jednoduchým instrumentálním doprovodem, žák se aktivně zapojuje k pohybovému doprovodu písně

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, sociální a personální

Mezipředmětové vztahy a vazby: Český jazyk a literatura – určený vypravěč (vypravěči) přednáší text z úvodu pohádky

Pomůcky, materiál: text pro vypravěče k přednesu (k němu vysvětlivky neznámých slov), kartičky pohádkových postav a jejich rytmické znázornění, noty k písni „Nám se stalo něco překrásného“, jednoduchý a složitější instrumentální doprovod písně, hůlky, tamburína, dřívka, zvonkohra, xylofon, flétna, návrh k pohybovému doprovodu písně, ukázka k poslechu z YouTube, pracovní list č. 3

Zaměření na hudební činnosti: poslechové, vokální, instrumentální, hudebně pohybové

ÚVOD

Motivace – o Vánocích se všichni rádi díváme na pohádky. Formou hry na hudební otázku a odpověď se pokusíme od každého ze třídy zjistit, jaká je jeho oblíbená pohádka:

Hudební otázka:

Hudební odpověď:

Představíme dětem pohádku, které se budeme věnovat celou hodinu. Úkolem dětí bude odhalit, o kterou pohádku se jedná pomocí hudební nápovědy. Nápovědou bude známá melodie „Nám se stalo něco překrásného“ z filmové pohádky „Lotrando a Zubejda“. Melodii zahrajeme na klavír či flétnu (obr. č. 3). Pověříme některého žáka, aby do ukázky přečetl úvodní slovo celé pohádky (obr. č. 3). Ostatní žáci se zavřenýma očima poslouchají a přemýšlí.

Za lesy hlubokými a kopci oblými rozkládá se česká kotlina. Je to země pěkná. Rolníci tu v potu tváře orají, řemeslníci jsou proslulí svou fortelností, ale jsou tu také loupežníci! A nejukrutnější z nich je arciloupežník ..... (děti doplň).

Obr. č. 3: textová ukázka a melodie z filmu „Lotrando a Zubejda“ (Smyczek, 1996)

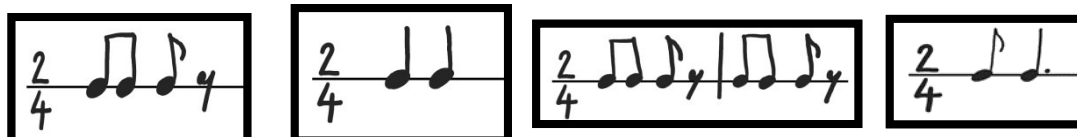
Žáci by měli odhalit, že se budeme zabývat pohádkou „Lotrando a Zubejda“. Následuje diskuze o textu, vysvětlení neznámých slov (**kotlina** – údolí, oblast obklopená vyvýšeninami, **fortelnost** – obratnost, zručnost, mazanost, chytrost, **arciloupežník** – stupňuje význam slova loupežník).

HLAVNÍ ČÁST

Děti dostanou do dvojic kartičky, na kterých jsou postavy z pohádky „Lotrando a Zubejda“ a také jejich rytmické znázornění. Úkolem dětí je přiřadit k sobě správné kartičky:

Obr. č. 4: Lotrando, Obr. č. 5: Drnec, Obr. č. 6: Zubejda, Obr. č. 7: sultán

Provedeme společnou kontrolu, a jestliže děti znají nějaké další postavy z pohádky, zkusíme je také rytmicky znázornit „hrou na tělo“. Můžeme navázat hrou na „rytmickou ozvěnu“ – učitel předvádí různá rytmická cvičení „hrou na tělo“ a žáci opakuji.

Od rytmického cvičení přejdeme k dechovému cvičení a rozezpívání:

1. **Nácvik hlubokého nádechu** – představujeme si, že utrhneme kytičku, přivoníme si k ní, zadržíme dech, vydechneme ústy. Dýcháme „do břicha“ a dbáme na to, aby se nám nezvedala ramena.
2. **Rozezpívání s klavírem** – na text Lotrando (5. + 3. + 1. stupeň), Zubejda (1. + 3. + 5. stupeň). Žáci se pomocí rozložených akordů rozezpívají na tematickém textu. S rozezpíváním začneme ve střední poloze a poté postupujeme po půltónech výš a níž.

3. **Nácvik písně imitací** – Děti v úvodu hodiny slyšely melodii písně „Nám se stalo něco překrásného“. V této části hodiny se k ní vrátíme a naučíme se ji zaspívat.

- Učitel nejprve přednáší text (po dvou taktech), žáci opakují.
- K textu přidáme melodii (po dvou taktech), žáci opět opakují.
- Zaspíváme si osvojený úryvek vcelku. Učitel se může přidat s akordickým doprovodem.

4. **Instrumentální doprovod písňe** – v rámci hudebních činností instrumentálních můžeme začlenit nástrojový doprovod k písni. Níže uvádíme dvě varianty (jednodušší a složitější):

a) jednodušší

Hůlky	$\frac{4}{4}$
Tamburína	$\frac{4}{4}$
Dřívka	$\frac{4}{4}$

b) složitější

Varianty lze spojit či různě kombinovat. Například k rytmickému doprovodu (jednodušší doprovod) se může s hlavní melodií připojit flétna, která pomůže zpívající části třídy. Rozdělení žáků mezi jednotlivé činnosti záleží na zdatnosti třídy a na učiteli.

5. Pohybový doprovod písně – žáci se postaví do kruhu čelem ke středu:

1.–2. takt – jdeme volným krokem směrem doprava

3.–4. takt – jdeme volným krokem směrem doleva

5.–6. takt – dívky kráčí směrem do středu kruhu a zpět, chlapci provádí úkrok doleva a zpět, poté úkrok doprava a zpět

7.–8. takt – chlapci kráčí směrem do středu kruhu a zpět, dívky provádí úkrok doleva a zpět, poté úkrok doprava a zpět

Osvojili jsme si část melodie z písně „Nám se stalo něco překrásného“, kterou umíme zpestřit instrumentálním a pohybovým doprovodem. Učitel rozdělí žáky k různým činnostem a vše naučené propojíme.

Celá píseň obsahuje takové pasáže, které zpívá Lotrando, takové, které zpívá Zubejda, a ještě pasáže, které zpívají všichni (sbor). V následující části hodiny dostanou žáci pracovní list, na kterém jsou obrázky postav z pohádky „Lotrando a Zubejda“, a jejich úkolem je spojit části textu s postavou či více postavami, které daný text zpívají. Třídě k práci pustíme poslechovou ukázkou, díky které poznají správné řešení:

Hrbková, D. (10. březen 2011). *Lotrando a Zubejda, Nám se stalo něco překrásného*. Získáno 28. červen 2021, z YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=VVw5735WpaQ&ab_channel=DanaHrbkov%C3%A1

Spoj text s postavou nebo postavami, které zpívají:

Nám se stalo něco překrásného,
nám se stalo něco divného,
našla dívka kluka nešťastného,
zamilovala se do něho.

Jim se stalo něco překrásného,
jim se stalo něco divného,
našla dívka kluka nešťastného,
zamilovala se do něho.

Já jsem ten nešťastník,
já jsem ta slečna,
je z toho najednou
láska neskutečná.

Já jsem ten nešťastník,
já jsem ta slečna,
je z toho najednou
láska neskutečná.

Na světě mě pranic netěšilo,
teď mi přijde, že je bezvadný.
Mně se taky zdá, že je tu milo,
přibrala jsem kilo za dva dny.

Ptali se jí, proč si vyvolila,
právě toho muže za muže.
Řekla, že to způsobila síla,
která všechny síly přemůže.

Jim se stalo něco překrásného,
jim se stalo něco divného,
našla dívka kluka nešťastného,
zamilovala se do něho.

Já jsem ten nešťastník,
já jsem ta slečna,
je z toho najednou
láska neskutečná.

Já jsem ten nešťastník,
já jsem ta slečna,
je z toho najednou
láska neskutečná.

Já jsem ten nešťastník,
já jsem ta slečna,
je z toho najednou
láska neskutečná.

(Smyczek, 1996)

Pracovní list č. 3

ZÁVĚR

Závěrem je vhodné zazpívat si píseň celou. Nabízí se mnoho variant jak žáky rozdělit, aby měl každý nějakou důležitou roli. Celá třída se zapojí se zpěvem, k tomu někteří doprovází „koncert“ na hudební nástroje, někteří ztvárňují pohybový doprovod k písni. Dle hotových pracovních listů vidí žáci, kdy která postava v písni zpívá. Podle toho se třída může také rozdělit (vybere sólisty a sbor, menší skupinky apod.). V závěru písně můžeme slyšet, jak se dvě hlavní melodie kříží (viz notová ukázka č. 4). Nabízí se tedy další možnost, jak si s písni pohrát a dětem opět trochu zpestřit vystoupení. Pasáž, kterou umí děti doprovodit nástroji i pohybem, zpívá sbor (většina třídy) a do toho se dva sólisti či menší skupinky přidávají s částmi Lotranda a Zubejdy.

V závěrečné reflexi bychom se rádi dozvěděli, jak se dětem v hodině pracovalo. Využijeme hudební nástroje, které máme ve třídě k dispozici, každý žák se některého nástroje chopí a hrou na něj vyjádří, jak se mu dařilo v hodině.

Nám se stalo něco překrásného
hudba: Jaroslav Uhlíř text: Zdeněk Svěrák

oba: Nám se sta-lo ně-co pře krás ně ho,
sbor: Jim se sta-lo ně-co pře krás ně ho,
nám se sta-lo ně-co divného, naš-la dív-ka klu-ka
jim se sta-lo ně-co divného, naš-la dív-ka klu-ka
nešťastného, za-mi-lo-va-la se do ně-ho.
nešťastného, za-mi-lo-va-la se
do ně-ho. ona: Já jsem ten nešťastník, ona: Já jsem ta
slečna, oba: je z to-ho najednou lás-ka ne-sku-teč-ná.
ona: Já jsem ten - ná. ona: Na svě-tě mě přání:
no-tě-ši-lo, teď mi při-jde, že je bez-vad-tý
ona: Mně se ta-ky zdá, že je tu mi-lo, při-bra-la jsem ki-lo

za dva dny. on: Já jsem ten nešťastník, ona: Já jsem ta
slečna, oba: je z toho najednou láska ne-sku-teč-ná.
sbor: Pta-li se jí, proč si vy-vo-li-la prá-vě toho muže
Jim se sta-lo ně-co překrásného, jim se stalo ně-co
za muže. Řekla, že to zpú-so-bi-la sí-la,
dív-ného, naš-la dív-ka klu-ka nešťastného,
která všechny sí-ly přemůže. do ně-ho. on: Já jsem ten
zami-lo-va-la se
nešťastník, ona: Já jsem ta
Jim se sta-lo ně-co pře-krás-né-ho,
slečna, oba: je z to-ho najednou
jim se stalo něco divného, naš-la dív-ka kluka
lás-ka ne-sku-teč-ná. ona: Já jsem ten
nešťastného, z-amí-lo-va-la se do ně-ho. *Se opakovat*

Notová ukázka č. 4: „Nám se stalo něco překrásného“

3.4 Metodické využití hudby z filmu „Harry Potter a Kámen mudrců“ ve 4. ročníku základní školy

Následující aktivity přenesou děti do světa čar a kouzel. Učebnici „Hudební výchova pro 4. ročník základní školy“ otevíráme kapitolou „Dopis“. Je tedy možné (ale není nutné) navázat a začít nové vyučování hudební výchovy také takovým dopisem. Nepůjde o obyčejný dopis, ale o dopis kouzelnický, jaký dostával ve filmu i samotný Harry Potter. Z dopisu se žáci dozvědí, čemu se budou v hudební výchově věnovat. Doporučujeme vyhradit si na následující aktivity dvě vyučovací hodiny.

Téma hodiny: „Harry Potter a Kámen mudrců“

Očekávané výstupy (cíle hodiny): žáci spolupracují s ostatními a aktivně se zapojují do skupinové práce, žák umí zazpívat osvojenou píseň v jednohlasu i jako kánon, žák využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře, žák podle zvuku rozliší jednotlivé hudební nástroje

Klíčové kompetence: sociální a personální, pracovní, komunikativní, k řešení problémů, k učení

Mezipředmětové vztahy a vazby: Český jazyk a literatura – psaní dopisu

Pomůcky, materiál: dopis z Bradavic, kartičky na rozřazení do skupin, „moudrý klobouk“ (klobouk, čepice či nádoba, ze které se bude losovat), noty k hlasovému cvičení, noty na „Bradavickou hymnu“, pastelky (kouzelnické hůlky), noty na hymnu bez textu (do každé skupiny), rytmické hudební nástroje, klavír, ukázky k poslechu z YouTube, pracovní list č. 4, pergameny (papíry, na které žáci napíší zpětnou vazbu – dopis), „Galeony“, diplomy

Zaměření na hudební činnosti: vokální, instrumentální, poslechové, hudebně pohybové

Obr. č. 8: „Gryffindor“, Obr. č. 9: „Slytherin“, Obr. č. 10: „Rawenclaw“, Obr. č. 11: „Hufflepuff“

ÚVOD

Velkou motivací hned na začátku hodiny bude dopis, který dětem přijde (doporučujeme poprosit jinou paní učitelku, pana školníka či jiného pracovníka školy, aby do třídy dopis doručil). Společně si dopis přečteme:

vážení čtvrtáci,

S potěšením vám oznamujeme, že škola čar a kouzel v Bradavicích dnes pořádá soutěžní klání, kterého se můžete zúčastnit. Každý budete soutěžit za svou kolej v hudebních disciplínách, které vás v průběhu dnešní hodiny čekají.

Nyní vás moudrý klobouk rozdělí do příslušných kolejí. Přeji mnoho zdaru při práci.

Se srdečným pozdravem,

Minerva McGonagallová

Minerva McGonagallová
Zástupkyně ředitele

Obr. č. 12: dopis z Bradavic

Po přečtení dopisu si každý vylosuje kartičku z „moudrého klobouku“ (viz obr. č. 8, 9, 10, 11), která ho zařadí do příslušné koleje (Nebelvír, Havraspár, Mrzimor, Zmijozel). Vzniknou tedy 4 skupinky, ve kterých budou žáci během vyučování pracovat. Za správné

plnění úkolů mohou děti během hodiny získávat „Galeony“ (kouzelnické peníze) – ukázka viz obr. č. 14: Galeony (další „Galeony“ k vystřížení nalezneme v příloze). Je na učiteli, jakým způsobem bude penízky rozdělovat. Kolej s největším počtem „Galeonů“ v soutěžním klání zvítězí (učitel si sám vymyslí cenu pro vítěze – např. sladká odměna či nějaká výhoda typu „na zítra je vám odpuštěn domácí úkol“). V případě, že nechceme hodinu pojímat jako soutěž a raději vyzdvihneme každou skupinu za její práci, můžeme využít upomínkové diplomy (viz obr. č. 15: Diplom – Nebelvír, zbytek diplomů nalezneme v příloze).

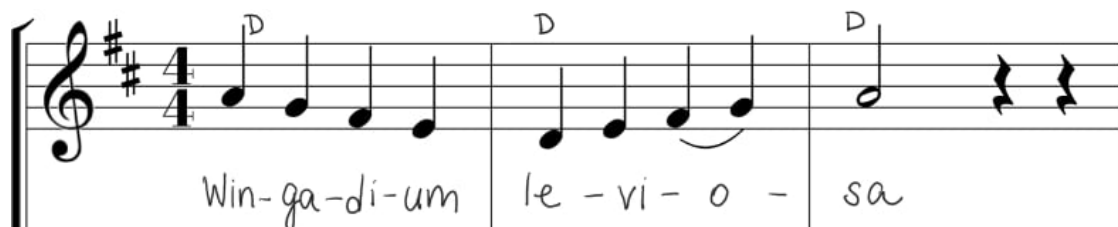
HLAVNÍ ČÁST

Žáci se podle vylosované kartičky rozřadí do skupin a každá skupina se usadí kolem jednoho pracovního stolu.

Před zahájením soutěžních úkolů proběhne slavnostní úvod:

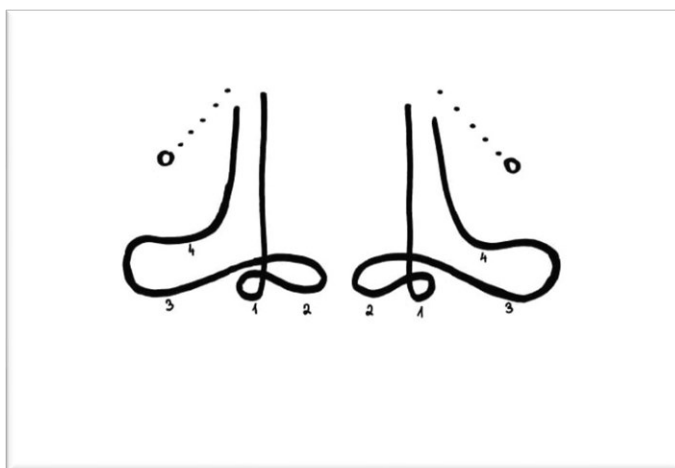
1. **Dechové cvičení** – třída se postaví (dbáme na správný pěvecký postoj – přirozeně narovnaná záda, při nádechu nezvedáme ramena a nadechujeme se „do břicha“) a společně s učitelem provede nácvik dlouhého výdechu (nádech nosem – zadržení dechu – výdech ústy).
2. **Hlasová cvičení** – předešlé cvičení několikrát opakujeme a následně místo výdechu nacvičujeme zpěv na jednom tónu ve střední poloze (např. my-me-ma-mo-mu). Tímto cvičením trénujeme měkký hlasový začátek (výdech je postupný, postupně zesilujeme), cvičíme dynamiku a zpěv unisono.

Dále se zaměříme na hlasová cvičení se stupnicovým chodem tónů. Jako text můžeme využít různé kouzelnické formule z filmu „Harry Potter“ (například „Wingadium leviosa“ – levitační kouzlo):

Cvičení vedeme po půltónech směrem nahoru i dolů. Učitel doprovází žáky na klavír.

Pokud žáci znají nějaká další kouzla a zaříkadla z filmu, je možné zkusit je v rámci rozezpívání zhudebnit. K rozezpívání můžeme přidat i pohyb „kouzelnickou hůlkou“ (žáci si místo hůlky vezmou pastelku. „Kouzelnickou hůlku“ držíme podobně jako hůlku dirigentskou. Vycházíme z předpokladu, že žáci již taktovat umí. Můžeme tedy procvičit taktování ve čtyřdobém taktu):

obr. č. 13: schéma taktování ve čtyřdobém taktu

3. **Nácvik „Bradavické hymny“** – závěrem slavnostního zahájení se s dětmi naučíme kouzelnickou hymnu:

Bra – da – vi – ce, Bra – da – bra – da – vi – ce, na – uč – te nás víc.

Vždy je lep – ší vě – dět ví – ce než ne – vě – dět nic.

Tato píseň je upravenou a zkrácenou verzí filmové „Bradavické hymny“ (Columbus, 2001). Ve filmu hymna nezaznívá, ale je možné si ji v originální verzi poslechnout zde:

"lotteburkhart". (4. srpen 2007). *Hogwarts school song!* Získáno 23. červen 2021, z YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=7I6cJnQQsWc&ab_channel=lotteburkhart

Nácvik hymny provedeme imitací:

1. Učitel celou píseň zazpívá s jednoduchým nástrojovým doprovodem.
2. Píseň učitel předvádí po 4 taktech, žáci opakuji.
3. Zazpíváme celou píseň unisono nejprve bez doprovodu, poté s nástrojovým doprovodem.
4. Hymnu lze poté zpívat jako kánon (učitel může rozdělit třídu podle „kolejí“ na dvě skupiny – např. Nebelvír a Havraspár začíná, Mrzimor a Zmojizel se přidají po prvním taktu). Skupiny můžeme prostrídat.

Po úspěšném slavnostním zahájení, při kterém jsme si osvojili a zazpívali kouzelnickou hymnu, můžeme pokročit k úkolům, které budou probíhat ve skupinách, do kterých byli žáci rozřazeni v úvodu hodiny „moudrým kloboukem“.

Využijeme toho, že mají žáci hymnu čerstvě v paměti, a přesuneme se k první soutěžní aktivitě, která je zaměřena na **rytmus a instrumentální hudební činnosti**. Nejprve si zkusíme všichni společně rytmicky deklamovat naučený text „Bradavické hymny“. Pro lepší zřetelnost a zažití procvičíme rytmus hymny i hrou na tělo. Úkolem každé skupiny bude vymyslet další sloky této hymny tak, aby se text vztahoval k jejich koleji. Skupiny dostanou neotextované noty, kam budou sloky své koleje zapisovat. Dále každá skupina obdrží libovolné rytmické hudební nástroje (také dle možností a vybavení školy), kterými svou sloku ozdobí:

Po uplynutí dohodnutého časového limitu zazpívá každá skupina svou „kolejní sloku“ i s doprovodem rytmických hudebních nástrojů. Učitel pomáhá s melodií doprovodem na klavír. Závěrem zazpíváme prodlouženou verzi „Bradavické hymny“ následujícím způsobem:

Text, který umí všichni, je refrén a zpíváme ho jako kánon celá třída. Refrén se vždy vystřídá s jednotlivými slokami (pořadí slok určí učitel), které zpívá unisono každá kolej samostatně. Celý koncert je doprovázen rytmickými hudebními nástroji – každá skupina hraje naučený

doprovod ve své sloce, během refrénu dáme prostor pro improvizaci. Děti můžeme za práci při prvním soutěžním úkolu odměnit „Galeony“.

Třídě je možné položit doplňující bonusové otázky, které se k hymně vztahují:

1. Je melodie „Bradavické hymny“ vzestupná nebo sestupná?
2. Pohybuje se melodie v krocích nebo skocích?
3. Poznáte tóninu, ve které hymna je?
4. Které tóny ze stupnice C dur v hymně chybí?

Další úkol je zaměřen na **poslechové hudební činnosti**. Budeme poslouchat ústřední filmovou melodii „Hedwig’s theme“ v různých provedeních (verze pro housle, kytaru, klavír, harfu). Každá skupina dostane pracovní list (viz pracovní list č. 4), ve kterém bude vyhledávat a čísla značit, na jaký hudební nástroj je konkrétní ukázka zahrána:

1. Housle

Leloup, M. (15. březen 2019). *Harry Potter – Violin cover*. Získáno 22. červen 2021, z YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=Be3X9qJhR4c&ab_channel=MarieLeloup

2. Kytara

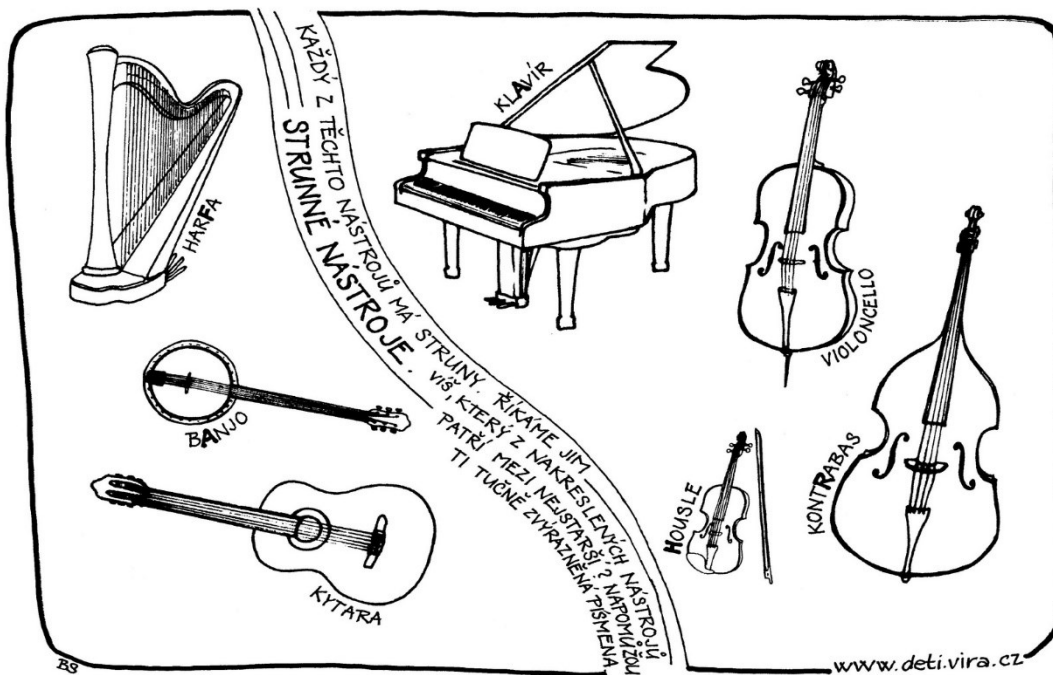
"Guitaruny". (26. únor 2019). *Harry Potter: Hedwig's Theme – Guitar Cover*. Získáno 22. červen 2021, z YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=X4P9r6x8wWM&ab_channel=Guitaruny

3. Klavír

Pietschmann, P. (1. březen 2019). *Harry Potter - Hedwig's Theme (Piano Version)*. Získáno 22. červen 2021, z YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=jTPXwbDtIpA&ab_channel=PatrikPietschmann

4. Harfa

"Harpist Christine Palethorpe" (16. listopad 2016). *Harry Potter Theme (Harp)*. Získáno 22. červen 2021, z YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=8H_3ZFsTUn0&ab_channel=HarpistChristinePalethorpe

Pracovní list č. 4

Jestliže pouštíte ukázky v pořadí, jaké je uvedeno výše, měli by mít žáci u houslí zapsané č. 1, u kytary č. 2, u klavíru č. 3, u harfy č. 4 (části ukázek pouštíme znovu a společně kontrolujeme řešení). Můžeme si všimnout, že v pracovním listu jsou pouze strunné hudební nástroje. Připomeneme si, proč se jim říká strunné a proč mezi ně řadíme i klavír? (Pokud máme klavír ve třídě, ukážeme názorně). Z pracovního listu bychom společně měli také odhalit, který z uvedených hudebních nástrojů patří mezi ty nejstarší (harfa).

ZÁVĚR

V závěru hudební „Harry Potterovské“ výuky proběhne slavnostní vyhlášení a zhodnocení. Již bylo zmíněno, že si učitel může vybrat formu, kterou uzná za vhodnou. Poděkujeme žákům za jejich práci v hodině a celé dění ukončíme tak, jak to celé začalo. Každý žák dostane pergamen a odepíše na dopis, který přišel v úvodu hodiny. Do dopisu by měl každý zapsat, jak se mu výuka líbila a co nového a přínosného se naučil. Po dopsání hodí žáci své pergameny do „moudrého klobouku“.

Hodilo by se také na úplný konec a pro připomenutí zazpívat a zahrát „Bradavickou hymnu“.

Obr. č. 14: Galeony (další „Galeony“ v příloze)

DIPLOM

pro _____

za práci v Nebelvírské
koleji během „Harry
Potterovské hodiny hudební
výchovy“.

Obr. č. 15: Diplom – Nebelvír (další diplomy v příloze)

3.5 Metodické využití hudby z filmu „Piráti z Karibiku“ v 5. ročníku základní školy

Téma vody je v hodinách hudební výchovy velmi vděčné a využitelné, ať už si s dětmi povídáme o Bedřichu Smetanovi a jeho „Vltavě“, nebo když do výuky zařadíme poslech „Vodní hudby“ Georga Friedricha Händela (Lišková, 2013, str. 105). 19. setkání „U řeky“ v učebnici „Hudební výchova pro 5. ročník základní školy“ je ve znamení vody a symfonického orchestru. Následující metodickou ukázkou s využitím filmové hudby v hudební výchově je možné na tuto kapitolu navázat nebo nezávisle na ní pracovat s tématem symfonického orchestru a tempa. Film „Piráti z Karibiku“ provází krásná hudba a děj odehrávající se převážně na moři. Opět tedy využijeme vodu jako prostředek k propojení s hudební výchovou.

Téma hodiny: „Piráti z Karibiku“

Očekávané výstupy (cíle hodiny): žák umí správně pracovat s dechem, žák rozumí hudebnímu tempu a dokáže vlastními slovy říct, co to je, žák vnímá tempové rozdíly mezi poslechovými ukázkami, žák zazpívá „Pirátskou hymnu“ v jednohlasu, žák během poslechu odhalí některé nástroje symfonického orchestru, žák dokáže některé hudební nástroje symfonického orchestru pojmenovat

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, pracovní

Mezipředmětové vztahy a vazby: Člověk a jeho svět – ukazování moří na mapě, Český jazyk a literatura – opis slov, hledání jejich významu

Pomůcky, materiál: ukázky k poslechu z YouTube, kartičky ke hře „Potápěč“, noty k písni „Voda, voděnka“, noty na rozezpívání, noty na „Pirátskou hymnu“, pracovní list č. 5

Zaměření na hudební činnosti: poslechové, vokální, hudebně pohybové

ÚVOD

Motivace – hned v úvodu hodiny poprosíme žáky, aby zavřeli oči a položili si hlavy na lavici. Pustíme zvuky moře a chceme po žácích, aby tento zvuk identifikovali:

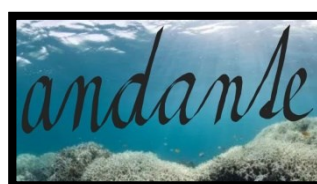
Kůrka, T. (12. březen 2013). *Relaxační moře*. Získáno 24. červen 2021, z YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=YLZLJ8HCbJw&ab_channel=Tom%C3%A1%C5%A1K%C5%AFrka

Následuje krátká debata o moři, co se nám vybaví, když se řekne moře, jaké na ně máme vzpomínky, jak jsme se cítili při poslechu ukázky, jaká moře znáte? (můžeme si ukázat na mapě).

Na moři se dělají vlny. Někdy jsou ty vlny velké, někdy zase malé. Položíme třídě otázku, které z nich jsou rychlejší a které pomalejší (malé vlny – rychlejší, velké vlny – pomalejší). Tímto se dostaneme k hudebnímu tempu. Připomeneme si, co je to tempo? Tempo nám určuje, jak rychle se má skladba hrát.

Hra na potápěče: Do volného prostoru ve třídě rozmístíme kartičky. Každý ve třídě je potápěč a jeho úkolem je nějakou kartičku vylovit. Jelikož pod vodou nemůžeme dýchat, hlavním pravidlem je hluboký nádech nosem ještě v lavici, a potom během cesty pro kartičku a zpět musí žáci vydržet se zadržným dechem. Až zase v lavici vydechneme ústy a jsme na „pevnině“. Na kartičkách jsou různá označení tempa a cílem hry je najít co nejvíce různých kartiček. Jakmile se žák dostane i s kartičkou do lavice, zapíše do sešitu, co na ní stojí, poté „pluje“ kartu vrátit a místo ní vyloví zase jinou. Takto se hraje do doby, než učitel signalizuje konec hry (zvonkem, bubínkem, melodií na klavír). Hra je zároveň dechovým cvičením.

Karty vytiskneme víckrát, aby bylo pro každého potápěče:

Obr. č. 16: karty – tempo

HLAVNÍ ČÁST

Po skončení hry zjistíme, zda jsou některým žákům slova povědomá a jestli dokonce vědí, co znamenají. Prozradíme třídě, že slova jsou italská a označujeme jimi druhy tempa. K zapsaným výrazům ze hry „Potápěč“ si doplníme vysvětlivky (Lišková, 2013, str. 135):

- largo = zeširoka, zdlouhavě
- adagio = pomalu, zvolna
- andante = volně, krokem
- allegro = rychle, vesele
- vivo, vivace = živě
- presto = rychle, úprkem

Reakci na různé druhy tempa vyzkoušíme v praxi v rámci hudebně pohybových činností. Učitel hraje píseň „Voda, voděnka“ z filmové pohádky „S čerty nejsou žerty“ a mění tempo. Žáci se rozmístí po třídě a reagují na změny tempa pohybem:

VODA, VODĚNKA

Hudba Jaroslav Uhlíř / Text Zdeněk Svěrák

Pomalu

Vo - da, vo - děn - ka hla - dí o - bláz - ky.
Kdo se té vo - dy jed - nou na - pi - je,

Ta - ko - vé je po - hla - ze - ní, ta - ko - vé je po - hla - ze - ní od lás -
ten své srd - ce ne - u - hlí - dá, ten své srd - ce ne - u - hlí - dá, ztra - tí

- ky. sbor Ta - ko - vé je po - hla - ze - ní, ta - ko - vé je po - hla - ze - ní
je. Ten své srd - ce ne - u - hlí - dá, ten své srd - ce ne - u - hlí - dá,

od lás - ky. Když se dvě srd - ce
ztra - tí je.

šťast - ně po - tka - - jí, na vo - děn - ce chlad - né le - dy,

na vo - děn - ce chlad - né le - dy pu - ka - jí, na vo - děn - ce chlad - né le - dy,

na vo - děn - ce chlad - né le - dy pu - ka - - - jí.

Notová ukázka č. 5: „Voda, voděnka“

Žáci se vrátí na svá místa. Následují dvě poslechové ukázky (jedna pomalá, druhá rychlá):

1. Pomalá – „Moonlight serenade“ – soundtrack z filmu „Piráti z Karibiku“ (0:00–1:15).

"Lookadoggie". (16. duben 2008). *Pirates of the Caribbean - Soundtrack 09 - Moonlight Serenade*. Získáno 24. června 2021, z YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=jquJLs0wdFk&ab_channel=Lookadoggie

2. Rychlá – „He’s a Pirate“ – soundtrack z filmu „Piráti z Karibiku“ (0:00–1:15).

"Lookadoggie". (4. leden 2008). *Pirates of the Caribbean - Soundtrack 15 - He's a Pirate*. Získáno 23. června 2021, z YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=dFBBKfw59kA&list=PL18vVEBOfpWbFF79bEU8CA_WQNfoq2sJy&index=15&ab_channel=Lookadoggie

Po poslechu ukázek zjistíme, zda děti poznaly, ze kterého filmu jsou. Dostaneme se k „Piráťům z Karibiku“. Necháme na dětech, aby popsaly známý děj tohoto filmu i pro žáky, kteří ho neviděli. Navážeme na děj a zeptáme se, do jakých částí filmu by se hodila první (pomalá) ukázka, do kterých naopak ta druhá (rychlá) a proč?

V následující části hodiny se naučíme melodii z filmu „Piráti z Karibiku“. Jde o „Pirátskou hymnu“, kterou by měl každý pirát znát. Originální tempo = andante (volně, krokem).

1. Rozezpívání – píseň je mollová, proto se soustředíme i při rozezpívání na cvičení v mollové tónině:

- Vzpomeneme si na hru „Potápěč“ a zopakujeme hluboký nádech nosem, zadržení dechu a výdech pusou. Po několika opakováních nahradíme výdech dlouhým drženým tónem na vokál „jo“. Začneme od f1 a pokračujeme po půltónech nahoru a dolů.
- Přidáme krátké cvičení v mollové tónině na rozezpívání (rozezpívání akordicky doprovodíme). Opět začneme od f1 a pokračujeme po půltónech nahoru a dolů:

2. Návčik písne imitací:

- Píseň má poměrně složitý rytmus. Učitel nejprve předvede text se zřetelným rytmickým znázorněním (společně s textem vytleskává rytmus) po 4 taktech.
- Přidáme melodii – opět nacvičujeme po 4 taktech.
- Zazpíváme celou pirátskou píseň a přidáme jednoduchý akordický doprovod na klavír.
- Ve filmech o „Pirátech z Karibiku“ můžeme tuto hymnu slyšet ve scéně, kdy piráti kráčí na popravu. Ukázku si pustíme (0:45–1:45):

"KirinCZ". (8. květen 2010). *Piráti z Karibiku 3- Píseň Pirátů*. Získáno 27. červen 2021, z YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=Lkv4dQtegSo&ab_channel=KirinCZ

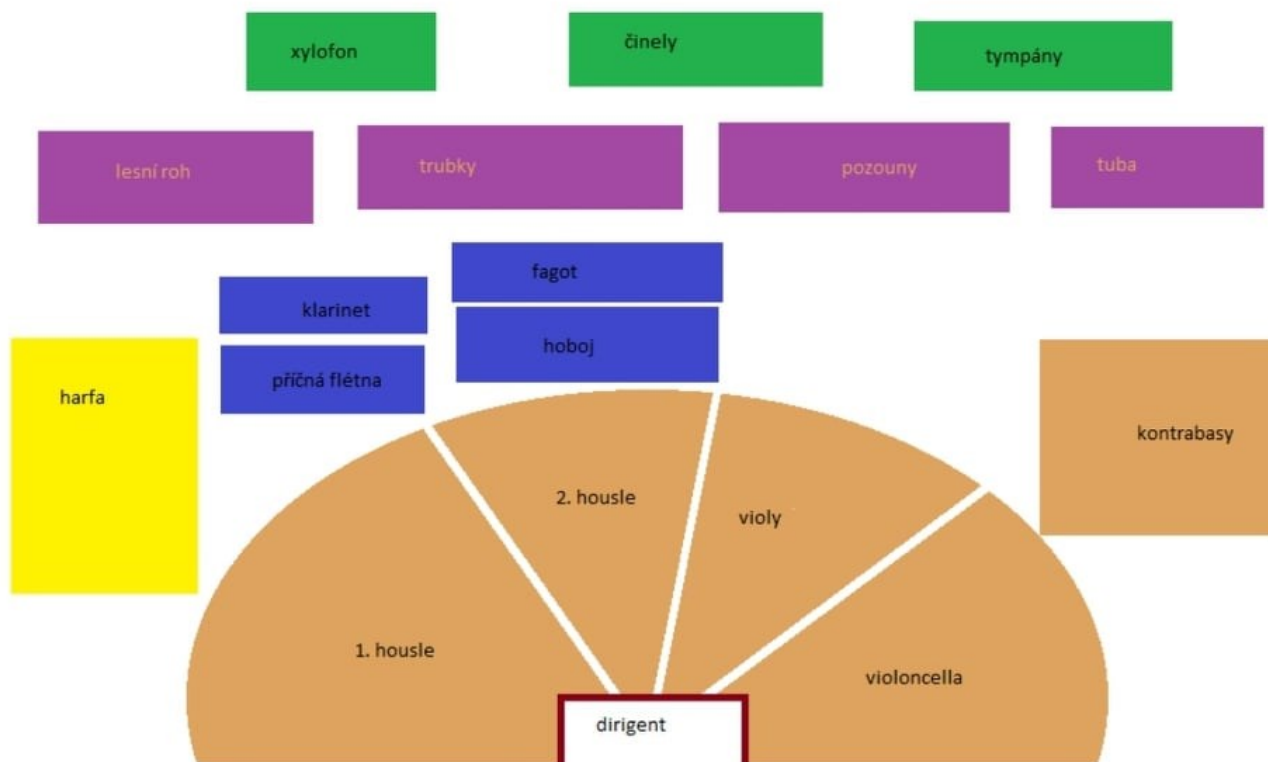
- Po zhlédnutí ukázky přidáme k písni pohyb – žáci se postaví jako odhodlaní piráti do řady a zkusíme k osvojené písni přidat podupávání a pohyb rukama, který vidíme v ukázce.
- Následuje (již v lavicích) krátký rozhovor o písni: Jak na vás píseň působí? Přijde vám veselá či smutná? Jaké tempové označení byste k ní přiřadili?

Handwritten musical notation for the pirate song. The notation is in 3/4 time and includes chord symbols (Fmi, Cmi) above and below the notes. The lyrics are: Jo - ho, ru - ku vru - ce, nech - te vlaj - ky vlá - t. chu - dí bra - ši, my se smr - ti ne - mu - sí - me bát.

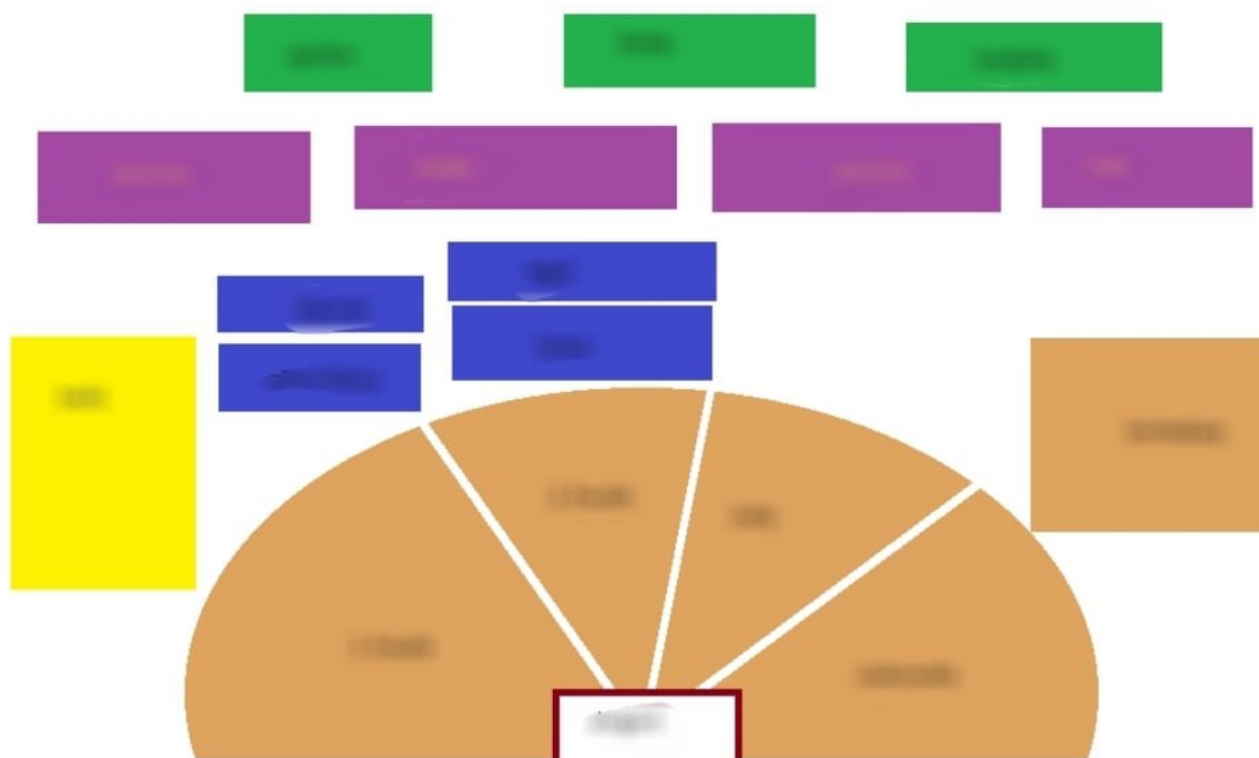
V další části hodiny se zaměříme opět na poslech. Poslechneme si melodie z filmu „Piráti z Karibiku“ v podání symfonického orchestru:

Auckland Symphony Orchestra. (1. listopad 2013). *Pirates of the Caribbean (Auckland Symphony Orchestra) 1080p*. Získáno 27. červen 2021, z YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=6zTc2hD2npA&ab_channel=AucklandSymphonyOrchestra

1. Žáci nejprve odhalují pouze podle sluchu, jaké hudební nástroje slyší. Své odpovědi zaznamenávají na papír/do sešitu. Správné odpovědi = housle, harfa, triangl, příčná flétna, fagot, xylofon, činely, lesní roh, tuba, pozouny, trubka, malý buben, violy, violoncella, kontrabasy, hoboje, tympány.
2. Žáci si poslechnou skladbu znovu, tentokrát ale ve formě videoukázky, takže mohou nástroje symfonického orchestru rozeznávat nejen podle sluchu, ale i podle zraku. Každý dostane pracovní list č. 5, kam bude (podle videa) zároveň značit správné rozmístění nástrojů v orchestru. Děti dostanou pracovní list s rozmazaným řešením. Společně dotvoříme zbytek schématu symfonického orchestru.

obr. č. 17: Symfonický orchestr

Pracovní list č. 5

ZÁVĚR

V závěru hodiny zopakujeme „Pirátskou hymnu“ a provedeme závěrečnou reflexi formou rozhovoru s žáky:

1. Co je to tempo? Zapamatovali jste si nějaká italská slova, kterými tempo označujeme?
2. Umíte zazpívat „Pirátskou hymnu“?
3. Jak na vás působí hudba z „Pirátů z Karibiku“?
4. Dokážeš vyjmenovat alespoň 5 hudebních nástrojů, které jsme mohli slyšet v poslechové ukázce?
5. Šli jste někdy na koncert nějakého symfonického orchestru? Jak se vám to líbilo? Jestliže ne, chtěli byste se na takový koncert podívat? Baví vás poslech filmové hudby?

Závěr

Filmová hudba nabízí nespočet možností a způsobů, jak ji zařadit do hodin hudební výchovy, ale i do dalších vyučovacích předmětů, což můžeme vidět v metodických ukázkách, ve kterých jsou časté mezipředmětové vazby. Filmovou hudbu lze brát jako prostředek k vytváření pozitivního vztahu k hudbě a její využití v hodinách hudební výchovy na prvním stupni ZŠ je možné napříč všemi hudebními činnostmi.

Diplomová práce pojednává o filmové hudbě z hlediska její charakteristiky, nabízí stručný pohled do její historie a zabývá se také životem a dílem několika významných skladatelů filmové hudby. Při hledání, v jaké míře je filmová hudba začleňována do výuky (v rámci RVP a učebnic hudební výchovy), jsem zjistila, že její zastoupení je malé nebo žádné. Filmová hudba samozřejmě není středobodem a stěžejním tématem, ovšem poskytuje mnoho možností, jak hodiny hudební výchovy oživit a zpestřit. Proto praktická část zahrnuje metodický materiál s didaktickým zaměřením, který filmovou hudbu do hodin hudební výchovy začleňuje jako prostředek k motivaci (můžeme vybírat takové filmy a hudbu, jež se hodí k tématu hodiny), ale nabízí mnoho dalších možností, jak s filmovou hudbou v rámci hodin hudební výchovy pracovat.

Metodické ukázky navazují na kapitoly z řady učebnic „Hudební výchova pro 1.–5. ročník základní školy“ (Lišková & Hurník, 2000–2013), ale není nutné se k nim vázat, protože materiál je využitelný i nezávisle na nich. Stejně tak na mnou vypracovaný metodický materiál mohou učitelé navázat nebo se jím jen inspirovat při tvorbě vlastních příprav do hodin, ve kterých chtějí pracovat s filmovou hudbou. Metodické ukázky by mohly pomoci učitelům, kteří neovládají hru na žádný hudební nástroj nebo žádný nemají ve škole k dispozici, neboť v ukázkách jsou v hojné míře zastoupeny poslechové a další aktivity, při kterých není hra na nástroj nutná. V ukázkách jsou nicméně zastoupeny i další činnosti, při kterých děti zpívají, hrají na hudební nástroje, učí se hudební teorii, seznamují se s hudebně výrazovými prostředky, propojují hudbu s pohybem, učí se nové písně, procvičují rytmus a intonaci, seznamují se s nástroji symfonického orchestru a další.

Věřím, že by tato práce mohla poskytnout inspiraci učitelům, kteří hledají nové způsoby, jak žáky v pozitivním slova smyslu ke vztahu k hudbě nalákat a podpořit. Byla by škoda nevyužít možnosti, jaké práce s filmovou hudbou nabízí.

Seznam použitých informačních zdrojů

Bibliografie:

BLÁHA, Ivo. *Zvuková dramaturgie audiovizuálního díla*. 2. dopl. vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2004. ISBN 80-7331-010-4.

BOR, Vladimír. *Hudba, film, kritika*. Praha: Panton, 1990.

COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. Praha: Casablanca, 2011. ISBN 978-80-87292-14-3.

DANIEL, Ladislav. *Metodika hudební výchovy*. Vyd. 3., dopl. Ostrava: Montanex, 2010. ISBN 978-80-7225-329-6.

EISLER, Hanns. *Hudební skladba pro film*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965. Učební texty vysokých škol.

HURNÍKOVÁ, Kateřina. *Stručný průvodce dějinami evropské hudby*: distanční text. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-333-7.

JAGLOVÁ, Jindřiška. *Hudební výchova 2: učebnice pro 2. ročník základní školy*. Šesté vydání. Brno: Nová škola, 2020. ISBN 978-80-7600-170-1.

JAGLOVÁ, Jindřiška. *Hudební výchova 3: učebnice pro 3. ročník základní školy*. Třetí vydání. Brno: Nová škola, 2016. ISBN 978-80-7289-769-8.

JAGLOVÁ, Jindřiška. *Hudební výchova 5: učebnice pro 5. ročník základní školy*. Páté vydání. Brno: Nová škola, 2016. ISBN 978-80-7289-798-8.

KŘÍŠŤANOVÁ, Dita. *České písničky*. 3. vydání. Ilustroval Martin IZÁK, ilustroval Lenka IZÁKOVÁ. Říčany: Sun, 2019. ISBN 978-80-7567-346-6.

KUNA, Milan. *Zvuk a hudba ve filmu: k analýze zvukové dramaturgie filmu*. Praha: Panton, 1969. Hudební vědy.

LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. Druhé revidované a doplnené vydanie. Bratislava: Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2006. Hudba a médiá. ISBN 80-89135-06-4.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy: učebnice zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2005. ISBN 80-7235-294-6.

LIŠKOVÁ, Marie a Lukáš HURNÍK. *Hudební výchova pro 2. ročník základní školy: učebnice zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2000. ISBN 80-7235-009-9.

LIŠKOVÁ, Marie a Lukáš HURNÍK. *Hudební výchova pro 3. ročník základní školy: učebnice zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2001. ISBN 80-7235-027-7.

LIŠKOVÁ, Marie a Lukáš HURNÍK. *Hudební výchova pro 4. ročník základní školy: učebnice zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2006. ISBN 80-7235-322-5.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova pro 5. ročník základní školy: učebnice zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2013. ISBN 80-7235-295-4.

MARTÍNKOVÁ, Alena, ed. *Čeští skladatelé současnosti*. Praha: Panton, 1985.

MATZNER, Antonín a Jiří PILKA. *Česká filmová hudba*. Praha: Dauphin, 2002. ISBN 80-7272-013-9.

PILKA, Jiří. *Tajemství filmové hudby*. Praha: Orbis, 1960. Film a doba.

ROHÁL, Robert. *Lásko má, já stůnu – Karel Svoboda*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2007. ISBN 80-7360-604-6.

ROHÁL, Robert a Vítek CHADIMA. *České zpívající filmy*. Praha: Petrklíč, 2010. ISBN 978-80-7229-235-6.

SEDLÁK, František a Rudolf SIEBR. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy: učebnice pro studenty pedagogických fakult*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. Učebnice pro vysoké školy.

SUCHÝ, Ondřej. *Písničky z pohádek a dětských filmů*. Cheb: G & W, 2000. Z kina nebo obrazovky.

THOMPSON, Kristin a David BORDWELL. *Dějiny filmu: přehled světové kinematografie*. 2., opr. vyd. Přeložila Helena BENDOVIÁ. Praha: Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-207-7.

UHLÍŘ, Jaroslav a Zdeněk SVĚRÁK. *Zpěvník*. Praha: Fragment, 2008. Největší hity. ISBN 978-80-253-0666-6.

Internetové zdroje:

Některá jména u zdrojů z YouTube jsou uvedena v uvozovkách, jelikož se často jedná o nesmyslná slova a přezdívky daných uživatelů.

„Auckland Symphony Orchestra“. *Pirates of the Caribbean (Auckland Symphony Orchestra) 1080p* [online]. 1. 11. 2013 [cit. 27. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube z: https://www.youtube.com/watch?v=6zTc2hD2npA&ab_channel=AucklandSymphonyOrchestra

ČERVÁK, Patrik. *Camille Saint-Saëns* [online]. 6. 4. 2013 [cit. 4. 1. 2021]. Dostupné prostřednictvím ČSFD z: <https://www.csfd.cz/tvurce/63992-camille-saint-saens/zajimavosti/>

Česká televize. *Jaroslav Uhlíř — Lidé — Česká televize* [online]. [cit. 21. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/jaroslav-uhlir/>

ČT24, Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR. *Zemřel legendární skladatel Ennio Morricone. Jeho hudba doprovodila stovky filmů* [online]. 6. 7. 2020 [cit. 12. 8. 2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/3134540-zemrel-hudebni-skladatel-ennio-morricone>

ČSFD. *Hans Zimmer* [online]. Copyright © 2001 [cit. 5. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/62265-hans-zimmer/prehled/>

ČSFD. *John Williams* [online]. Copyright © 2001 [cit. 4. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/62275-john-williams/prehled/>

ČSFD. *Sergej Prokofjev* [online]. Copyright © 2001 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/63993-sergej-prokofjev/zajimavosti/>

FOLTÝNOVÁ, Lenka. *Dmitrij Šostakovič: Hudba k filmům. Časopis Harmonie – klasická hudba, jazz a world music* [online]. 29. 1. 2004 [cit. 1. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/recenze/dmitrij-sostakovic-hudba-k-filmum.html>

„Gall Anonim“. *Peter Pan - 02 – Flying* [online]. 14. 8. 2011 [cit. 1. 7. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube z: https://www.youtube.com/watch?v=Xbg6g8xlbjo&list=PLE26B33A53C9BCDE2&index=17&ab_channel=GallAnonim

„GNRsakuL“. *Zlatovláska - Lod'ka* [online]. 30. 6. 2007 [cit. 13. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube z: <https://www.youtube.com/watch?v=R9UqAn4m3-A>

„Guitaruny“. *Harry Potter: Hedwig's Theme YouTube* [online]. 26. 2. 2019 [cit. 22. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube z: https://www.youtube.com/watch?v=X4P9r6x8wWM&ab_channel=Guitaruny

„Harpist Christine Palethorpe“. *Harry Potter Theme (Harp)* [online]. 16. 11. 2016 [cit. 22. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube z: https://www.youtube.com/watch?v=8H_3ZFsTUn0&ab_channel=HarpistChristinePalethorpe

HRBKOVÁ, Dana. *Lotrando a Zubejda Nám se stalo něco překrásného* [online]. 10. 3. 2011 [cit. 28. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube z: https://www.youtube.com/watch?v=VVw5735WpaQ&ab_channel=DanaHrbkov%C3%A1

„Jay TeeWee“. *Jan Werich - Ten dělá to a ten zas tohle - OMPS "Pekařův císař"* [online]. 21. 12. 2016 [cit. 1. 7. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube z: https://www.youtube.com/watch?v=W-GfjYleff4&t=93s&ab_channel=JayTeeWee

„KirinCZ“. *Piráti z Karibiku 3 - Píseň Pirátů* [online]. 8. 5. 2010 [cit. 27. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube z: https://www.youtube.com/watch?v=Lkv4dQtegSo&ab_channel=KirinCZ

„Klip Fun“. *Tři bratři - Jsme čas (Jahody)* [online]. 4. 5. 2019 [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube z: https://www.youtube.com/watch?v=g5xWSFVbcmk&ab_channel=videostudovna.czvideostudovna.cz

KŮRKA, Tomáš. *Relaxační moře* [online]. 12. 3. 2013 [cit. 24. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube

z: https://www.youtube.com/watch?v=YLZLJ8HCbJw&ab_channel=Tom%C3%A1%C5%A1K%C5%AFrka

„Lookadoggie“. *Pirates of the Caribbean - Soundtrack 15 - He's a Pirate* [online]. 4. 1. 2008 [cit. 23. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube

z: https://www.youtube.com/watch?v=dFBBKfw59kA&list=PL18vVEBOfpWbFF79bEU8CA_WQNfoq2sJy&index=15&ab_channel=Lookadoggie

„Lookadoggie“. *Pirates of the Caribbean - Soundtrack 09 - Moonlight Serenade* [online]. 16. 4. 2008 [cit. 24. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube

z: https://www.youtube.com/watch?v=jquJLs0wdFk&ab_channel=Lookadoggie

„Lola Chic“. *Tři bratři – Jsem hodný a pracovitý* [online]. 2. 9. 2016 [cit. 12. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube

z: https://www.youtube.com/watch?v=l_92LFLzttM&ab_channel=LolaChicLolaChic

„lotteburkhart“. *Hogwarts School Song!* [online]. 4. 8. 2007 [cit. 23. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube

z: https://www.youtube.com/watch?v=7I6cJnQQsWc&ab_channel=lotteburkhart

„Marie Leloup“. *Harry Potter – Violin cover* [online]. 15. 3. 2019 [cit. 22. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube

z: https://www.youtube.com/watch?v=Be3X9qJhR4c&ab_channel=MarieLeloup

MŠMT. *Rámcové vzdělávací programy* [online]. 2011–2021 [cit. 29. 5. 2021]. Dostupné prostřednictvím Národní ústav pro vzdělávání: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

MŠMT. *RVP pro základní vzdělávání* [online]. 2011–2021 [cit. 29. 5. 2021]. Dostupné prostřednictvím Národní ústav pro vzdělávání: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>

MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Leden 2021 [cit. 29. 5. 2021]. Dostupné prostřednictvím Národní ústav pro vzdělávání: <http://www.nuv.cz/file/4983/>

MŠMT. *RVP ZV 2021 s vyznačenými změnami* [online]. Leden 2021 [cit. 29. 5. 2021]. Dostupné prostřednictvím Národní ústav pro vzdělávání: <http://www.nuv.cz/file/4982/>

„PIETSCHMANN, Patrik“. *Harry Potter – Hedwig's Theme (Piano Version)* [online]. 1. 3. 2019 [cit. 22. 6. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube

z: https://www.youtube.com/watch?v=jTPXwbDtIpA&ab_channel=PatrikPietschmann

„Pokáčovo Kanál“. *Co z tebe bude* [online]. 26. 7. 2017 [cit. 1. 7. 2021]. Dostupné prostřednictvím YouTube

z: https://www.youtube.com/watch?v=2ZQ_Ns3xTzQ&ab_channel=Pok%C3%A1%C4%8D-Topic

SOUŠKOVÁ, Dana. *Filmová hudba, Hudební druhy a žánry – multimediální studijní materiál* [online]. 2008 [cit. 1. 8. 2020]. Dostupné z: <http://pdf2.uhk.cz/hudebni-zanry/film.htm>

VAJDA, Michal. *Základy sborové praxe* [online]. 10. 3. 2006 [cit. 23. 6. 2021]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/ped/jaro2006/ZS1MK_ZSP1/um/Zaklady_sborove_praxe_1_verze_3.pdf

Závěrečné práce:

KUNC, Pavel. *Zvuk a hudba Ennia Morriconeho v kontextu filmu The Good, The Bad and The Ugly*. Brno, 2009. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav hudební vědy. Vedoucí práce Martin FLAŠAR.

MASOPUSTOVÁ, Šárka. *Hudba Hanse Zimmera se zaměřením na funkci v animovaném filmu The Lion King*. Brno, 2010. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav hudební vědy. Vedoucí práce Martin FLAŠAR.

OBDRŽÁLKOVÁ, Kristýna. *Česká filmová hudba (se zaměřením na Vadima Petrova, Karla Svobodu, Petra Hapku a Luboše Fišera)*. Brno, 2017. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce Marek SEDLÁČEK.

RATISLAV, Michael. *Specifika filmové hudby*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce Marek SEDLÁČEK.

RUŠOVÁ, Lucie. *Filmová hudba jako hudební fenomén John Williams a filmová hudba*. Plzeň, 2011. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická. Katedra filozofie. Vedoucí práce Jan KASTNER.

ŠMIŘÁK, Václav. *Filmová Filharmonie - vznik, činnost a ambice nového hudebního tělesa*. Brno, 2015. Diplomová práce. Janáčkova akademie múzických umění v Brně. Hudební fakulta. Katedra dechových nástrojů. Vedoucí práce Jindřich PETRÁŠ.

Filmová databáze:

Země bez chleba [film]. Režie Luis BUÑUEL, Španělsko, 1933

Harry Potter a Kámen mudrců [film]. Režie Chris COLUMBUS, Velká Británie, 2001

Petr Pan [film]. Režie P. J. HOGAN, USA, 2003

Pacific 231 [film]. Režie Jean MITRY, Francie, 1949

Babe – galantní prasátko [film]. Režie Chris NOONAN, Austrálie, 1995

Svěrák a Uhlíř – Padesát let spolu [film]. Režie Viktor POLESNÝ, Česko, 2019

Lotrando a Zubejda [film]. Režie Karel SMYCZEK, Česko, 1996

Tři bratři [film]. Režie Jan SVĚRÁK, Česko, 2014

Obrázky:

Obr. č. 1: pohádka „O Zlatovlásce“ In: <https://cz.pinterest.com/pin/344525440238290453/>

Obr. č. 2: Zobcová flétna In: <https://www.zusla.cz/obory/hudebni-obor/zobcova-fletna/>

Obr. č. 3: textová ukázka a melodie z filmu „Lotrando a Zubejda“ In: *Lotrando a Zubejda* [film]. Režie Karel SMYCZEK, Česko, 1996

Obr. č. 4: Lotrando In: <https://www.filmage.cz/film/lotrando-a-zubejda/>

Obr. č. 5: Drnec In: <https://www.postavy.cz/drnec/>

Obr. č. 6: Zubejda In: https://www.irozhlaz.cz/zivotni-styl/zdravi/zdravi-spanek-nedostatek-spanku-lotrando-a-zubejda_1912251345_dok

Obr. č. 7: sultán In: <https://classics.phil.muni.cz/spolek/aktualne/aktuality/spolek-se-konecne-dockal-noveho-webu>

Obr. č. 8: „Gryffindor“ In: <https://cz.pinterest.com/pin/485614772325557409/>

Obr. č. 9: „Slytherin“ In: <https://dlpng.com/png/6687019>

Obr. č. 10: „Rawenclaw“ In: <https://www.amazon.com/Ravenclaw-Emblem-Harry-Potter-Wizarding/dp/B0765HY3PL>

Obr. č. 11: „Hufflepuff“ In: <https://www.starstills.com/hufflepuff-crest-from-harry-potter-wall-mounted-official-cardboard-cutout/>

Obr. č. 12: dopis z Bradavic In: <https://cz.pinterest.com/pin/417286721708313591/>

Obr. č. 13: schéma taktování ve čtyřdobém taktu In: *Základy sborové praxe*

Obr. č. 14: Galeony In: <https://www.aurea.cz/Katalog38/38kat0801.htm>

Obr. č. 15: Diplom In: <https://cz.pinterest.com/pin/485614772325557409/>

Obr. č. 16: karty – tempo In: <https://salatovelisty.cz/2016/06/01/pruzkum-odhalil-ze-vetsina-koralu-ve-stredni-sekci-velkeho-barieroveho-utesu-je-mrtva/>

obr. č. 17: Symfonický orchestr In:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Orchestr#/media/Soubor:Orchestr.png>

Notové ukázky:

Notová ukázka č. 1: „Zlatá brána“ In: *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy: učebnice zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola*

Notová ukázka č. 2: „Nes mě, loďko“ In: *Písničky z pohádek a dětských filmů*

Notová ukázka č. 3: „Až já budu velká“ In: *České písničky*

Notová ukázka č. 4: „Nám se stalo něco překrásného“ In: *Písničky z pohádek a dětských filmů*

Notová ukázka č. 5: „Voda, voděnka“ In: UHLÍŘ, Jaroslav a Zdeněk SVĚRÁK. *Zpěvník*.

Obrázky z pracovních listů:

Pracovní list č. 1: Kalendář In: <https://www.pngkey.com/maxpic/u2q8q8w7w7r5r5w7/>

Pracovní list č. 2: Petr Pan In:

https://www.youtube.com/watch?v=Xbg6g8xlbjo&list=PLE26B33A53C9BCDE2&index=17&ab_channel=GallAnonim

Pracovní list č. 3: Postavy z pohádky „Lotrando a Zubejda“ In: *Lotrando a Zubejda* [film]

Pracovní list č. 4: Strunné nástroje In:

<https://deti.vira.cz/file/616b749e7cdb2ec7f31f71dc1c5e2b74/3194/STRUNN%C3%89%20N%C3%81STROJE.jpg>

Pracovní list č. 5: Symfonický orchestr In:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Orchestr#/media/Soubor:Orchestr.png>

Použité zdroje u příloh:

Příloha 1: Diplom „Slytherin“ In: <https://dlpng.com/png/6687019>

Příloha 2: Diplom „Rawenclaw“ In: <https://www.amazon.com/Ravenclaw-Emblem-Harry-Potter-Wizarding/dp/B0765HY3PL>

Příloha 3: Diplom „Hufflepuff“ In: <https://www.starstills.com/hufflepuff-crest-from-harry-potter-wall-mounted-official-cardboard-cutout/>

Příloha 4: „Galeony“ In: <https://www.aurea.cz/Katalog38/38kat0801.htm>

Přílohy

Příloha 1: Diplom „Slytherin“

DIPLOM

pro _____

za práci ve Zmijozelské
koleji během „Harry
Potterovské hodiny hudební
výchovy“.

DIPLOM

pro _____

za práci v Havraspárské
koleji během „Harry
Potterovské hodiny hudební
výchovy“.

DIPLOM

pro _____

za práci v Mrzimorské
koleji během „Harry
Potterovské hodiny hudební
výchovy“.

Příloha 4: „Galeony“

